

Культура й практика викладання прав людини: поради, вправи, симуляційні ігри

>CRISP

Методична збірка для використання в освітньому процесі для 5–11 класів за результатами проекту «SIMschool – симуляційні ігри для вивчення прав людини», що реалізується ГО «CRISP» і ГО «ЕдКемп Україна» у партнерстві з Європейським Союзом

bit.ly/simschoolinks

УДК 373.5.016:342.7]
(076)*КЛ5/11
К 90

К 90 Методична збірка для використання в освітньому процесі для 5–11 класів за результатами проєкту «SIMSchool – симуляційні ігри для вивчення прав людини», що реалізується ГО «CRISP» і ГО «ЕдКемп Україна» у партнерстві з Європейським Союзом – Х.: Вид-во «Дім Реклами», 2021. – 220 с.

ISBN 978-966-2149-74-6

Як говорити з учнівством про права людини так, аби це було не перерахуванням законодавчих актів, а живими діями? Чи є вправи, які можна було б застосувати у щоденній практиці для розуміння реалізації прав людини у реальному житті в різних його сферах? Посібник, який ви тримаєте, якраз і дає відповіді на усі ці запитання.

Три розділи посібника містять теоретичний матеріал з опису концептуальної тріади ефективної освіти з прав людини, а також

знайомлять з вправами та симуляційними іграми про права людини. Увесь пропонований інструментарій розроблявся й апробувався широким авторським колективом – педагогами-практиками, правниками й правницями та громадськими активістками й активістами у сфері прав людини, командами CRISP та EdCamp Ukraine.

Посібник буде цікавий педагогам, студентству педагогічних спеціальностей та громадським організаціям, які працюють у сфері освіти.

Загальна декларація прав людини

1.

Право на рівність

Усі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти стосовно одне одного в дусі братерства.

2.

Свобода від дискримінації

Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового або іншого становища. Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядованою або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті.

3.

Право на життя, на свободу і на особисту недоторканність

Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність.

Свобода від рабства

Ніхто не повинен бути в рабстві або в підневільному стані; рабство і торгівля людьми забороняються в усіх їх видах.

4.

Свобода від тортур і поведження, що принижує гідність

Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поведження і покарання.

5.

Право людини на визнання її правосуб'єктності

Кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її правосуб'єктності.

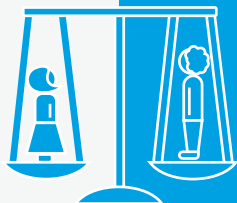
6.

Право на рівність перед законом

Усі люди рівні перед законом і мають право без будь-якої різниці на рівний їх захист законом. Усі люди мають право на рівний захист від якої б то не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації.

7.

Право на поновлення у правах компетентним судовим органом

Кожна людина має право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом.

8.

Свобода від безпідставного арешту і вигнання

Ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання або вигнання.

9.

10.

Право на справедливе публічне слухання справи

Кожна людина для визначення її прав і обов'язків і для встановлення обґрунтованості пред'явленого їй кримінального обвинувачення має право на основі повної рівності на те, щоб її справа була розглянута прилюдно і з дотриманням усіх вимог справедливості незалежним і безстороннім судом.

11.

Право вважатися невинною, доки винність не буде встановлена

Кожна людина, обвинувачена у вчиненні злочину, має право вважатися невинною доти, поки її винність не буде встановлена в законному порядку шляхом прилюдного судового розгляду, за якого їй забезпечують усі можливості для захисту. Ніхто не може бути засуджений за злочин на підставі вчинення будь-якого діяння або за бездіяльність, які під час їх вчинення не становили злочину за національними законами або за міжнародним правом. Не може також накладатись покарання тяжче від того, яке могло бути застосоване на час вчинення злочину.

12.

Свобода від втручання в особисте і сімейне життя, від посягання на недоторканність житла, тайну кореспонденції

Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання в його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань.

Право вільно покидати і повертатися у країну

Кожна людина має право вільно пересуватися і обирати собі місце проживання в межах кожної держави. Кожна людина має право покинути будь-яку країну, зокрема й власну, і повертатися у свою країну.

13.

Право шукати притулку від переслідувань в інших країнах

Кожна людина має право шукати притулку від переслідувань в інших країнах і користуватися цим притулком. Це право не може бути використане в разі переслідування, яке в дійсності ґрунтується на вчиненні неполітичного злочину або діяння, що суперечить цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй.

14.

Право на громадянство й на його зміну

Кожна людина має право на громадянство. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений громадянства або права змінити своє громадянство.

15.

Право одружуватися і засновувати сім'ю

Чоловіки і жінки, які досягли повноліття, мають право без будь-яких обмежень за ознакою раси, національності або релігії одружуватися і засновувати сім'ю. Вони користуються однаковими правами щодо одруження під час шлюбу та під час його розірвання. Шлюб може укладатися тільки за умов вільної і повної згоди сторін, що одружуються. Сім'я є природним і основним осередком суспільства і має право на захист з боку суспільства та держави.

16.

Право на володіння майном

Кожна людина має право володіти майном як одноосібно, так і разом з іншими. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна.

17.

Свобода переконань і релігії

Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання і свободу сповідувати свою релігію або переконання як одноосібно, так і разом з іншими, прилюдним або приватним порядком в ученні, богослужінні і виконанні релігійних та ритуальних обрядів.

18.

Свобода думки та інформації

Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами незалежно від державних кордонів.

19.

20.

Право на свободу мирних зборів та асоціацій

Кожна людина має право на свободу мирних зборів і асоціацій. Ніхто не може бути примушений вступати до будь-якої асоціації.

21.

Право брати участь в управлінні й у вільних виборах

Кожна людина має право рівного доступу до державної служби в своїй країні. Воля народу повинна бути основою влади уряду; ця воля повинна виявлятися у періодичних і нефальсифікованих виборах, які мають проводитись за умови загальних і рівних виборчих прав шляхом таємного голосування або ж через інші рівнозначні форми, що забезпечують свободу голосування.

Право на соціальне забезпечення

Кожна людина як член суспільства має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримання її гідності і для вільного розвитку її особи прав в економічній, соціальній і культурній галузях за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до структури і ресурсів кожної держави.

22.

Право вільно обирати роботу і входити до професійних спілок

Кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі й сприятливі умови праці та на захист від безробіття. Кожна людина, без будь-якої дискримінації, має право на рівну оплату за рівну працю. Кожний працівник має право на справедливу і задовільну винагороду, яка забезпечує гідне людині існування, її самої та її сім'ї, і яка в разі необхідності доповнюється іншими засобами соціального забезпечення. Кожна людина має право створювати професійні спілки і входити до професійних спілок для захисту своїх інтересів.

23.

Право на відпочинок і дозвілля

Кожна людина має право на відпочинок і дозвілля, зокрема право на розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку.

24.

Право на відповідний життєвий рівень

Кожна людина має право на такий життєвий рівень, зокрема на їжу, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини. Материнство і дитинство дають право на особливе піклування і допомогу. Усі діти, народжені в шлюбі або поза шлюбом, повинні користуватися однаковим соціальним захистом.

25.

Право на освіту

Кожна людина має право на освіту. Освіта повинна бути безплатною, зокрема початкова і загальна. Початкова освіта повинна бути обов'язковою. Технічна і професійна освіта повинні бути загальнодоступними, а вища освіта – однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного. Освіта має бути спрямована на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав людини і основних свобод. Освіта повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між усіма народами, расовими або релігійними групами і має сприяти діяльності Організації Об'єднаних Націй щодо підтримання миру. Батьки мають право пріоритету у виборі виду освіти для своїх малолітніх дітей.

26.

Право на участь у культурному житті громади

Кожна людина має право вільно брати участь у культурному житті суспільства, утішатися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами. Кожна людина має право на захист її моральних і матеріальних інтересів, що є результатом наукових, літературних або художніх праць, автором яких вона є.

27.

Право на соціальний порядок, викладений у цьому Документі

Кожна людина має право на соціальний і міжнародний порядок, за якого права і свободи, викладені в цій Декларації, можуть бути повністю здійснені.

28.

29.

Суспільні обов'язки, важливі для вільного і повного розвитку

Кожна людина має обов'язки перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особистості. У здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві. Здійснення цих прав і свобод у жодному разі не повинно суперечити цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй.

30.

Свобода від втручання держави, групи осіб або окремих осіб у викладені вище права

Ніщо в цій Декларації не може бути витлумачено як надання будь-якій державі, групі осіб або окремим особам права займатися будь-якою діяльністю або вчиняти дії, спрямовані на знищення прав і свобод, викладених у цій Декларації.

За матеріалами «КОМПАС: Посібник з освіти в галузі прав людини за участю молоді»:

bit.ly/3joezVM

Повна версія:

bit.ly/3rtSaQv

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. КУЛЬТУРА ПРАВ ЛЮДИНИ

ПРАВА ЛЮДИНИ – ЩО ЦЕ?	12
ОСВІТА З ПРАВ ЛЮДИНИ	16
ОСВІТА З ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ: СТАН СПРАВ	17
ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА. ФАСИЛІТАЦІЯ	19
ЯК КОРИСТУВАТИСЯ ПОСІБНИКОМ	22

РОЗДІЛ 2. ВПРАВИ

УВЕДЕННЯ ДО ТЕМАТИЧНОГО БЛОКУ ВПРАВ «ВСТУП ДО ПРАВ ЛЮДИНИ»	27
ВПРАВА «ШАРАДИ»	28
ВПРАВА «ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРАВ ЛЮДИНИ»	35
ВПРАВА «КАРТА ПРАВ ЛЮДИНИ В НАШІЙ ГРОМАДІ»	41
ВПРАВА «ПОДОРОЖ НА ІНШУ ПЛАНЕТУ»	44
УВЕДЕННЯ ДО ТЕМАТИЧНОГО БЛОКУ ВПРАВ «НЕДИСКРИМІНАЦІЯ»	52
ВПРАВА «ПОСТАВ ОЦІНКУ»	54
ВПРАВА «СХОДИНКИ ВЗАЄМИН»	56
ВПРАВА «ФАКТИ І СТЕРЕОТИПИ»	58
ВПРАВА «КВІТКА»	60
ВПРАВА «КОЛЬОРОВІ ЦЯТКИ»	63
ВПРАВА «ДОБИРАЄМО КАДРИ»	65
ВПРАВА «ЗРОБИ КРОК»	73
ВПРАВА «ПЕРЕНЕСЕННЯ В ЩОДЕННЕ ЖИТТЯ»	79
УВЕДЕННЯ ДО ТЕМАТИЧНОГО БЛОКУ ВПРАВ «ПРИНЦИП УЧАСТІ»	81
ВПРАВА «ВИБОРИ»	83
ВПРАВА «СХОДИНКИ УЧАСТІ»	88
ВПРАВА «ЧАСОВА ШКАЛА»	96
ВПРАВА «ХТО БРАВ УЧАСТЬ?»	99

РОЗДІЛ 3. СИМУЛЯЦІЙНІ ІГРИ

ОПИС МЕТОДУ.....	103
СИМУЛЯЦІЙНА ГРА «ПРАВИЛА ШКОЛИ»	106
СИМУЛЯЦІЙНА ГРА «БЕЗВОДІВ»	157

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1. ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ. СТИСЛИЙ ВИКЛАД	203
ДОДАТОК 2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ПРАВА ДИТИНИ. СКОРОЧЕНА ВЕРСІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ	204

НАД ПОСІБНИКОМ ПРАЦЮВАЛИ

РЕКОМЕНДОВАНІ МАТЕРІАЛИ

ВСТУП

Шановна читацька аудиторіє!

Посібник, який ви оце тримаєте в руках чи, можливо, відкритим на екрані комп'ютера, – результат творчої синергії двох організацій.

Німецька громадська організація «CRISP – Crisis Simulation for Peace e.V.» працює у сфері мирної трансформації конфліктів у різних країнах світу від Європи до Центральної Азії, Близького Сходу та інших регіонів. У цьому процесі організація часто використовує метод симуляційних ігор, який увійшов до цього посібника.

Діяльність ГО «ЕдКемп Україна» ґрунтується на демократичному дискусійному форматі (не)конференцій та фокусується, серед іншого, на питаннях недискримінації в освіті, що відображається в ідеї учительської автономії та дотриманні права освітян на реалізацію їхнього індивідуального маршруту професійного розвитку.

Наша зустріч у рамках Форуму громадянського суспільства Східного партнерства дала життя ідеї створення симуляційних ігор для використання в українських школах, реалізувалася у дворічному проєкті у партнерстві з Європейським Союзом «SIMSCHOOL – СИМУЛЯЦІЙНІ ІГРИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ» (SIMSchool – Teaching Human Rights with Simulation Games) та вже дала результати, якими ми пишаємося та пропонуємо вам.

Ця книжка – покрокова інструкція про те, як говорити з учнівством про права людини так, аби це було не перерахуванням законодавчих актів, а живими діями, які можна було б застосувати у щоденній практиці реального життя в різних його сферах. Перша частина посібника містить теоретичні засади, опис концептуальної тріади ефективної освіти

з прав людини «ПРО – ЧЕРЕЗ – ДЛЯ» та загального концептуального підходу пропонованого інструменту, що ґрунтується на фасилітації процесу та педагогіці партнерства. У цьому розділі ви також зможете здійснити коротку діагностику, щоб зрозуміти, яким сценарієм – початковим, середнім чи просунутим – вам варто рухатися та які перші кроки зробити саме з тим чи тим конкретним класом.

Другий і третій розділи – практичні, містять вправи й симуляційні ігри.

Усі вправи другого розділу мають віднесеність до віку та одного з трьох тематичних блоків: вступ до прав людини, недискримінація, принцип участі. Їх застосування перед власне симуляційними іграми є рекомендованим, оскільки дає змогу актуалізувати й здобути необхідні знання, сформувати потрібну атмосферу й налаштувати на дискусійний формат. Саме після таких вправ ваше учнівство зможе максимально зануритися в гру, отримати задоволення й максимальну користь.

Третій розділ включає дві симуляційні гри. «Правила школи» – ігровий інструмент, що дає змогу пережити досвід формування правил шкільної спільноти з позицій усіх її стейкхолдерів, а також у подальшому екстраполювати його на процеси формування правил і домовленостей в будь-яких інших групах. Окрім того, ця симуляційна гра допоможе зрозуміти, як права людини реалізуються у шкільних правилах. Гра «Безводів» перенесе вас до вигаданого міста, у якому діти змушені частину свого часу не навчатися чи відпочивати, а допомагати батькам носити воду, якої не вистачає. Проте проблеми гра зачіпає не вигадані, а цілком реальні – співвідноситься з Цілями сталого розвитку, зокрема ціллю 4 – Якісна освіта, та дає змогу говорити не лише про стан справ в Україні, а й в усьому світі.

Увесь пропонований інструментарій розроблявся й апробувався широким авторським колективом –

педагогами-практиками, правниками й правницями та громадськими активістками й активістами у сфері прав людини, командами CRISP та EdCamp Ukraine, що шукали найкращі ідеї та рішення і пробували все «на собі» – у форматах офлайну й онлайн програвали в групі кожну вправу чи гру, докладно обговорювали кожний елемент та ретельно прописували рекомендації для вас. Попереду ще етап застосування «в полі», тобто в реальних класах – і ми запрошуємо вас спробувати пропонований інструмент та дати нам зворотний зв'язок, адже за результатами широкої апробації в учнівській аудиторії ми зможемо, за потреби, внести корективи, щоб посібник став іще кращим.

Для зручного використання, друкована версія посібника містить блок спеціально підготовленого набору роздаткового матеріалу – картки і додатки. Готуючись до імплементації вправ та ігор, можна використати необхідні картки з учнівством. Посібник також містить рекомендації щодо адаптації інструментарію до онлайнного чи змішаного формату.

Коли ми в команді EdCamp Ukraine вперше знайомилися з методикою симуляційних ігор, то спочатку довго намагалися теоретично розібратися, що ж таке симуляційна гра. Але потім зрозуміли, що це як і наш формат (не)конференцій – щоб уповні зрозуміти й використати його, треба лиш пережити свій перший ЕдКемп.

Тож запрошуємо в захопливу подорож – пережити досвід симуляційної гри. Сподіваємося, що наша спільна праця буде корисною вам і вашому учнівству.

Команди CRISP і EdCamp Ukraine

U

Розділ 1.
Культура
прав
людини

ПРАВА ЛЮДИНИ — ЩО ЦЕ?

«Той, хто віддає свою свободу за безпеку, не отримає ні того, ні іншого» – так говорив відомий американський діяч, один із засновників США Бенджамін Франклін. Цим, на нашу думку, можна визначити, що свободи і права – це не абстрактна («європейська») цінність чи категорія, ні – це дієва запорука здобуття людиною не лише безпеки (їжі чи даху над головою), а й свободи, справедливості та людяності як найвищої цінності.

Допоки права людини порушуються, а таких місць на планеті Земля ще багато, то концепцію з прав людини потрібно вивчати і навчати інших.

Аби повною мірою зрозуміти філософські засади концепції прав людини, необхідно з'ясувати походження прав. Для цього звернемося до таких термінів, як «потреби» та «гідність».

Кожна людина має значну кількість потреб, а це зокрема їжа, безпека, дах над головою, знання, власний простір і приватність, свобода, творчість, дружба і кохання – це потреби біологічного, соціального та психологічного характерів. Потреба людини – це її запит, без задоволення якого вона не відчуває повноцінності життя, не може розвинути та реалізувати власний потенціал. Відсутність гарантій для задоволення цих базових потреб несе загрозу людській гідності. Маючи такі гарантії (а права людини саме і є такими гарантіями), ми стаємо вільними розпоряджатися власною долею. Значну частину потреб зобов'язалася гарантувати держава: безпеку життя, освіту, приватність, свободу висловлювань, мирних зібрань, свободу

від рабства чи катувань, – усе це і є правами людини. Задоволення ж деяких потреб, наприклад, у дружбі, коханні, визнанні чеснот, залежить від нас та інших людей, зокрема наших рідних, друзів тощо, від яких ми можемо очікувати задоволення цих потреб, але не вимагати цього.

Таким чином, права людини – це певна міра нашої автономії в тому, як нам діяти, і ми очікуємо від держави та інших людей поваги до наших прав та людської гідності загалом. У той же час це й можливість вимагати від держави певних дій задля забезпечення наших потреб.

Не всі права людини потребують активного втручання держави: існує розподіл на «позитивні права» та «негативні права» (або ж свободи) людини. У випадку «позитивних прав» ідеться про те, що людина може вимагати від держави активних дій щодо забезпечення її потреб: освіта, медицина тощо, адже просто визнання державою цього права недостатньо, вона має побудувати школи, підготувати вчительство і т.д.

Натомість, коли йдеться про «негативні права» (або ж про свободи), держава має поважати автономність людини в її прагненні не відчувати втручання у своє життя. Тому наші потреби в приватності, висловлюванні своїх думок, сповідувати певну релігію вимагають від держави НЕвтручання, а також створення умов, аби й інші люди не втручалися в те, як ми задовольняємо свої потреби (ходимо чи не ходимо в церкву, що пишемо у своїх щоденниках, як критикуємо чинну владу тощо).

Таким чином, можна зробити висновок, що права людини – це можливості, якими наділена людина від народження, адже й потреби виникають у людини з перших хвилин життя, так само й гідність притаманна людині від природи. Тобто держави не «надають», не «дарують» людині її права, а вона набуває їх з моменту свого народження,

а роль держави – охороняти, дотримуватися та забезпечувати реалізацію прав людини.

Визнання державами прав людини створює певні гарантії для їх реалізації. Закріпивши права людини у національному законодавстві, держава взяла на себе зобов'язання гарантувати їх – поважати, охороняти та забезпечувати. І, відповідно, мають бути створені дієві механізми їх захисту – державні інститути, куди кожен і кожна може звернутися, та зрозумілі процедури, як діяти, коли твої права порушені. Контроль за виконанням державами цих зобов'язань покладено на міжнародні організації, такі як ООН чи Рада Європи.

Усі ці права ми маємо з моменту народження, незалежно від економічних, політичних, релігійних чи інших чинників. Щоб права людини не були лише «словами на папері», їх треба наповнити ще більш дієвим змістом. Розробники Загальної декларації прав людини та інших міжнародних актів виокремили декілька принципів, за якими функціонують права людини: принцип універсальності, невід'ємності та взаємозалежності прав людини.

Права людини є **універсальними** для всіх людей, незалежно від країни проживання, їхньої культурної, гендерної, релігійної та національної приналежності. Вони захищають нас від неправомірних дій або бездіяльності, що принижують людську гідність.

Права людини **невід'ємні**: їх не можна відібрати або втратити, адже вони належать кожному і кожній від народження. В певних ситуаціях дія певних прав може бути тимчасово обмеженою: так, наприклад, під час надзвичайних ситуацій може бути введена комендантська година, що обмежує свободу пересування; за скоєння злочину людина має бути позбавлена волі. Влада зобов'язана поважати права людини, а будь-які їх обмеження повинні регулюватися законом. Обмеження має бути

пропорційним і не впливати на основний зміст закону про права людини.

Права людини **неподільні, взаємозалежні та взаємопов'язані**: реалізація одного права залежить від реалізації інших. Ба більше, жодне право не є важливішим за інші.

Важливою для забезпечення людської гідності є **рівність, яка є одним з прав людини та їхньою основоположною цінністю**. Усі люди мають рівні права та рівні перед законом, незважаючи на вік, стать, колір шкіри, національність, політичні та релігійні переконання, соціальний, майновий стан тощо. Рівність між людьми закріплена в усіх основоположних міжнародних документах у сфері прав людини та в більшості демократичних конституцій.

Протилежним до поняття «рівність» є «нерівність», тобто неоднакове ставлення до людей, що належать до певної групи. Таке необґрунтоване обмеження прав і свобод людини називають **дискримінацією**.

У сучасній концепції прав людини застосовують **принцип «недискримінації»**, що означає не тільки рівноправне ставлення та відсутність дискримінації, але й створення додаткових умов та середовища, де людина могла б реалізувати свої права. Наприклад, для людини з інвалідністю побудувати пандуси для доступу у важливі для забезпечення її потреб місця та установи, бо інакше вона не може реалізувати більшість своїх прав.

Права людини не можна сприймати як відокремлену концепцію, яка записана в документах і мало стосується повсякденного життя. Визнаючи той факт, що всі люди рівні, й беручи людську гідність за основну цінність у людських взаємовідносинах, ми наповнюємо конвенції і декларації життям, надаємо їм можливість реалізуватися в суспільстві.

Цікаво знати: історія формування уявлень про права людини

Історія прав людини нараховує не одне тисячоліття. Можна стверджувати, що права людини – ровесники людства, а їх ідея зародилася вже тоді, коли стали виникати перші людські спільноти, з метою обмежити свавілля сильних, захистити слабких та створити можливості для самореалізації.

Розвиток концепції прав людини – це історія перетворення норм моралі в норми права. Спочатку це були тільки моральні та філософські категорії. Минули тисячоліття перед тим, як ці цінності й гарантії їхньої реалізації та захисту стали закріплюватись як юридичні норми.

В античній Греції зародилася філософська думка про те, що права не є привілеями, наданими владою чи суспільством, а чимось природним, властивим людській істоті. Римські творці законів були послідовниками грецьких філософів і також визначали природний характер прав та свобод. Проте ці права належали не всім. У Греції та Римі в добу античності наявність прав у людини визначалася тим, до якої соціальної групи чи класу належить людина. Якщо людина була громадянином/-кою полісу, то її статус визначав права. Але якщо вона не належала до жодної соціальної групи, наприклад, була рабом або рабинею, то права її були обмежені.

У Середньовіччі, на межі XII-XIII століть, у деяких європейських країнах було прийнято низку важливих документів, якими закріплювалися права та свободи: спочатку – дворянства, а згодом – усіх вільних людей. Наприкінці XVII та впродовж XVIII століть відомі філософи-просвітники – Джон Локк, Дені Дідро, Жан-Жак Руссо, Вольтер, Шарль-Луї Монтеск'є розвинули ідею природного походження прав

і свобод, стверджуючи, що вони належать не тільки громадянам/-кам, а кожній людині від народження.

Минуло зовсім небагато часу – й ідеї просвітників були втілені в життя. У 1689 році в Англії з'явився «Білль про права» – документ, що заклав підвалини першої конституційної монархії. Він містив перелік частини прав, які пізніше будуть називати громадянськими (особистими) й політичними правами.

До середини XX століття права людини фактично залишалися «правами білої людини». Існування рабства й расової сегрегації, гендерної дискримінації, переслідування за ідеологічними переконаннями були масовою практикою, нерідко закріпленою в законах держав.

Жахливі події Другої світової війни підштовхнули людство до переосмислення цінностей та привели до визнання універсальності прав людини. Геноцид євреїв, що отримав назву Голокост, винищення ромів, людей з інвалідністю, переслідування гомосексуалів, ув'язнення представників/-ць окремих релігійних конфесій, расова політика нацистів та їхніх союзників на окупованих територіях – усе це дало поштовх розвитку ідеї про те, що питання дотримання прав людини не може бути лише внутрішньою справою держави.

Більшість країн погодилася обмежити свій суверенітет і дозволити світовому співтовариству контролювати стан дотримання прав людини на своїх територіях – саме так починають організовуватися міжнародні механізми захисту прав людини. У 1945 році створено Організацію Об'єднаних Націй. А 10 грудня 1948 року прийнято Загальну декларацію прав людини. Цей документ складається з 30 статей, що містять перелік прав, які належать без винятків кожній людині. Важливість Декларації полягає й у тому, що вона стала предметом «світового консенсусу» – переважна більшість країн світу, попри великі соціальні та культурні

відмінності, визнали цінність проголошених у ній прав та свобод.

Потім було прийнято ще низку важливих міжнародних і регіональних документів, які закріплювали «на папері» основоположні права та свободи людини, зокрема Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права та Міжнародний пакт про громадянські й політичні права. Одним із таких документів стала й Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод (або ж Європейська конвенція), яку було прийнято 4 листопада 1950 року країнами, які входили до Ради Європи. Європейська конвенція, окрім, власне, чіткого й зрозумілого переліку прав та свобод людини, містить ще й механізм захисту цих прав і свобод у випадку їх порушення чи невиконання державами, що ратифікували цю Конвенцію. Такий механізм – заява до Європейського суду з прав людини. Саме цим дієвим механізмом захисту Європейська конвенція якісно відрізняється від решти міжнародних документів, адже рішення, які приймає Європейський суд, є обов'язковими до виконання тією державою, яка порушила права людини. Україна ратифікувала Європейську конвенцію, відтак кожен і кожна, чий права порушила українська держава, має право звернутися до Європейського суду з позовом.

Цікаво знати: покоління прав людини

Хоча права людини й існували завжди, з часу виникнення людства, поступово формулювалися ті чи ті конкретні права і свободи й закріплювалися в міжнародних чи національних документах. Відповідно до історичного розвитку сформувався умовний поділ прав людини на покоління. Традиційно їх поділяють на три, однак дедалі частіше з'являється думка про виокремлення четвертого покоління.

Перше покоління прав та свобод людини й громадянина/-ки визначає межі втручання державної влади у сфері громадянського суспільства та особистого життя людей: право на свободу думки, совісті й релігії, рівність перед законом, право на участь в управлінні державою, недоторканність особи тощо.

Друге покоління стосується соціально-економічних та культурних прав людини. Вимоги їхнього визнання почали з'являтися після Першої світової війни, а закріпились як юридичні норми після Другої світової війни, коли завдяки потужному промислому розвитку склалися вагомі передумови для задоволення соціальних потреб громадян. До них належать свобода праці й підприємництва, право на житло, право на особисту власність, право на сім'ю, право на охорону здоров'я, право на відпочинок, право на освіту, свободу творчості, право на користування культурними цінностями та ін.

Становлення третього покоління прав людини пов'язане з національно-визвольним рухом країн, що розвиваються, а також із загостренням глобальних світових проблем після Другої світової війни. Це покоління стосується права народів на власну культуру, мову, незалежну національну державу, природні ресурси, рівноправну участь у науково-технічному прогресі, міжнародній торгівлі, а також права на мир, безпеку, гуманітарну допомогу та безпечне довкілля.

Взаємозалежність між першим, другим і третім поколіннями прав людини забезпечує дотримання такого принципу: реалізація колективних прав не повинна обмежувати права і свободи особи.

У XXI столітті правозахисники визначили появу четвертого покоління прав людини, яке пов'язане з науковими відкриттями в галузі мікробіології, медицини, генетики, появи штучного інтелекту тощо. Ці права є результатом втручання в психофізіологічну

сферу життя людини (наприклад, право людини на штучну смерть (евтаназію); право жінки на штучне запліднення і виношування дитини для іншої сім'ї; вирощування органів людини з її стовбурових клітин та ін.), яке, однак, не є безмежним (заборона клонування людини та встановлення інших правових меж).

ОСВІТА З ПРАВ ЛЮДИНИ

Ефективність освіти з прав людини (ОПЛ) однаково залежить від її змістового наповнення та підходів, які використовуються у її впровадженні. У статті 26 Загальної декларації прав людини зазначено: «Освіта повинна бути спрямована на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав людини і основних свобод. Освіта повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості й дружбі між усіма народами, расовими або релігійними групами та діяльності Організації Об'єднаних Націй з підтримання миру». Таким чином, ОПЛ і є правом людини. До того ж, розділ II Хартії Ради Європи з освіти для демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини зазначає, що практика та заходи щодо викладання і навчання повинні відповідати принципам і цінностям демократії та прав людини. Зважаючи на це, ОПЛ має завжди відповідати трьом компонентам:

1) ПРО

Навчання **про** права людини означає здобування знань про права людини, їхню сутність та механізми захисту. Тут важливо наголосити на тому, що поняття прав людини наскрізно проникає в повсякденне життя учнівства й щоденно досліджується ними

як в освітньому процесі в школі, так і через участь у різних сферах суспільного життя та завдяки ЗМІ.

2) ЧЕРЕЗ

В ОПЛ процес навчання настільки ж важливий, як і зміст навчання. Отже, навчання **через** права людини означає визнання того, що контекст та спосіб організації та впровадження навчання в галузі прав людини повинні відповідати власне самим цінностям прав людини. Тому процес навчання повинен спонукати всіх до участі, враховувати різні думки та критичне мислення. Потрібно уникати таких порушень прав людини, як дискримінаційна поведінка чи обмеження свободи у вираженні власних поглядів. Усім учасникам та учасницям освітнього процесу важливо розпізнавати ситуації, коли відбуваються порушення прав людини, навчитися аналізувати такі ситуації, уникати цих порушень та підтримувати тих, хто зазнав утисків.

3) ДЛЯ

Навчання **для** прав людини полягає в розвитку навичок, ставлень та цінностей учнівства для того, щоб вони впроваджували права людини у своєму житті та вживали заходів самостійно абогуртом для підтримки та відстоювання прав людини. Учнівство повинне мати можливість захищати права людини та бути заохоченим до цього.

Метою ОПЛ у цьому сенсі є створення культури, де є розуміння прав людини, їх захисту та поваги до них, або, інакше кажучи, це культура, у якій права людини вивчають, їх дотримуються і відстоюють. Культура прав людини включає в себе навчання відповідно до всіх трьох аспектів, описаних вище. Для передачі знань, формування поглядів та розвитку навичок, необхідних для діяльності на підтримку прав людини, важливо, аби освіта з прав людини була реалізована через повагу до учнівства та була орієнтована на їхні потреби. Контекст і вжиті заходи повинні бути такими, де гідність і рівність є невід'ємною частиною навчання. Культура прав

людини формується тоді, коли кожна людина, залучена до освітнього процесу:

- знає про права людини та основні свободи і поважає їх;
- поважає себе та інших, цінує людську гідність і демонструє відповідні ставлення та поведінку;
- практикує інклюзивний підхід у всіх сферах;
- поважає, розуміє та визнає культурне різноманіття, особливо стосовно різних національних, етнічних, релігійних, мовних та інших меншин та спільнот;
- проявляє активну громадянську позицію;
- сприяє демократії, соціальній справедливості, солідарності та дружбі між людьми та народами.

Звісно, цей перелік не є вичерпним, і ці ідеали будуть проявлятися по-різному в різних суспільствах через відмінності в соціальному, економічному, історичному та політичному досвіді та реаліях. До того ж люди, групи людей, спільноти та культури перебувають у різному стані та мають різні джерела власних проблем. Культура прав людини повинна враховувати та поважати ці відмінності. Тим не менше, ОПЛ в сучасній українській освіті має прагнути до досягнення культури прав людини, оскільки це важливий елемент, коли йдеться про підготовку дітей до життя в демократичному та плюралістичному суспільстві: через ОПЛ вчительство може допомогти учням та ученицям розвинути почуття поваги до себе та свого оточення, і таким чином надихнути учнівство на те, щоб права людини стали невід'ємною частиною їхнього життя.

ОСВІТА З ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ: СТАН СПРАВ

При аналізі тих документів, створення яких відбувається в партнерстві з громадськістю та міжнародними партнерами після 2014 року, спостерігається зміцнення базових понять освіти з прав людини. Так, затвердження і поступове впровадження в Україні нових Державних стандартів початкової та базової середньої освіти, складником яких є громадянська освіта і права людини зокрема, свідчить про значний поступ: відтепер права людини є обов'язковою складовою шкільної програми вже з першого класу. Крім того, з 2018/2019 навчального року нова навчальна програма з інтегрованого курсу «Громадянська освіта» для 10 класу включає розділ «Права і свободи людини», змістовий компонент якої надає можливість сформувати цілісне уявлення та необхідні компетентності з прав людини.

Водночас спостерігається й певна непослідовність у кроках держави щодо впровадження системної освіти з прав людини: державою не було виконано зобов'язання щодо розробки «Загальнодержавної програми з освіти у сфері прав людини», передбачене планом дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року. Проте державою було розроблено концепцію розвитку громадянської освіти в Україні, що свідчить про неузгодженість дій держави щодо впровадження правової освіти в Україні.

Окремо варто зауважити, що позитивним нововведенням є впровадження антидискримінаційної експертизи проєктів шкільних підручників,

що подаються на конкурс та друкуються за державні кошти. Експертна група також аналізує інформацію на наявність спотворення змісту прав людини та прав дитини чи надання хибного уявлення про них.

Усі названі новації з боку держави впроваджуються з певною неузгодженістю між собою і подеколи навіть робочими групами, які не співпрацюють одна з одною. Така непослідовність дій не сприяє системному підходу до формування правової культури в суспільстві, що може призвести й інколи призводить до викривлення, профанації процедур, пов'язаних із забезпеченням та захистом прав людини, а також формуванням освітнього середовища на засадах та принципах прав людини.

Про реальний стан правової освіти і наслідки описаного несистемного підходу зазначено зокрема в результатах загальнонаціонального дослідження 2020 року «Що українці знають і думають про права людини?», які свідчать, що джерелом освіти з прав людини передусім є телебачення. Інтернет-сайти посідають друге за частотою згадувань місце і є джерелом такої інформації для 38% опитаних. На третьому місці – друзі, родичі, колеги (35%). Роль навчальних закладів у формуванні знань з прав людини посідає 5 місце.

Зазначені проблеми на загальнодержавному рівні проявляються в повсякденному житті шкіл. Так, керівники/-ці закладів освіти, педагогічні працівники/-ці, батьки, учнівство мають здебільшого низький рівень обізнаності з прав людини й не готові до нових викликів та покладених на них завдань, що виникають у зв'язку з прийняттям низки нормативних документів щодо протидії булінгу, вирішення конфліктів, забезпечення прав людини в школі тощо.

Відсутня ефективна та постійна система моніторингу й оцінювання викладання прав людини в освітніх закладах. Водночас у випадку проведення такого

моніторингу державними органами управління освіти до нього не долучають громадські організації.

Так само теоретичні знання про права людини не знаходять застосування в повсякденному житті. У сучасному шкільному середовищі партнерські стосунки між усіма учасниками/-цями освітнього процесу переживають початкову стадію формування. Практична реалізація прав людини в освіті відбувається у векторі вертикальних відносин залежно від соціального статусу. Керівники/-ці системи освіти різних рівнів інколи бояться або не завжди готові до підвищення рівня обізнаності з прав людини учасників/-ць освітнього процесу.

Відтак певну «прогалину» в правовій освіті вимушені заповнювати суб'єкти громадянського суспільства – міжнародні та національні громадські організації. Серед тривалих та послідовних проєктів, які реалізуються недержавними інститутами слід відзначити такі:

- всеукраїнська освітня програма «Розуміємо права людини» (реалізується спільними зусиллями Української Гельсінської Спілки з прав людини та Освітнього дому прав людини);
- програма підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа» (реалізує Європейський центр ім. Вергеланда);
- швейцарсько-український проєкт з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини (ОДГ/ОПЛ) «DOCCU – Розвиток громадянських компетентностей в Україні».

Окрім того, серед найкращих практик громадянської освіти, які здобули поширення в Україні, слід відзначити такі:

- окремі онлайн-курси на таких платформах, як EdEra, Prometheus та Відкритий університет Майдану;
- освітні проєкти Організації з безпеки

і співробітництва в Європі (ОБСЄ);

- курс з громадянської освіти організації IFES;
- підручник та онлайн проєкт з громадянської освіти Всеукраїнської асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова доба»;
- онлайн-платформа Amnesty Academy та окремі освітні проєкти міжнародного правозахисного руху Amnesty International в Україні.

Накопичений досвід та «кращі практики», здобуті громадськими організаціями з впровадження освіти у сфері прав людини, потребують нагального та системного використання з боку держави. Заклади освіти, які впроваджують підхід, заснований на правах людини, забезпечують учнівство найкращими гарантіями успішності та реалізації їхнього потенціалу.

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА. ФАСИЛІТАЦІЯ

Коли ми говоримо про права людини, постає питання: чи можуть ці права бути реалізовані в традиційному класі з ієрархічною моделлю навчання? Нова українська школа передбачає роль учительства не тільки в трансляції знань, але й в організації процесу на засадах «педагогіки партнерства». Така організація можлива при використанні фасилітації.

Термін «фасилітація» (від англ. «facilitate» – допомагати, полегшувати, сприяти) ввів Карл Роджерс, впливовий американський психолог і один із засновників гуманістичної психології. Звичайно, за сорок років існування підхід був доповнений й іншими науковцями, дослідниками, майстрами фасилітації, та ядро розуміння процесу залишається

незмінним. **Основна мета фасилітації** – підвищення групової ефективності.

Фасилітація як процес – це розробка структури й матеріалів навчальної зустрічі, управління груповими процесами недирективного характеру. Група націлена на спільно визначений, зрозумілий та прийнятий кожним учасником і кожною учасницею зустрічі результат.

Фасилітація в навчанні сприймається як процес обміну інформацією та рівноправної взаємодії учнівства та вчительства. І саме тут полягає ключова відмінність у порівнянні з традиційним уроком. На зміну ієрархічній парадигмі, яка передбачає пряму передачу інформації від педагога до учня та учениці, приходиться кооперація. Такий різновид взаємодії також називають «педагогікою партнерства», «демократичним підходом», «взаємозв'язком» («нетворкінгом»). Та незалежно від назви залишається незмінною суть: рівноправність і партнерська взаємодія всіх учасників/-ць освітнього процесу.

Обов'язковим етапом фасилітації є обговорення: ним закінчується кожний змістовий блок. Скорочення або взагалі прибирання цього етапу зводить нанівець суть фасилітації і позбавляє учасників/-ць можливості рефлексії щодо отриманого в процесі навчання досвіду. Кожен/-на учитель/-ка може змінити парадигму й стати фасилітатором/-кою. Традиційно фасилітатор/-ка виконує такі функції:

- допомагає групі (класу) зрозуміти спільну мету;
- допомагає учнівству сконцентруватись на цілях та змісті заняття;
- організовує процес співпраці в групі з високим рівнем залученості;
- керує процесом дискусії, тримаючи фокус;
- візуалізує матеріал, веде запис ідей, ключових думок;
- забезпечує дотримання правил взаємодії, процедури фасилітації та регламентує процес;

- мотивує учнівство на пошук та прийняття рішень;
- підтримує позитивну групову динаміку;
- дотримується нейтралітету, не захищає жодну з позицій або сторін;
- адаптує процес, завдання відповідно до емоційного фону в групі;
- керує конфліктами;
- надає зворотний зв'язок, який дозволяє групі знайти зони для подальшого розвитку.

Фасилітатор/-ка не намагається нав'язати учасникам/-цям процесу своє рішення, а допомагає учнівству йти своїм шляхом і поважає так звану «мудрість групи». Названі функції базуються на принципах (етичному кодексі) фасилітації:

- забезпечення психологічної безпеки та атмосфери довіри;
- визнання всіх учасників/-ць процесу рівними;
- інклюзія та взаємоповага;
- важливість та цінність думки кожного і кожної;
- дослідження процесу, а не робота з готовими висновками;
- нейтральна позиція керівника/-ці процесу, відсутність оціночних суджень.

Недотримання хоча б одного із цих принципів призводить до руйнування динаміки групи. І навпаки, дотримання ролі фасилітатора, принципів процесу дають усвідомлений групою результат, переживання й рефлексію обговорених питань.

Процес фасилітації тісно пов'язаний із коректною організацією навчального простору. Ми пропонуємо звернути увагу на кілька аспектів:

1. Розмір групи. Кожна вправа, подана в цьому посібнику, передбачає різну кількість гравців. Якщо рекомендована кількість учасників/-ць є більшою за обсяг класу, об'єднайте учнів та учениць у кілька менших груп. Якщо рекомендована кількість учасників/-ць є меншою за обсяг класу, долучайте

дітей з інших класів. Ефективно побудований процес дозволяє залучати до роботи 30-35 осіб. Таким чином методи фасилітації можуть бути впроваджені в класах державних і приватних шкіл.

2. Приміщення та розташування. Простір має сприяти вільному пересуванню та комунікації, можливості бачити всіх учасників/-ць. Ідеальний варіант – робота в спільному колі та в малих групах. Пересування парт і стільців, використання підлоги, вихід за межі шкільного приміщення – це все не шкодить уроку, а дозволяє ефективно організувати навчання.

3. Інструменти для наочності. Дошка – місце для фіксації завдань, ідей, етапів фасилітації. Кольорова крейда, магніти, малярний скотч розширюють поле для творчості, але фасилітація є можливою й без них.

4. Правила групи. Одне із завдань фасилітатора/-ки – створити комфортний простір для висловлення думок усіх залучених у процес. Тут на допомогу приходить прийняття правил групи. Запропонуйте учасникам/-цям подумати над умовами ефективного процесу й сформулювати їх у вигляді правил (а ще краще – прав), проведіть голосування за прийняття того чи того пункту. Запишіть усі прийняті правила/права на окремому аркуші та закріпіть його на видному місці. У разі дестабілізації атмосфери звертайте на них увагу учнівства. Слушним варіантом може бути поділ відповідальності за дотримання правил/прав із групою.

На нашу думку, базовий набір правил може бути зведений до таких пунктів:

- рівність позицій і думок;
- кожна і кожний можуть бути почутими;
- у дискусії має зберігатися черговість висловлення думок.

У деяких класах/групах є сенс обговорити нормоване використання мобільних пристроїв, відсутність примусу в прийнятті рішень, дотримання статуту закладу освіти, у якому прописані права та обов'язки

учасників/-ць освітнього процесу тощо. Використання та дотримання правил групи допоможе попередити ризики під час роботи з темою про права людини.

Використовуючи інтерактивні методи із дітьми, потрібно враховувати вікові особливості. Рання середня школа (5-7 класи) передбачає потребу в поєднанні рухових завдань із завданнями рефлексії чи написанням своїх ідей. Загалом у цьому віці дитина не може якісно довше ніж 7-12 хвилин зосередитись на одному завданні, і тому зміна вправ і групової динаміки є ключовими для якісної фасилітації. Що це означає на практиці? Наприклад, першим завданням у рамках фасилітованого уроку може стати вправа рефлексійного типу для роботи в парах, яка певним чином пов'язана із досвідом самих учасників: «який я супергерой/ супергероїня», «що я хочу змінити у світі», «що мені подобається в темі...». Таке завдання активізує учасників та учасниць і допоможе вгамувати загальну рухливість після перерви. Якщо ж ви бачите, що діти, навпаки, пасивні й утомлені, тоді можна запропонувати завдання в ширшому колі із динамічними елементами: «Сонце світить на того, хто любить морозиво! Тож усі діти, хто люблять морозиво, роблять крок уперед!» і так далі. Ваше завдання – створити простір для формування навичок взаємодії, оскільки в цьому віці діти схильні до узурпування позицій або небажання працювати в групі. Якщо така ситуація трапляється, спробуйте зрозуміти причини й допомогти або через індивідуальну розмову, або групову роботу, якщо це доречно.

Діти у віці 8-11 класів меншою мірою відкриті до ігрових динамічних вправ і потребують більш глибокого занурення в тему, рефлексії в малих групах, завдань, де потрібно писати ідеї (бажано, щоб у разі обговорення ідеї були анонімізовані) або ж формату, де можна працювати в групах на самоорганізації. Їм також цікаві рольові ігри зі зміною ролей або опрацювання реальних

життєвих ситуацій, а також описи цікавих кейсів, де потрібно знайти спільні рішення. З ними можна спробувати формат «світового кафе», де потрібно накидати різні ідеї. Методи «динамічної фасилітації» та «партисипативної фасилітації» дозволяють працювати з картками і тематичними блоками. Важливо вчити підлітків бути вдячними собі й іншим, оскільки зазвичай вони критичні до себе і схильні більш негативно оцінювати ситуацію. Важливо не апелювати до моральних орієнтирів чи критики на противагу думки дитині, а через відкриті питання створити можливість учню чи учениці самостійно осмислити свою позицію, навіть якщо, на вашу думку, вона відрізняється від загальноприйнятої. Використання підходу «ОРІП» (відкрита розмова-діалог, де фасилітатор/-ка спершу запитує учасників та учасниць про «об'єктивний рівень», далі про «рефлексивний», «інтерпретативний» та про останній рівень – «рішення») буде доречним у 8-11 класах.

Принципово важливим є і той аспект, що засади педагогіки партнерства, фасилітації сприяють освіті про, через та для прав людини. **Про** права людини, адже тема прав людини порушується не час від часу, а досліджується та впроваджується учасниками/-цями освітнього процесу постійно. **Через** права людини, адже сам процес навчання перебудовується на такий, який є прикладом реалізації прав і свобод. **Для** прав людини, адже процес, побудований на засадах педагогіки партнерства, розвиває в учнівства відповідне ставлення, розуміння цінності прав людини й поза межами навчального закладу, у подальшому житті.

На думку вже згаданого Карла Роджерса, «перше завдання вчителя – дозволити учневі чи учениці вчитися, задовольнити свою допитливість». Фасилітація сприяє цим двом аспектам й задовольняє індивідуальні потреби всіх у класі. Так народжується якісна освіта задля майбутнього.

ЯК КОРИСТУВАТИСЯ ПОСІБНИКОМ

Вправи в цьому посібнику не є взаємозалежними, тому можна використати лише одну з них, або ж скомбінувати запропоновані вправи на власний розсуд з огляду на вік учнівства, його обізнаність з теми прав людини, кількість часу для проведення тощо. Варіантів таких комбінацій може бути безліч. Ми пропонуємо вам три орієнтовні сценарії; оберіть той, що найкраще відповідає потребам вашого класу та рівню знань з теми.

Аби краще зрозуміти, яка з комбінацій підходить саме вам, поставте від 0 до 3 балів у відповідь на такі групи запитань і підрахуйте суму балів за три групи разом:

1. Наскільки добре я знаю цей клас, стосунки між учнями та ученицями, їхні звички, упередження або переконання? Чи можу я передбачити можливі ризики або їхні вразливі місця? Чи готовий/-а я фасилітувати дискусію на складні теми або питання?
2. Наскільки клас обізнаний із правами людини? Як глибоко учнівство розбирається в ключових поняттях та засадах? Чи вони вже знайомі з одним або декількома національними чи міжнародними документами (наприклад, із Загальною декларацією прав людини або з Конвенцією ООН про права дитини)?
3. Наскільки я володію знаннями та навичками про права людини? Чи я відчуваю себе підготовленим/-ою працювати з темами культури прав людини, недискримінації, участі в суспільно-політичному житті?

0-3 бали – Сценарій «Початковий»

- Вступ до прав людини: «Шаради», «Взаємозв'язок прав людини», «Карта прав людини в нашій громаді».
- Недискримінація: «Постав оцінку», «Сходинки взаємин», «Факти та стереотипи», «Кольорові цятки».
- Принцип участі: «Вибори», «Сходинки участі».

4-6 балів – Сценарій «Середній»

- Вступ до прав людини: «Шаради», «Взаємозв'язок прав людини», «Подорож на іншу планету».
- Недискримінація: «Факти та стереотипи», «Квітка», «Добираємо кадри».
- Принцип участі: «Вибори», «Сходинки участі», «Часова шкала».

7-9 балів – Сценарій «Просунутий»

- Вступ до прав людини: «Взаємозв'язок прав людини», «Подорож на іншу планету».
- Недискримінація: «Квітка», «Добираємо кадри», «Зроби крок», «Перенесення в щоденне життя».
- Принцип участі: «Вибори», «Сходинки участі», «Хто брав участь?».

Звісно, запропоновані сценарії мають суто рекомендаційний характер, і лише ви знаєте, який шлях обрати для досягнення ваших із учнями та ученицями навчальних цілей. Під час вибору вправ ви можете спиратися на графічну позначку (), що відповідає одному з трьох рівнів складності. Зауважте, що легші вправи за потреби завжди можна ускладнити додатковими питаннями для обговорення.

У посібнику використовуються умовні позначення, зміст яких подано нижче.

Тема

Мета

Тривалість

Розмір групи/вік

Інструкція

Обговорення

Поради

Матеріали

Також слід почати з проведення вправ до того, як перейти до симуляційних ігор – щонайменше по одній вправі з кожного тематичного блоку («Вступ до прав людини», «Недискримінація» та «Принцип участі»). Таким чином, ви можете впевнитись, що всі в класі мають схожий рівень знань і відповідне ставлення та розуміння цінності прав людини. Окрім того, запропоновані в посібнику вправи допоможуть створити комфортний простір для безпечної взаємодії та висловлення думок, що стане гарним підґрунтям для проведення симуляційних ігор. Звісно, немає нічого кращого за живе спілкування й особистий контакт очі в очі, особливо в роботі з такими темами, як права людини й недискримінація, і ми дуже сподіваємося, що можливостей для цього буде достатньо. Нам з вами, проте, випало жити й працювати в часи кризи COVID-19, яка часто вимагає онлайнного навчання. І ми вважаємо, що це не є перепорою для здобуття знань про права людини, тож підготували спеціальні рекомендації та інструменти для застосування вправ та ігор пропонованого посібника в онлайнному чи змішаному форматі. Якщо ви вже маєте досвід проведення дистанційних занять, то, розглянувши ці рекомендації, упевнені, зможете знайти навіть не один спосіб застосування. Якщо ж ви лише починаєте працювати в онлайн-форматі,

ці поради також стануть у пригоді. Кожну вправу чи гру посібника ми розглянули як набір певних видів діяльності:

- робота в малих групах,
- робота в парі,
- робота з картками,
- презентування,
- малювання, записи відповідей та коментарів на дошці, переміщення особи,
- голосування, рейтингування, групування, мозковий штурм,
- робота з відео.

Усі вправи й ігри також передбачають загальну групову взаємодію і рефлексію – і тут ви використаєте будь-який інструмент, який зазвичай застосовуєте для онлайнної роботи з класом, тому окремо ми ці види діяльності не виносили.

До кожного виду діяльності ми підібрали кілька сервісів, а ви вже зможете застосувати своє педагогічне бачення й креативність для найзручнішого використання всім класом. Рекомендації ресурсів для змішаного та дистанційного навчання розміщені в кінці посібника в розділі «Рекомендовані матеріали». Більшість із них мають український інтерфейс, а для решти ви зможете скористатися вбудованим перекладом браузера.

На випадок, якщо деякі з цих інструментів вам іще не знайомі, педагоги з досвідом – едкемпівки й едкемпівці – зробили спеціальні «відео-розпакування», що допоможуть зробити перші кроки. На нашу думку, лише одну вправу з усіх складно адаптувати до проведення в онлайні, але якщо ви придумаете, як це можна зробити, чи матимете ідеї з використання якихось інших сервісів, будь ласка, напишіть нам про це на for@edcamp.org.ua – і ми радо поділимося вашою знахідкою з усіма освітянами.

Характеристика вправ та ігор за наявністю певних видів діяльності:

Вид діяльності

	Робота в малих групах	Робота в парі	Робота з картками	Презентування	Малювання, записи на дошці, переміщення особи	Голосування, рейтингування, групування, мозковий штурм	Робота з відео	Складно адаптувати до онлайн
Вправи								
Взаємозв'язок прав людини	×		×	×				
Вибори					×	×		
Добираємо кадри	×		×	×	×	×		
Зроби крок			×	×	×			
Карта прав людини в нашій громаді	×			×	×			
Квітка			×	×	×	×		
Кольорові цятки						×		×
Перенесення в щоденне особисте життя				×	×		×	

Вид діяльності

	Робота в малих групах	Робота в парі	Робота з картками	Презентування	Малювання, записи на дошці, переміщення особи	Голосування, рейтингування, групування, мозковий штурм	Робота з відео	Складно адаптувати до онлайн
Подорож на іншу планету	×	×	×	×	×			
Постав оцінку					×	×		
Сходинки взаємин					×			
Сходинки участі			×	×	×	×		
Факти та стереотипи		×			×	×		
Хто брав участь?		×	×	×	×	×		
Часова шкала				×	×	×		
Шаради	×		×		×	×		
Симуляційні ігри								
Правила школи	×		×	×	×	×	×	
Безводів	×		×	×	×	×	×	

Бажаємо вам натхнення у впровадженні вправ та симуляційних ігор і запалу в просуванні культури прав людини в українському суспільстві!

Розділ 2. **Вправи**

УВЕДЕННЯ ДО ТЕМАТИЧНОГО БЛОКУ ВПРАВ «ВСТУП ДО ПРАВ ЛЮДИНИ»

Побуває думка, що добре розуміти права людини повинні лише фахівці з права. Але ці права є невід'ємною частиною життя, яка стосується кожної особи від народження. Людина старшого віку чи дитина, заможна чи з меншим достатком, мисткиня чи пілот, європейка чи американець, мешканці найвищого хмарочосу чи юрти – усі вони мають права, тому що вони – люди. У цьому полягає принцип універсальності.

Права людини – це те, що необхідно людині для життя й розвитку. Вони є частиною людського буття та не залежать від волі держави (принцип невідчужуваності). Людину не можна позбавити прав, хіба що обмежити за певних умов, визначених у законодавстві певної держави.

Немає менш чи більш важливих прав людини. Вони взаємозалежні, а порушення одного права веде до порушення іншого – це принцип неподільності.

Думка про те, що існують права, якими людина наділена від народження, формувалась із часів античності. У ХХ столітті люди дійшли до висновку, що держава повинна гарантувати їх забезпечення й виконання. Після Другої світової війни права людини були оформлені в таких міжнародних документах, як-от Загальна декларація прав людини, пакти та конвенції.

Перед вами вступні вправи до вивчення прав людини. Для того щоб досягти ефективної взаємодії

з учасниками/-цями під час виконання цих вправ, варто ознайомитися з основними міжнародними документами у сфері прав людини.

Загальна декларація
прав людини

bit.ly/2M3zqYJ

Міжнародний пакт
про економічні, соціальні
і культурні права

bit.ly/37GgNIZ

Конвенція ООН
про права дитини

bit.ly/3mJjWpf

Міжнародний пакт
про громадянські
і політичні права

bit.ly/34BcXIM

Європейська конвенція
з прав людини

bit.ly/2KIWU12

Для поступового та зрозумілого вступу до тематики, пропонуємо такі вправи:

- а) «Шаради» (5-11 класи),
- б) «Взаємозв'язок прав людини» (5-11 класи),
- в) «Карта прав людини в нашій громаді» (5-11 класи),
- г) «Подорож на іншу планету» (7-11 класи).

ВПРАВА «ШАРАДИ»

Вступ до прав людини

1. Ознайомити учасників/-ць із Загальною декларацією прав людини (або іншим документом за вибором фасилітатора/-ки) в ігровій формі.
2. Розвинути творчі здібності учасників/-ць та навички роботи в групі.
3. Наголосити на важливості дотримання кожного з прав людини, мотивувати учасників/-ць дізнаватися більше про права людини.

15-45 хв

10-30 осіб, 5-11 класи

1. Заздалегідь виріжте картки (див. Додаток «Картки – Загальна декларація прав людини» після вправи), кожна з яких містить певне право людини із Загальної декларації прав людини (картки можна створити самостійно на основі іншого документу за вибором фасилітатора/-ки).
2. Адаптований стислий виклад Загальної декларації прав людини (Додаток 1) або Конвенції ООН про права дитини (Додаток 2) (на вибір фасилітатора/-ки).

Натхнення для цієї вправи авторки й автори посібника отримали звідси та самостійно адаптували її для використання в школах України

bit.ly/3reDrTc

Ця вправа також може використовуватися як розминка між іншими вправами. Обирати статті та їхню кількість доцільніше відповідно до віку учасників/-ць. Вправу можна використовувати для підсумкового заняття зі вступу до прав людини. У випадку викривлення учасниками/-цями змісту статті продумати реакцію і пояснення.

1. Роздайте учасникам/-цям стислий виклад статей Загальної декларації прав людини (для 8-11 класів) / Конвенції ООН про права дитини (для 5-7 класів) або повісьте в класі плакат-інфографіку з цими статтями.
2. Сформууйте дві групи. Кожен/-а учасник/-ця по черзі тягне картку і має 10 секунд на те, щоб придумати, як за допомогою пантоміми або малюнку на дошці показати своїй команді право людини, зазначене на витягнутій картці.
3. Його/її група повинна відгадати це право впродовж 1 хвилини. Якщо групі це вдається, то вони отримують бал. Якщо вона не вгадує, можливість дати відповідь надається іншій команді. У разі правильної відповіді вони отримують бал. Учні та учениці можуть користуватися документом з прав людини під час угадування.

Ця вправа не потребує комплексного обговорення, проте ви можете отримати відгуки від учасників/-ць, поставивши такі запитання:

1. Які з прав людини вам було важко показувати? Чому?
2. Які права людини важко було вгадати? Чому?
3. Наскільки ця вправа допомогла зрозуміти сутність кожного із прав людини?

Додаток «Картки – Загальна декларація прав людини»

1.

Право на рівність

2.

Свобода від дискримінації

3.

Право на життя, на свободу і на особисту недоторканність

4.

Свобода від рабства

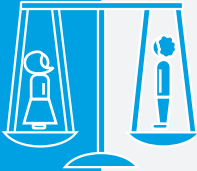
5.

Свобода від тортур і поведження, що принижує гідність

6.

Право людини на визнання її правосуб'єктності

7.

Право на рівність перед законом

8.

Право на поновлення у правах компетентним судовим органом

9.

Свобода від безпідставного арешту і вигнання

10.

Право на справедливе публічне слухання справи

11.

Право вважатися невинною, доки винність не буде встановлена

12.

Свобода від втручання в особисте і сімейне життя, від посягання на недоторканність житла, тайну кореспонденції

13.

Право вільно покидати і повертатися в країну

14.

Право шукати притулку від переслідувань в інших країнах

15.

Право на громадянство й на його зміну

16.

Право одружуватися й засновувати сім'ю

17.

Право на володіння майном

18.

Свобода переконань і релігії

19.

Свобода думки та інформації

20.

Право на свободу мирних зборів та асоціацій

21.

Право брати участь в управлінні та у вільних виборах

22.

Право на соціальне забезпечення

23.

Право вільно обирати роботу і входити до професійних спілок

24.

Право на відпочинок і дозвілля

25.

Право на відповідний життєвий рівень

26.

Право на освіту

27.

Право на участь у культурному житті громади

28.

Право на соціальний порядок, що викладений у цьому Документі

29.

Суспільні обов'язки важливі для вільного і повного розвитку

30.

Свобода від втручання держави, групи осіб або окремих осіб у викладені вище права

ВПРАВА «ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРАВ ЛЮДИНИ»

Вступ до прав людини

1. Познайомити учнівство зі статтями із Загальної декларації прав людини (або іншого документа з прав людини).
2. Акцентувати, що права людини взаємопов'язані та невідчужувані.
3. Наочно показати зв'язок прав з реальним життям.
4. Розвинути критичне мислення та навички роботи в малих групах.

20-50 хв

Від 16 осіб, 5-11 класи

1. Роздруковані картки (див. Додатки «Статті» та «Ситуації» після вправи).
2. Адаптований стислий виклад Загальної декларації прав людини (Додаток 1).

Вправа може бути використана як конструктор на розсуд фасилітатора/-ки з довільним набором прав та дій. Можна розділити першу і другу частини на два уроки. Вправу можна проводити, починаючи з середньої школи, підбравши перелік пропонуєваних прав та дій, які будуть зрозумілими учнівству. Вправу також можна використовувати на етапі підбиття підсумків, закінчення теми, оцінювання. Перед цією вправою необхідно пояснити взаємозв'язок понять «потреби», «гідність» і «права людини» – для цього можна використати вправу «Подорож на іншу планету». Якщо ж ви відчуваєте, що діти обізнані з цими поняттями, то цю вправу можна проводити й першою.

ЧАСТИНА 1 (20 хв)

1. Об'єднайте учнівство в малі групи. Роздайте кожній групі 8 (або іншу кількість) карток зі статтями з Декларації і 16 карток з описами ситуацій (Додатки «Статті» та «Ситуації») – 5 хв.
2. Попросіть групу дібрати до прав ситуації, викладені на картках, які їх ілюструють – 10 хв.
3. Попросіть групи обговорити результат – 5 хв.

Пропонується таке співвідношення карток:

Стаття 3.

- Я вільно прогулююсь містом без страху за своє життя.
- Я можу звернутися до правоохоронних органів у випадку посягання на мою особисту недоторканність.

Стаття 12.

- Я не маю розповідати своєму вчителю/своїй учительці про особисте життя.
- Я можу не показувати зміст мого смс-листування на вимогу класного керівника.

Стаття 13.

- Я можу вільно пересуватися своєю країною.
- Коли я їду за кордон, я впевнений/-а, що маю можливість повернутися до своєї країни.

Стаття 18.

- Я можу вільно говорити про свої вірування.
- Я можу змінювати свою релігію.

Стаття 19.

- Я використовую соціальні медіа і висловлюю свою думку на різні теми.

Натхнення для цієї
вправи авторки
й автори посібника
отримали з «Write
For Rights 2018 –
A Human Rights
Education Toolkit
For Educators»
та самостійно
адаптували
її для використання
у школах України

bit.ly/2KHNqXf

- Я підготував/-ла стіннівку про шкідливі звички та вивісив/-ла їх у холі школи.

Стаття 24.

- Я вільно граю зі своїми друзями.
- Я можу вільно розпоряджатися своїм часом на перерві.

Стаття 25.

- Я можу піти до лікаря, коли хворію.
- У разі стихійного лиха я маю бути забезпечений/-а допомогою

держави.

Стаття 26.

- Я можу ходити в школу і навчатися.
- Я можу вільно займатися самоосвітою.

Деякі картки із ситуаціями можуть підходити до різних карток зі статтями. Це вдала нагода наголосити на тому, що права взаємопов'язані.

ЧАСТИНА 2 (15 хв)

1. Учасники/-ці можуть обрати 4 картки з правами і розташувати їх у хронологічній послідовності згідно з тим, які права вони реалізували сьогодні від моменту пробудження до цієї хвилини в класі – 5 хв.
2. Тепер кожен/-а учасник/-ця можуть уявно вилучити одне з цих чотирьох прав. Запропонуйте обговорити в групах, як би відрізнялося їхнє сьогодні, якби вони не змогли реалізувати вилучене право – 10 хв.

Кожна група може зробити коротку презентацію й обговорити з усіма такі питання (15 хв):

1. Як уявна відсутність одного права вплинула на інші права?
2. Як би відсутність цього права вплинула на їхніх батьків, педагогів, друзів тощо?

Поясніть, що права людини універсальні, невідчужувані й непорушні. Позбавлення одного права може вплинути на інші права.

Додаток «Статті»

Стаття 3. Право на життя, на свободу і на особисту недоторканність

Стаття 12. Свобода від втручання в особисте і сімейне життя, від посягання на недоторканність житла, тайну кореспонденції

Стаття 13. Право вільно покидати і повертатися в країну

Стаття 18. Свобода переконань і релігії

Стаття 19. Свобода думки та інформації

Стаття 24. Право на відпочинок і дозвілля

Стаття 25. Право на відповідний життєвий рівень

Стаття 26. Право на освіту

Додаток «Ситуації»

Я вільно прогуляюсь містом без страху за своє життя.

Я можу звернутися до правоохоронних органів у випадку посягання на мою особисту недоторканність.

Я не маю розповідати своєму вчителю/своїй учительці про особисте життя.

Я можу не показувати зміст мого смс-листування на вимогу класного керівника.

Я можу вільно пересуватися своєю країною.

Коли я їду за кордон, я впевнений/-а, що маю можливість повернутися до своєї країни.

Я можу вільно говорити про свої вірування.

Я можу змінювати свою релігію.

Я використовую соціальні медіа і висловлюю свою думку на різні теми.

Я підготував/-ла стіннівку про шкідливі звички та вивісив/-ла їх у холі школи.

Додаток «Ситуації»

Я вільно граю
зі своїми друзями.

Я можу вільно розпоряджатися
своїм часом на перерві.

Я можу піти до лікаря,
коли хворію.

У разі стихійного лиха
я маю бути забезпечений/-а
допомогою держави.

Я можу ходити в школу
і навчатися.

Я можу вільно займатися
самоосвітою.

ВПРАВА «КАРТА ПРАВ ЛЮДИНИ В НАШІЙ ГРОМАДІ»

Вступ до прав людини

1. Дізнатися, як різні права людини втілюються у власній громаді.
2. Розвинути навички командної роботи.
3. Розвинути творчі здібності.
4. Наочно передати зв'язок прав з реальним життям.
5. Стимулювати участь у проєктній діяльності.

45-60 хв

Від 10 осіб, 5-11 класи

1. Матеріали і папір для малювання.
2. Готовий шаблон карти обраної території.
3. Адаптований стислий виклад Загальної декларації прав людини.

(Додаток 1) або Конвенції ООН про права дитини (Додаток 2) (на вибір фасилітатора/-ки).

Рекомендується завчасно підготувати шаблони, малюнки для створення карти (для економії часу). Якщо виникає питання про відсутність лікарні в малому населеному пункті, пояснити учнівству, що право на відповідний рівень життя реалізується державою шляхом забезпечення легкого доступу до найближчого медичного закладу. Вправу бажано завершити за одну зустріч, аби всі учні та учениці були присутні під час підбиття підсумків і могли поділитися своїми ще свіжими емоціями та враженнями. Але якщо є обмеження в часі, можна розділити гру на два уроки: на першому провести кроки інструкції 1-2, а фазу «Обговорення / Підбиття підсумків» здійснити на другому уроці. Гість-практик: фінальне обговорення – це чудова можливість запросити адвоката чи захисника/-цю прав людини виступити перед групою.

1. Об'єднайте учнівство в малі групи та попросіть їх нанести на шаблон карти свого населеного пункту (міста чи району, селища і т.д.) таке: домівки учасників/-ць, основні громадські будівлі (наприклад, парки, пошту, мерію, школи), громадські служби (наприклад, лікарні, пожежну службу, відділення поліції) та будь-які інші важливі для громади місця (наприклад, продуктові магазини, кладовище, кінотеатри, АЗС). Нанесені позначки можуть бути схематичними – 20 хв.

2. Коли карти будуть готові, попросіть учасників/-ць проаналізувати їх з погляду на права людини. Які права людини вони пов'язують з певними місцями на своїх картах? Наприклад, церкву – зі свободою думки та релігії; школу – з правом на освіту; пошту – з правом на інформацію, приватність та самовираження. Коли вони визначать ці права, то повинні знайти відповідні статті в обраному документі про права людини і вписати назви статей, що реалізовані, поруч із цим місцем на карті – 10 хв.

3. Попросіть кожную групу презентувати класу свою карту та аналіз прав людини, які здійснюються в громаді – 15 хв.

- Які права реалізуються в повсякденні цієї громаді? Як це можна пояснити?

Натхнення для цієї
вправи авторки
й автори посібника
отримали з «Human
rights here and
now: celebrating
the Universal
Declaration of Human
Rights / edited
by Nancy Flowers»
та самостійно
адаптували
її для використання
у школах України

bit.ly/3azDDxt

- Які права жодна група «не включила» до карти? Як це можна пояснити?
- Які з визначених прав є громадянськими і політичними правами?
- Які з визначених прав є соціальними, економічними й культурними (у разі достатньої компетентності учасників/-ць у цьому питанні)?

Обговоріть:

1. Де й у яких випадках порушуються права людей?
2. Чиї права в громаді можуть бути під загрозою і чому?
3. Що відбувається в цій громаді, коли права людини порушуються?
4. Коли й у яких випадках люди вживають заходів для захисту прав людини чи запобігання порушенням?

ВПРАВА «ПОДОРОЖ НА ІНШУ ПЛАНЕТУ»

Вступ до прав людини

1. Ознайомити учасників/-ць з принципами прав людини (універсальність, рівність, неподільність, взаємозалежність) і допомогти зрозуміти їх.
2. Пояснити взаємозв'язок між потребами та правами людини.
3. Наголосити, що права людини позитивно впливають на повсякденне життя і що вони є важливими для гідного життя кожної особи.
4. Обговорити різницю між правами людини, бажаннями і потребами, а також те, що не всі потреби можливо покрити правами людини.
5. Розвинути критичне мислення та навички групової роботи.

90 хв

10-30 осіб, 7-11 класи

1. Виріжте заздалегідь картки потреб та бажань для учасників/-иць (на кожну пару гравців потрібен один комплект Додатків «Бажання» та «Потреби», що подані після вправи).
2. Адаптований стислий виклад Загальної декларації прав людини (Додаток 1) або Конвенції ООН про права дитини (Додаток 2) (на вибір фасилітатора/-ки).

3. Необов'язково: фліпчарти або аркуші А3 та клейка стрічка.

Фасилітатор/-ка має для себе чітко зрозуміти, що є бажанням, а що потребою, аби змогти пояснити учасникам/-цям різницю між ними. Вправу можна зробити коротшою за часом шляхом зменшення кількості карток на першому етапі і скорочення кількості «червоних сигналів». Вправу можна розділити на два уроки – 1 і 2 частини. Чітко слідкуйте за часом у період обговорення. Цю вправу можна використати як відправну точку для дискусії про виникнення прав людини.

ЧАСТИНА 1.

1. Попросіть учасників/-ць уявити, що їхню групу було обрано для життя на новій планеті. Оскільки їм доведеться будувати нове суспільство, необхідно взяти з собою все, що здається важливим для життя та співіснування. Учасники/-ці мають об'єднатися в пари (на розсуд учителя/-ки, рандомно чи за бажанням учнівства). Роздайте кожній парі по 20 карток (Додатки «Бажання» та «Потреби»). Картки мають бути змішані між собою, аби учні й учениці не знали, що з них потреби, а що – бажання. Попросіть групи переглянути картки, які вони отримали для своєї подорожі.

2. Термінове повідомлення з командного центру: через брак місця в космічному кораблі кожна пара може взяти лише 11 з 20 карток і повинна вилучити інші 9.

3. Попросіть одну пару представити свої 9 вилучених карток і запитайте, чому вони позбулися саме їх. Зверніть особливу увагу на ключові слова, як-от: «особливо важко», «на жаль» тощо.

4. Тепер порівняйте їхній вибір з вибором інших пар і влаштуйте коротке обговорення. Час від часу знаходьте зв'язки між окремими відповідями різних груп та/або запитуйте, як вирішили інші. Поцікавтесь у пари чи інших учнів та учениць, що станеться, якщо вони не візьмуть із собою певну картку (питання до будь-якої з ліквідованих карток – на вибір учителя/-ки).

5. Нове екстрене повідомлення від командного центру: на космічному кораблі не вистачає місця, кожна пара повинна вилучити ще 3 картки. Спостерігайте за тим, як групи виконують завдання й ухвалюють рішення.
6. Червоний рівень оповіщення: командний центр каже, що палива недостатньо для приземлення космічного корабля та для скидання баласту, борт повинен бути полегшений ще на дві картки з кожної пари. Тож залишитись має тільки 6 карток. Запропонуйте парам об'єднатися по дві, утворивши таким чином групу з чотирьох осіб, і вже вчотирьох домовитись, які 6 карток залишаються.
7. На завершення попросіть кожну групу з чотирьох учасників/-иць представити свої 6 карток та пояснити, чому вони обрали саме ці картки. На дошці запишіть усі картки, що називають групи, один раз (тобто не пишеть одну й ту ж картку двічі), але стежте, які картки називалися найчастіше, а які один раз. Можна також просто прикріпити картки до дошки.
8. Почніть дискусію з поданих нижче запитань (ця дискусія служить переходом до частини 2), періодично встановлюючи зв'язки між окремими групами та відповідями:
- Яку картку було скинуто з борту найчастіше і чому?
 - Чому з кожним разом було все важче ухвалювати рішення?
 - Яке рішення було найскладнішим? Як ви зрозуміли, що робити без певної картки? Чи всі згодні з вибором, чи були розбіжності?
 - Як ви думаєте, чому врешті взяли ці картки (зчитайте картки, указані на дошці), що полетять з вами на нову планету? Окремо вкажіть на ті, які найчастіше обиралися.
9. Тепер поясніть, що це наші потреби і що вони є важливими для життя та розвитку.
10. Попередьте учасників/-ць, що після перерви або наступного разу ви детальніше розглянете, як потреби пов'язані з правами людини.

ЧАСТИНА 2.

1. Під час перерви накресліть на дошці таблицю «Бажання та потреби». Занесіть потреби і бажання з карток у цю таблицю. Поясніть, що ви записали, і запитайте учасників/-иць, чи можуть вони пояснити

вам, у чому різниця між потребами і бажаннями. За бажанням фасилітатора/-ки, можна представити учасникам/-цям піраміду потреб Маслоу для полегшення сприйняття теми.

2. Повторіть або поясніть, що потреби мають важливе значення для нашого виживання, розвитку, гідного життя та співіснування. Зверніть якомога більше уваги на відповіді учнівства. Поясніть, що бажання не є необхідними для нашого виживання. Це радше щось на зразок різних способів задоволення певної потреби.

Можна навести такий приклад: «Коли я голодний/-а, у мене є потреба їсти. Я можу їсти овочі, шашлик або гамбургер. Усім цим я задовольняю голод і свою потребу їсти. Я можу хотіти їсти гамбургер, а не овочі, але тоді це вже моє бажання, а не потреба. Але я обов'язково повинен/-а щось з'їсти. Я не можу займатись нічим іншим, наприклад, гратися, поки не поїм, інакше колись помру від голоду. Таким чином, бажання можна змінити, але потреби незмінні».

Поясніть, що серед усіх 20 карток є одинадцять потреб та дев'ять бажань, та запитайте учасників/-ць, чи знають вони, які потреби ще не вписані у вашу табличку на дошці (і якщо такі є, то допишіть їх). Ви також можете пояснити, що це не завжди так очевидно: телебачення, комп'ютер чи мобільний телефон можна сприймати як бажання, але вони також можуть бути потребами, оскільки вони служать важливими джерелами інформації та засобами для висловлення вашої думки.

3. Якщо учасники/-ці все добре розуміють, то можна запитати, які потреби мають бути задоволені, щоб ми залишалися фізично здоровими, та що потрібно задовольнити, щоб ми могли добре розвиватися?

Тепер підкресліть, що є багато потреб у всіх людей по всьому світу (наприклад, пити, коли ви спрагли), і поясніть, що всі ці потреби виражені в правах людини й записані в Загальній декларації прав людини або в Конвенції ООН про права дитини, оскільки вони є важливими для виживання кожної особи, і всі потребують їх, щоб вижити, вирости, розвиватися та жити повним життям.

Натхнення
для цієї вправи
авторки й автори
посібника отримали
звідси та самостійно
адаптували
її для використання
у школах України

bit.ly/3reDrte

Тому всі права людини стосуються однаково всіх людей у всьому світі. Права людини – це те, що ми маємо від народження і що захищає нас і наші потреби. Держава (уряд, поліція тощо) зобов'язана поважати, захищати та гарантувати права людини, які не надаються державою, а належать усім – з єдиної причини, що він або вона – людина. Однак бажання не є правами, оскільки вони не є необхідними для безпечного і здорового життя та розвитку людини.

Тепер роздайте учасникам/-цям скорочену версію Загальної декларації прав людини або Конвенції ООН про права дитини (Додаток 1 або 2). Разом з учнівством назвіть і запишіть відповідне право (або відповідні права) для кожної потреби та поясніть їхній взаємозв'язок (див. орієнтовне співвідношення в Додатку «Потреби і права», після вправи).

Поясніть/нагадайте принципи прав людини (див. уведення до цього блоку вправ).

Додаток «Бажання»

Гроші, які я можу
витратити
на власний розсуд

Комп'ютер та
доступ в Інтернет

Кола та гамбургер

Велосипед

Телефон

Прикраси

Солодощі

Подорож на море

Розкішний одяг

Додаток «Потреби»

Хороші умови життя
та харчування

Справедливе ставлення
та недискримінація

Справедливий суд

Освіта

Захист від жорстокого
поводження

Сім'я

Можливість
відпочивати та гратися

Демократичні
вибори та закони

Можливість слідувати своїм
релігійним та культурним
традиціям і розмовляти
своєю мовою

Можливість
висловлювати власну
думку

Можливість отримати
захист, якщо мене
переслідують

Додаток «Потреби і права»

Хороші умови життя та харчування	Право на соціальне забезпечення Право на соціальний захист
Справедливе ставлення та недискримінація	Право на свободу, рівність та повагу, заборона дискримінації, рівне поводження
Справедливий суд	Справедливий суд, право вважатися невинною, доки винність не буде встановлена
Освіта	Право на освіту
Захист від жорстокого поводження	Свобода від тортур і поводження, що принижує гідність
Сім'я	Право на особисте і сімейне життя
Можливість відпочивати та гратися	Право на відпочинок і дозвілля
Демократичні вибори та закони	Право обирати та бути обраним
Можливість слідувати своїм релігійним та культурним традиціям і розмовляти своєю мовою	Свобода переконань і релігії Право на рівність
Можливість висловлювати власну думку	Свобода думки та інформації
Можливість отримати захист, якщо мене переслідують	Право шукати притулку від переслідувань в інших країнах

УВЕДЕННЯ ДО ТЕМАТИЧНОГО БЛОКУ ВПРАВ «НЕДИСКРИМІНАЦІЯ»

Реформа Нової української школи вимагає змін у системі освіти та безпосередньо у викладанні, розвитку культури прав людини та навичок недискримінаційної поведінки. Це завдання стоїть перед освітянами: навчитися розрізняти ситуації, що містять будь-які вияви дискримінації, переосмислити власні дії та ставлення, змінити стиль комунікації, стати прикладом у повсякденній взаємодії з учнівством та колегами. Допомогти цьому може системна робота та реагування на дискримінаційні прояви.

З часу прийняття Загальної декларації прав людини принципи рівності в правах та недискримінації (стаття 10) стали наріжним каменем у політиці реалізації цього міжнародного документу. Україна взяла на себе зобов'язання перед світовою спільнотою дотримуватися політики недискримінації, яка є невід'ємною частиною прав людини. Конституція України (стаття 24) проголошує рівність всіх громадян/-ок у правах і свободах. З 2012 року діє Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», дискримінація – це рішення, дії або бездіяльність, спрямовані на обмеження або привілеї стосовно особи та/або групи осіб за зовнішніми ознаками, переконаннями, статтю, віком, інвалідністю, етнічним та соціальним походженням, сімейним та майновим станом, місцем проживання, за мовними або іншими ознаками, якщо вони унеможливають визнання і реалізацію на рівних підставах прав і свобод людини

та громадянина. Варто зауважити, що перелік ознак не є вичерпним.

Перед вами вступні вправи до вивчення прав людини. Для того щоб досягти ефективної взаємодії з учасниками/-цями під час виконання цих вправ, варто ознайомитись з основними міжнародними документами у сфері прав людини.

Закон вирізняє такі поняття, як пряма і непряма дискримінація, підбурювання до дискримінації, пособництво в дискримінації, утиск.

Точне визначення цих понять за посиланням:

bit.ly/38nyKom

Для початку розмови про це з учнівством можна використати дещо спрощені формулювання:

- пряма дискримінація – ситуація, коли до особи та/або групи осіб за їхніми певними ознаками ставляться менш прихильно, ніж до інших осіб в аналогічній ситуації;
- непряма дискримінація – коли у формально однакових умовах виникають чи можуть виникнути обмеження або привілеї стосовно особи та/або групи осіб за їхніми певними ознаками;
- підбурювання до дискримінації – коли звучать заклики до дискримінаційних дій;
- пособництво в дискримінації – коли людина залишається бездіяльною або свідомо допомагає у вчиненні дискримінаційних дій;
- утиск – коли особа або група осіб стає жертвою приниження їхньої людської гідності за певними ознаками або створюється стосовно такої особи

чи групи осіб напружена, ворожа, образлива або зневажлива атмосфера.

Для підтримки та полегшення роботи вчительства над темою недискримінації пропонуються вправи за трьома рівнями, після проходження яких учасники/-ці отримають краще розуміння основних джерел дискримінації, того, як вони діють у їхньому сьогодні, і що можна зробити на індивідуальному рівні, щоб змінити свою поведінку на недискримінаційну.

Почати варто із вправ на усвідомлення процесів сприйняття себе та інших людей, виникнення стереотипів та дискримінації. Залежно від віку цільової аудиторії вчитель/-ка може провести вправи «Постав оцінку», «Сходинки взаємин» і «Факти й стереотипи» – для молодшої та вправу «Квітка» – для старшої вікової групи. Формулювання швидких суджень та прийняття швидких рішень на основі обмеженої інформації (стереотипів) є частково природним для людей і десь навіть має практичну функцію (спрощення складної інформації заради збереження сили та енергії), тому метою є не «вбити» стереотипи в собі, а зрозуміти, як вони працюють, який мають ефект і як поводити себе з дискримінаційними образами, що з'являються в процесі мислення. На цьому етапі варто ввести й розглянути поняття стереотипів та пояснити значення терміну «ідентичність» або замінити його на «самосприйняття» та «сприйняття інших», враховуючи вік навчальної групи.

Усвідомлення природи виникнення стереотипів є передумовою розуміння того, як виникає дискримінація в суспільстві. Для цього пропонуються дві вправи для класної роботи: «Кольорові цятки» для молодшої і «Добираємо кадри» для старшої групи; та одна вправа для позакласної роботи – «Зроби крок». На цьому етапі варто пояснити поняття дискримінації та надати контекст антидискримінаційної політики в Україні, яка прямо

пов'язана з дотриманням прав людини в державі.

Наступним кроком може бути сприяння серед учасників/-ць усвідомленню власної ролі в суспільстві, у якому вони бачать дискримінацію. Тут можна запропонувати учасникам/-цям створення проєктів або написання есеїв, у яких вони проаналізують власне оточення щодо проявів дискримінаційних практик та запропонують шляхи створення мирного та толерантного суспільства, у якому права людини є основоположною цінністю.

У допомозі стануть такі вправи, згруповані за етапами:

1. Усвідомлення стереотипів і самосприйняття:

- а) «Постав оцінку» (5-8 класи),
- б) «Сходинки взаємин» (5-8 класи),
- в) «Факти і стереотипи» (5-8 класи),
- г) «Квітка» (5-11 класи).

2. Усвідомлення дискримінації в суспільстві:

- а) «Кольорові цятки» (5-8 класи),
- б) «Добираємо кадри» (9-11 класи),
- в) «Зроби крок» (9-11 класи, позакласна робота).

3. Усвідомлення своєї ролі у світі, де є дискримінація:

- а) «Перенесення в щоденне життя» (5-11 класи).

Недискримінація

1. Сприяти усвідомленню учасниками/-цями сутності стереотипів і їхнього впливу на процес дискримінації.
2. Провести аналіз впливу стереотипів та упереджень на повсякденне життя.
3. Сприяти виробленню навичок емпатії (співчуття, співпереживання) і визначення ефективних стратегій для подолання негативного впливу стереотипів.

20 хв

5-30 осіб, 5-8 класи

1. Повідомте учасникам/-цям, що вони зараз будуть учителями/-ками і їм необхідно ухвалити рішення в такій ситуації: у кожного/-ої з них є роботи 4-х учнів та учениць (двох хлопців – Арнольда та Миколи, двох дівчат – Кармеліти та Софії). Також у кожного/-ої є 4 оцінки (4, 5, 10, 11 балів).

За бажанням, для 6-8 класів можна ускладнити завдання, додавши перелік з гуманітарних та точних шкільних предметів, за якими виставляється оцінка.

Натхнення для цієї
вправи авторки й автори
посібника отримали
з «Права человека:
Книга для чтения. –
Москва, 1 часть. 1998»
та самостійно адаптували
її для використання
у школах України

2. Учнім і ученицям необхідно розставити оцінки серед вищезазначених осіб – 5 хв.

3. Попросіть учасників/-ць озвучити отримані результати.
Зафіксуйте їх на дошці.

Запитайте:

- Як вони себе почували під час виконання завдання?
- Легко чи складно було його виконувати?
- Чим керувалися під час виставлення оцінок? Що вплинуло на їхнє рішення?
 - Попросіть їх подумати і визначити на основі виставлених оцінок, які саме стереотипи чи упередження вплинули на результат.
 - Якими могли б бути наслідки, якби вчитель/-ка в реальному житті використовував/-ла такий підхід?
 - Якими можуть бути наслідки «таврування» інших?
 - Чи доводилося їм коли-небудь бути в ситуації, у якій до них ставились упереджено? Що вони відчували?
 - Що, на їхню думку, треба робити, щоб уникати стереотипного та упередженого ставлення до інших?

Під час модерації важливо сфокусувати увагу учнівства на наслідках від упередженого ставлення.

Важливо, добираючи імена учнів/учениць для оцінювання не натрапити на реальні болючі проблеми в класі, щоб не спричинити травми окремим дітям у колективі.

Відповідно до віку учасників/-ць можна запропонувати визначення понять, якими буде оперувати вчитель/-ка (стереотипи, упередження, дискримінація). Можна розмістити їх на дошці чи фліпчарті і звертатися до них за необхідності.

Для кращого опрацювання питання щодо впливу стереотипів на наше життя варто за наявності часу використати елементи вправи «Сходінки взаємин».

ВПРАВА «СХОДИНКИ ВЗАЄМИН»

Недискримінація

1. Сприяти усвідомленню учасниками/-цями сутності стереотипів і їхнього впливу на процес дискримінації.
2. Провести аналіз впливу стереотипів та упереджень на повсякденне життя.
3. Сприяти виробленню навичок емпатії (співчуття, співпереживання) і визначення ефективних стратегій для подолання негативного впливу стереотипів.

20 хв

5-30 осіб, 5-8 класи

Намалюйте на дошці сходинки та запишіть терміни таким чином:

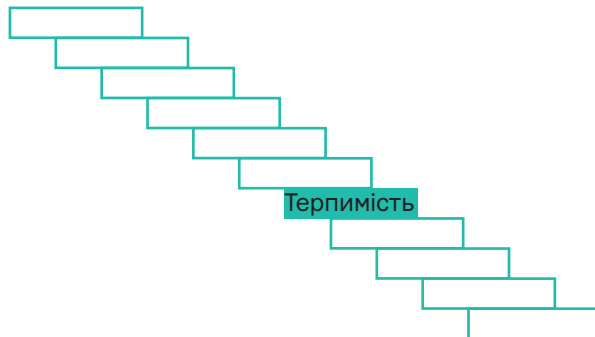
Надхнення для цієї
вправи авторки
й автори посібника
отримали звідси
та самостійно
адаптували
її для використання
у школах України

bit.ly/3he1xzU

Товариськість
Упередження
Співпраця
Звинувачення
Дискримінація
Повага
Насильство
Стереотипи
Порозуміння

1. Дайте коротке тлумачення толерантності як терпимості та поваги до права кожного на те, «щоб бути самим/самою собою».
2. Поясніть, що відносини між людьми можуть розвиватися як по висхідній, так і по низхідній, як до більш позитивних, конструктивних, так і до негативних, деструктивних.
3. Дайте завдання:

«Перед вами сходинок, однією з яких є сходинок «Терпимість». Сходами можна рухатися вгору, а значить розвивати відносини до кращих, і можна рухатися вниз, що означатиме погіршення відносин.

Вам пропонуються 10 різних понять та типів відносин, поведінки, ставлень. Обговоріть їх та розташуйте на сходах вгору та вниз таким чином, щоб на верхній сходинок було слово, яке для вас означає найпозитивніший вид взаємин між людьми, а останньою внизу було поняття, яке на вашу думку характеризує негативні відносини.

Урахуйте, що вільних сходинок 10, а запропонованих понять усього 9. Це означає, що один термін має бути запропонований вами самостійно. Під час роботи керуйтеся принципом, що кожен наступний вид відносин залежить від попереднього, тобто часто неможливий без нього».

4. Попросіть учнів та учениць представити результати роботи по черзі, дати свої пояснення обраному варіантові розстановки понять у сходах.

Запитайте учнівство, чи користуються вони сходами? Куди легше рухатися – вгору чи вниз? Чи можна те саме сказати й про рух «сходишками взаємин»?

ВПРАВА «ФАКТИ І СТЕРЕОТИПИ»

Недискримінація

1. Сприяти розвитку критичного мислення.
2. Сприяти усвідомленню учасниками/-цями сутності стереотипів.
3. Сприяти усвідомленню відмінностей фактів від стереотипів та вмінню їх відрізняти.

25-35 хв

5-30 осіб, 5-8 класи

Роздрукований для кожного/-ї в класі або записаний на дошці перелік фактів та стереотипів:

1. Повні люди – привітні.
2. В Україні проживає понад 100 національностей.
3. Більшість сенаторів США – чоловіки.
4. Аборигени – люди відсталі.
5. Усі шведи – світловолосі.
6. Політики – люди безчесні.
7. Усі українці люблять сало.
8. Більшість людей з інвалідністю не можуть займатися спортом.

Натхнення для цієї вправи авторки й автори посібника отримали звідси та самостійно адаптували її для використання у школах України

osvita.ua/

9. Темношкірі більш схильні до занять спортом, ніж до інтелектуальної праці.

10. Хворі на СНІД ведуть аморальний спосіб життя.

11. Усі президенти України – чоловіки старші за 35 років.

12. Араби – люди імпульсивні.

13. Християни – люди високих чеснот.

14. Яблуні плодоносять улітку.

15. Українські чорноземи – найкращі.

1. Роздайте учасникам/-цям аркуші з переліком тверджень або попросіть поглянути на дошку і розставити у своїх нотатках номери від 1 до 15.

2. Попросіть індивідуально зробити помітки навпроти кожного з тверджень літерою Ф – факт, С – стереотип.

3. Попросіть учасників/-ць порівняти результати роботи в парах.

Обговоріть вправу, ставлячи одне за одним подані нижче питання:

- Чи легко було визначитися з рішенням?
- У яких моментах було складно?
- Чого не вистачає для більш виваженого рішення?

Поясніть, що ухвалення правильного рішення щодо тверджень часто потребує перевірки, додаткових джерел інформації.

Обговоріть:

- Як відрізнити факти від стереотипів?
- Як і на основі чого формуються стереотипи?
- Як впливають стереотипи на наше життя?

Вправа може бути вступною або підсумковою в темі «Стереотипи». Якщо є можливість, можна демонструвати твердження на екрані. Можна презентувати адаптовані до віку визначення понять «факт», «судження», «стереотипи». Визначення можуть бути розміщені в просторі класної кімнати і під час обговорення дозволено до них звертатися.

Недискримінація

Сприяти роздумам над такими питаннями:

1. Що визначає мене, які аспекти є частиною моєї ідентичності?
2. Як мене сприймають інші і як я сприймаю інших?
3. Як виникає дискримінація?

80 хв (двічі по 40 хв)

10-30 осіб, 5-11 класи

1. Модераційні картки або чисті аркуші паперу.
2. Торбинки.

Ведучий/-а має чітко розуміти поняття «ідентичність», «стереотипи», «упередження», «недискримінація».

Оскільки у пропонованій вправі вчитель/-ка потенційно матиме справу з чутливою темою ідентичності, варто обирати той клас, діти у якому йому/їй добре знайомі.

1. Запропонуйте учасникам/-цям створити квітку ідентичності: намалювати квітку з п'ятьма пелюстками і на кожній написати назву групи, до якої вони належать (наприклад, футболіст, жінка, тітокерка, панк тощо). Бажано зауважити, щоб ці слова були іменниками – 15 хв.

Якщо ваша аудиторія не знайома з поняттям «ідентичність», то варто почати вправу з пропозицією відповісти на питання: «Хто я?». Якщо відповідь на це питання викликає труднощі, можна запропонувати наведені вище приклади або ж ті, що не пов'язані з прикладами вашої аудиторії («науковиця», «хірург» і т.д.). Також, якщо термін «ідентичність» групі не відомий, його можна пояснити або замінити терміном «самосприйняття».

2. Учасники/-ці повинні обрати одну з груп, яка найкраще представляє їх, та записати її назву на модераційній картці або аркуші паперу – 5 хв.

3. Зберіть картки, перегляньте та розвісьте їх у класі. Біля кожної картки прикріпіть торбинку.

4. Учасники/-ці отримують 10 модераційних карток (чистих аркушів паперу), на яких вони мають записати асоціації та ознаки, які приходять на думку щодо будь-якої з названих груп. Кожна особа має право самостійно вирішити, чи писати взагалі асоціації щодо певної групи, якщо вона їх має, чи не писати їх, якщо у неї немає жодних асоціацій. Тобто учасник/-ця може запропонувати по одній асоціації щодо кожної групи або ж по декілька асоціацій до різних чи й однієї групи. Потім асоціації кидають у торбинки, що висять поруч із назвами груп – 20 хв.

5. Викличте учасників/-ць індивідуально відповідно до їхньої групи. Вони стоять поруч з назвою своєї групи, і тепер їм або вони зачитують асоціації, що потрапили в торбинку – 20 хв.

6. Коротко запитайте учасника/-цю, до чийої групи зачитувалися асоціації, про його/її відчуття.

Протягом 20 хвилин обговоріть запропоновані питання.
Самосприйняття:

1. Чому ці 5 груп? / Чому обрали саме цю групу як основну?

2. Чого не вистачало, щоб описати себе?

- Важко описати себе цілісно за допомогою групових приналежностей, оскільки ви сприймаєте себе складніше.

Натхнення для цієї
вправи авторки
й автори посібника
отримали звідси
та самостійно
адаптували
її для використання
у школах України

bit.ly/3h8ORKx

Сприйняття інших:

1. Як ви добирали асоціації та ознаки для інших груп?
2. Звідки взялися ці асоціації?
3. Як змінюється моє сприйняття інших, коли я маю більше інформації про них?

- Тут можна ввести термін «стереотипи». Що таке стереотипи?

4. Як ви себе почували, коли стикалися з асоціаціями інших?
5. Якщо не було асоціацій щодо однієї із груп узагалі або дуже мало, то варто обговорити, чому, на думку учнівства, вони не знають нічого про цю групу? Де, на їхню думку, можна знайти правдиву інформацію про цю групу?

Результати:

- Те, як людина сприймає себе і як її сприймають інші, може сильно відрізнятись в деяких випадках. Нерозуміння цього часто призводить до стереотипів та упереджень, що ускладнює сприйняття людей як різноманітних особистостей.
- Розуміння та сприйняття людей – це складний психологічний процес, але віднесення людей до певної категорії часто здійснюється швидко, емоційно, без роздумів. Ми здатні судити миттєво, але людська особистість завжди різноманітніша, ніж нам це здається на початку. І що більше інформації ми маємо про когось, то справедливіше можемо до них ставитися. Стереотипне мислення іноді виникає у нас, і справа не в тому, щоб «убити» його в собі, а щоб зрозуміти, як із цим діяти – дати людям можливість показати себе.

ВПРАВА «КОЛЬОРОВІ ЦЯТКИ»

Недискримінація

1. Почати дискусію про різні групи суспільства.
2. Підвищити рівень обізнаності щодо стереотипів та дискримінації.
3. Заохотити до співпереживання з випадками виключення певних осіб із суспільних процесів.

15-40 хв

10-40 осіб, 5-8 класи

30 кольорових наліпок для кожної особи в групі (їх можна зробити з кольорового паперу та клейкої стрічки), наприклад: 12 синіх, 8 червоних, 5 жовтих, 4 зелені та 1 біла.

1. Наклейте одну наліпку на лоб (або спину, якщо ви вважаєте наліпки на лобі недоречним для вашої групи) кожного учасника та кожної учасниці. Учасники/-ці не повинні знати, якого кольору наліпки вони мають.

Натхнення для цієї вправи авторки й автори посібника отримали з «All different, all equal: education pack. Strasbourg, France: Council of Europe, 1995» та самостійно адаптували її для використання у школах України

2. Запропонуйте учасникам/-цям об'єднатися в групи з іншими. Не надавайте додаткових критеріїв для об'єднання.

3. Ніхто не може говорити, вони можуть використовувати лише невербальну комунікацію.

Допоможіть групі дослідити свої почуття щодо того, що вони зробили та чого навчилися:

- Чи намагалися ви дізнатися, якого кольору ваша наліпка?
- Як ви себе почували в той момент, коли ви вперше зустріли когось із такою ж кольоровою наліпкою, як у вас?
- За якими критеріями ви об'єднувалися в групи?
- Як ви почувалися, коли знайшли свою групу?
- Чи намагалися ви допомогти одне одному потрапити в групи?
- Як почувався/-лася той/та, кому припала біла (незвичайна) наліпка? (Спочатку поставте запитання цьому/цій учаснику/-ці особисто, потім дайте можливість групі висловитися щодо взаємодії з учасником/-цею з білою цяткою.)
- Чи нагадує вам ця вправа про процеси, які відбуваються в суспільстві?
- Як створюються групи? Чи легко потрапити до вже створених груп?

Наприкінці ви можете спонукати групу до дискусії про стосунки між більшістю і меншинами. Також можна запитати про приналежність до певних груп і їхній вплив на нас. За потреби можна ввести термін ідентичності й відкрити дискусію про те, як ми сприймаємо себе та інших.

Роль людини, яка отримує білу наліпку, може бути травматичною. Тому добре зважте, чи включати її до вправи. Ви можете роздати 2-3 наліпки білого кольору, щоб показати, що деякі групи значно менші.

ВПРАВА «ДОБИРАЄМО КАДРИ»

Недискримінація

1. Заглибитися в тематику розрізнення та подолання негативного впливу стереотипів.
2. Усвідомити сутність стереотипів та їхнього впливу на процес дискримінації.
3. Проаналізувати вплив стереотипів та упереджень на повсякденне життя.
4. Визначити ефективні стратегії для подолання негативного впливу стереотипів.
5. Усвідомити різноманіття як потенціал для команди/спільноти.

45-60 хв

5-30 осіб, 9-11 класи

1. Аркуш для кожного/-ої учасника/-ці з написами у дві колонки: «вакансії» та «загальна інформація про кандидатів/-ок» (з можливістю поєднати певні позиції стрілками).
2. Набір карток для кожної групи (див. Додаток «Картки кандидатів/-ок» після вправи).

1. Учасникам/-цям пропонується ознайомитися з легендою:

«Ви – керівник/керівниця офісу успішної міжнародної ІТ-компанії, яка нещодавно відкрила своє представництво в Україні. Одне з ваших завдань – набрати команду працівників/-иць, яка створить якісний продукт».

2. Кожна та кожен у групі знайомиться з переліком вакансій, записаним на дошці:

- Прибиральник/-иця;
- Керівник/-иця відділу програмування;
- Розробник/-иця мобільного додатку (спеціаліст вищого рівня);
- Розробник/-иця мобільного додатку (молодший спеціаліст);
- Кур'єр/-ка;
- Менеджер/-ка із продажів;
- Тестувальник/-иця мобільного додатку;
- Спеціаліст/-ка з комунікації;
- Менеджер/-ка із закупівель;
- Веб-дизайнер/-ка.

У разі необхідності ведучий/-а проговорює з учасниками/-цями посадові обов'язки за кожною з вакансій.

3. **Індивідуальна робота.** Учасники/-ці знайомляться з базовою інформацією про кандидатів/-ок, що надіслали свої резюме (Додаток «Картки кандидатів/-ок») та розподіляють кандидатів/-ок за посадами.

4. **Робота в малих групах.** Учасники/-ці об'єднуються в групи по 5-6 осіб, презентують свої ідеї та обговорюють пропозиції. За результатами роботи групи має бути складений єдиний варіант розподілу кандидатів/-ок за посадами.

5. **Робота в спільному колі.** Групи презентують результат на загал та пояснюють причини саме такого вибору. Після завершення презентацій учасникам/-цям пропонується перевернути картки й дізнатися більше про всіх кандидатів/-ок (Додаток «Картки кандидатів/-ок», зворотний бік).

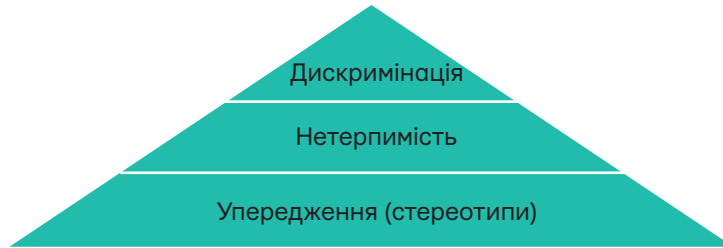

Обговоріть з учнівством подані нижче запитання:

1. Як ви почувалися під час роботи?
2. Чи були б ви на місці керівника/-ці фірми задоволені таким результатом підбору кадрів?
3. Наскільки легко чи важко було підібрати кандидатів/-ок для певної вакансії?
4. Чим був умотивований ваш вибір кандидатів/-ок?
5. На яку характеристику під час вибору ви спиралися насамперед?
6. Чи були в групі розбіжності щодо узгодження вакансій і кандидатів/-ок?
7. Як сталося, що групи отримали різні результати?
8. Яка була ваша реакція, коли ви дізналися доповнену біографію кандидатів/-ок?
9. Як перше враження про людину впливає на наше ставлення до неї?
10. Як ця вправа пов'язана зі стереотипами?
11. Які види стереотипів ви знаєте?
12. Як стереотипи впливають на наше повсякденне життя?
13. Як можна уникнути чи подолати негативний вплив стереотипів?
14. Який вплив має зовнішність, вік, походження людини та її здібності на вклад у командний результат?
15. У чому переваги різноманіття?

1. Ведучий/-а може запропонувати учням та ученицям заздалегідь ознайомитися з загальними вимогами до запропонованих посад.
2. Ведучому/-ій варто продумати певні заходи, щоб учасники/-ці заздалегідь не встигли ознайомитися із додатковою інформацією, розміщеною на зворотньому боці карток про кандидатів/-ок (наприклад, урахувати цупкість паперу, щоб не просвічувалися надписи, вкласти кожну картку у файл і зворотний бік прикрити аркушем).
3. Під час дебрифінгу можна використати «Піраміду насильства».

Перший поверх: прояви зазедве розпізнаваної упередженості. Стереотипи, жарти, чутки, обговорення почуттів з однодумцями, сприйняття негативної інформації, ігнорування позитивної інформації, демонстрація байдужості.

Другий поверх: прояви упередженості й нетерпимості. Пошук/визначення цапа-відбувайла, глузування, соціальна ізоляція, дегуманізація.

Третій поверх: прояви дискримінації. Дискримінація під час прийому на роботу, сексизм, громадський остракізм, дискримінація в сім'ї, дискримінація в царині освіти.

Наступний після дискримінації поверх – це насильство, а потім – геноцид.

Додаток «Картки кандидатів/-ок»

Олександр

- 21 рік
- 5-курсник політехнічного університету

Картка кандидата

Сюзанна

- 24 роки
- темношкіра киянка, має доньок-близнючок

Картка кандидатки

Іван

- 37 років
- має розлади опорно-рухового апарату, тому може працювати лише дистанційно, пересувається на візку

Картка кандидата

Іоланта

- 31 рік
- наразі живе в Камбоджі, планує переїзд до України протягом місяця

Картка кандидатки

Володимир

- 56 років
- нічого про себе не повідомив

Картка кандидата

Любов

- 42 роки
- ромка за походженням

Картка кандидатки

Додаток «Картки кандидатів/-ок», зворотний бік

Багаторазовий переможець міжнародних змагань програмістів TOP CODER, працював дистанційно на компанію Фейсбук

Фахівчиня зі зв'язків з громадськістю, завершила навчання в Університеті Утрехта, володіє 5 мовами

Спеціаліст, відомий у колах веб-художників та 3D-аніматорів

За фахом агробіолог, але не працювала за спеціальністю, останні 4 роки була волонтеркою Червоного Хреста

Спеціаліст з просування IT-продукції в соцмережах, успішний блогер, має тисячі підписників в Інстаграмі та Твіттері

CEO кількох великих проєктів INTEL в Україні та Молдові, довгий час жила в Роттердамі

Додаток «Картки кандидатів/-ок»

Даніель

- 26 років
- працював в ІТ-компанії

Картка кандидата

Роза

- 30 років
- навчалася в Тель-Авівському університеті

Картка кандидатки

Сергій

- 47 років
- колишній військовий, у відставці

Картка кандидата

Айдер

- 44 роки
- залишив Крим після окупації

Картка кандидата

Додаток «Картки кандидатів/-ок», зворотний бік

Не має спеціальної освіти,
працював офіс-менеджером
та технічним працівником
в ІТ-компаніях

Спеціалістка з кодування, вільно
програмує на Python, C++ та Java

Спеціаліст з технічного
забезпечення роботи компаній,
добре знається на комп'ютерній
техніці та обладнанні

Математик за фахом, працював
інженером у компанії зв'язку

Недискримінація

1. Показати соціальну нерівність у суспільстві через нерівні можливості та дискримінацію.
2. Визначити найбільш вірогідні дискримінаційні практики, з якими може зіткнутися людина, перебуваючи в тій чи тій соціальній позиції (ролі).
3. Прищепити почуття співпереживання до тих, хто має мінімальні можливості.

45-60 хв

10-30 осіб, 9-11 класи (позакласна робота)

1. Ємність для «сліпого жеребкування» (капелюх, коробка, сумка тощо).
2. Рольові картки (мають бути покладені до ємності або лежати на столі чи підлозі написами вниз).
3. Відкритий простір (велика кімната, двір тощо).
4. Роздрукуйте або напишіть на невеликих аркушах паперу ролі:

- 1) Учениця 11 класу, президентка школи.
- 2) Учень 7 класу, учасник театрального гуртка.

- 3) Учень 9 класу, член громадської організації.
- 4) Учениця 9 класу, яка слухає рок.
- 5) Юна блогерка.
- 6) Учень, який палить.
- 7) Донька директора.
- 8) Новий у класі учень з порушенням мови.
- 9) Учень, батьки якого є спонсорами школи.
- 10) Учень з малозабезпеченої родини.
- 11) Внутрішньо переміщена особа, яка мешкає в родичів.
- 12) Учень, який має інвалідність у зв'язку із втратою зору.
- 13) Учень, який має проблеми з опорно-руховим апаратом.
- 14) Учениця, батьки якої належать до малочисельної релігійної спільноти..
- 15) Учень 10 класу, переможець олімпіади з інформатики.
- 16) Учень з надмірною вагою.
- 17) Учениця, батьки якої перебувають на заробітках.
- 18) Директорка школи.
- 19) Заступник директорки з виховної роботи.
- 20) Бібліотекар.
- 21) Прибиральниця-пенсіонерка.
- 22) Учителька, переселенка кримсько-татарського походження.
- 23) Темношкірий учень.
- 24) Учитель історії, який активно відстоює права учнівства.
- 25) Учителька хімії, подруга директорки.
- 26) Учителька фізкультури, про яку пліткують, що вона нетрадиційної сексуальної орієнтації.
- 27) Мати-одиначка.
- 28) Безробітний батько.
- 29) Батько учениці восьмого класу, успішний бізнесмен.
- 30) Батько з інвалідністю, який втратив ноги.
- 31) Багатодітна мати, ромка.
- 32) Хлопчик, який вишиває.
- 33) Дівчинка-паркурниця.

1. Створіть приємну спокійну атмосферу (можна зі спокійною музикою). Попросіть усіх учасників і учасниць мовчати.
2. Запропонуйте всі по черзі витягнути з капелюха по одній рольовій картці і поки що нікому не показувати картку та не оголошувати свою роль.

3. Перед тим як проводити вправу, учитель/-ка має бути обізнаним/-ою про групу, з якою вона буде проводитися. Важливо пам'ятати про те, що треба з обережністю використовувати під час гри картки з персонажами, які відображають реальну ситуацію учасників/-иць, а також урахувати наявний досвід взаємовідносин у групі. Якщо в класі є учні/учениці із зазначеними в картках характеристиками, то варто, на розгляд вчителя/-ки, або вилучити картку, або дати її іншому/іншій учаснику/-ці, якщо є впевненість у тому, що вчитель/-ка зможе побудувати обговорення так, щоб учні та учениці проявили емпатію (співпереживання) до людей у схожих ситуаціях.

4. Запросіть учасників/-иць сісти зручніше й уважно прочитати їхні рольові картки та «вжитися» в ролі. Щоб допомогти перевтіленню, зачитайте їм запропоновані далі питання, про які вони повинні подумати. Робіть коротку паузу після кожного запитання, щоб дати час для роздумів. Уголос відповідати на питання не потрібно.

- Яке у вас було дитинство? У якому будинку ви жили? Яким іграм ви надавали перевагу? Чим займалися ваші батьки?
- Яке у вас зараз повсякденне життя? Де ви проявляєте свою соціальну активність? Що ви робите вранці, удень та ввечері?
- Який у вас спосіб життя? Де ви живете? Скільки ви заробляєте на місяць? Чим ви займаєтесь на дозвіллі? Як ви проводите свою відпустку?
- Що вас захоплює і чого ви боїтесь?

5. Запросіть усіх, зберігаючи тишу та не обговорюючи поки що ролі, стати в одну лінію, обличчям до вас. Варто використати якісь символічні дії для «входження в роль», наприклад, переступити через символічну лінію, надягти уявний бейдж тощо. Розкажіть учасникам/-цям, що ви прочитаєте список ситуацій та подій. Якщо вони на задану ситуацію чи подію можуть відповісти «так», то їм слід зробити крок уперед. В іншому випадку вони повинні залишатись на місці і не рухатись.

6. Читайте поступово по одній ситуації. Робіть паузи між прочитаними ситуаціями так, щоб в усіх був час зробити крок уперед, роззирнутися довкола та зрозуміти своє положення відносно інших учасниць/-ків.

Перелік тверджень (може бути доповнений чи змінений)

1. Ви ніколи не відчували фінансових труднощів.
2. У вас пристойне житло із сучасною технікою.
3. Ваша мова, релігія та культура користуються повагою в суспільстві.
4. Ваш стан здоров'я суттєво не змінює ваш спосіб життя.
5. До вас часто звертаються за порадою щодо різних питань – вас поважають.
6. Ви знаєте, до кого звертатися за порадою і допомогою в разі потреби й не боїтеся відмови.
7. Ви ніколи не відчували дискримінації через власне походження, через те, яким/якою ви є.
8. Раз на рік ви можете дозволити собі поїхати на відпочинок, у вашої родини на це вистачає коштів.
9. Ви не відчуваєте ризику зазнати знущань чи переслідувань на вулиці через те, яким/якою ви є.
10. Ваше життя цікаве, своє майбутнє ви бачите позитивним.
11. Ви можете собі дозволити роботу чи хобі за власним вибором.
12. Ви можете й берете участь в ухваленні рішень на рівні школи.
13. Ви вільно святкуєте релігійні свята – для цього є місця й виділяється час.
14. Ви маєте можливість брати участь у міжнародних програмах, поїздках за кордон.
15. Мінімум раз на тиждень ви можете собі дозволити ходити до театру чи кіно – ваша родина має на це кошти.
16. Ваша родина може дозволити собі купівлю стильного нового одягу як мінімум раз на три місяці.
17. Вас ніколи не виженуть зі школи за те, ким ви є.
18. Ви можете вільно і публічно виражати свої почуття до коханої людини.
19. Ви можете користуватися перевагами, що дає Інтернет.
20. Ви завжди можете дізнатися будь-яку потрібну інформацію.
21. Ви почуваетесь захищеним/-ою на території школи.
22. Ви можете вільно висловлювати свою думку в будь-який час і впевнені, що її почують.
23. Вас ніколи не залучали до фізичних робіт на території школи.
24. Оцінювання ваших знань та дій формується справедливо і незалежно від особистого ставлення/впливу збоку, соціального статусу та інших чинників.
25. Ви впевнені, що в разі виникнення конфліктної ситуації або інших

проблем ваші права будуть захищені, рішення будуть прийматися на основі законодавства, незалежно від вашого статусу.

26. Відносно вас ніколи не допускалось грубого спілкування, приниження, нетактовної поведінки, крику тощо.

27. Ви можете за потреби в зручній для вас формі здобути знання з прав людини.

7. Коли перелік тверджень вичерпається, попросіть кожен й кожного звернути увагу на своє кінцеве положення. Дайте всім декілька хвилин для того, щоб вийти з ролі перед загальним обговоренням. Варто використати якісь символічні дії, наприклад, переступити через символічну лінію, зняти уявний бейдж тощо. Усі ще залишаються на своїх місцях.

8. На місці проводиться загальне обговорення ходу гри, зокрема конфігурації позицій учасниць/-ків на момент завершення гри. Оприлюднення ролей відбувається під час обговорення за командою ведучого/-ої (див. Обговорення / Підбиття підсумків та Поради для проведення).

Почніть з опитування учасниць/-ків про те, що сталося під час вправи і як вони себе почували, як почувуються зараз. Потім продовжуйте розмовляти про порушені питання й про те, що учасники/-ці зрозуміли.

Можна використати такі запитання:

1. Які відчуття виникали під час просування вперед чи перебування на місці?
2. У який момент ті, хто просувалися уперед, помітили, що інші значно відстають?
3. Які відчуття виникли в тих, хто почали значно відставати?
4. Які саме ролі виконувалися впродовж гри (припущення учасниць/-ків)? Чи можуть учасники/-ці вгадати ролі одне одного? (Дозвольте учасникам/-цям відкрити їхні ролі під час цієї частини обговорення).
5. Наскільки легко було виконувати свої ролі? Чому?
6. Як вправа відображає реальну ситуацію щодо становища різних людей у суспільстві?
7. Хто й у чому саме відчував дискримінацію перебуваючи

Натхнення для цієї вправи авторки й автори посібника отримали з «Компас: Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді» та самостійно адаптували її для використання у школах України

bit.ly/3nl9m38

в тій чи тій ролі? Які ролі можна вважати найбільшою «зоною ризику» і чому?

8. Чи може хтось сказати, що права людини в їхній ситуації були порушені?

9. Які перші кроки можна зробити для усунення нерівності в суспільстві?

Якщо ви проводите цю вправу надворі, переконайтесь, що всі вас добречують, особливо тоді, коли ви працюєте з великою групою.

На початку роботи в процесі фантазування, можливо, хтось із учасників/-ць скаже, що мало знає про життя людини, роль якої йому чи їй доведеться грати. У такому випадку поясніть, що це не має особливого значення, і вони лише повинні скористатися своєю уявою і спробувати зрозуміти роль якнайкраще. Якщо учасник/-ця все ж відчуває дискомфорт у своїй ролі, надайте можливість змінити її. Для цього варто завжди мати наготові 2-3 додаткові ролі.

При груповому обговоренні припущень, які саме ролі виконувалися впродовж гри, спочатку необхідно дати можливість усім висловити свої припущення щодо ролей, після чого учасниці/-ки можуть «розкрити» свої ролі. Упродовж обговорення дуже важливо дослідити, наскільки учасниці/-ки розуміли та знали образи тих, кого їм довелося зіграти. Яке джерело інформації вони використовували: особистий досвід чи інші ресурси (новини, книги, жарти)? Чи впевнені учасники/-ці, що інформація та уявлення про осіб, яких вони грали, є достовірною? Це допоможе осмислити, як діють стереотипи та упередження.

ВПРАВА «ПЕРЕНЕСЕННЯ В ЩОДЕННЕ ЖИТТЯ»

Недискримінація

1. Сприяти розвитку критичного мислення.
2. Донести розуміння зв'язку між темою дискримінації як навчального матеріалу і повсякденням.

1. Домашнє завдання.
2. Обговорення на уроці протягом 25-30 хв.

5-11 класи, розмір групи неважливий

Запишіть на дошці перелік тем (для 9-11 класів) або завдань на вибір (для 5-8 класів).

9-11 класи

Напишіть свою думку на одну з обраних тем:

1. Чи вільне наше суспільство від дискримінації? Проаналізуйте один

день у вашому оточенні або щоденну програму новин щодо прикладів дискримінації, розкажіть про її види та як можна реагувати на випадки дискримінації?

2. Чи можна повністю позбутися стереотипів у своїй свідомості? Що можна зробити, якщо у вашій свідомості виникають дискримінаційні образи, засновані на стереотипах?

3. Як пов'язана дискримінація з порушеннями прав людини? З якими видами дискримінації слід боротися насамперед, щоб покращити ситуацію з правами людини у вашій громаді?

5-8 класи

Подумайте про приклади, коли до людей ставились некоректно через їхню релігію, походження, мову, стать, вік чи інші ознаки. Що ви відчували, спостерігаючи за цими ситуаціями чи будучи їх частиною? Висловіть свої думки в одній з таких форм:

1. Намалюйте ситуацію, у якій стався випадок дискримінації.
2. Напишіть казку, у якій є випадок дискримінації.
3. Створіть короткий фільм про дискримінацію.
4. Створіть комікс/графічну історію про дискримінацію.

Оберіть 2-3 приклади для обговорення з групою, анонімізуйте їх.

Обговоріть послідовно такі питання:

- Де в цьому прикладі стався випадок дискримінації?
- Що ми можемо дізнатися з цього прикладу про суспільство?
- Як цей приклад пов'язаний зі стереотипами?
- Як можна реагувати на стереотипи, щоб це не призводило до дискримінаційної поведінки?
- Чого нас може навчити цей приклад?

Альтернативно обговорення можна зробити і в малих групах, після чого коротко обговорити результати в загальному колі.

УВЕДЕННЯ ДО ТЕМАТИЧНОГО БЛОКУ ВПРАВ «ПРИНЦИП УЧАСТІ»

Принцип участі або партисипація (з англ. to participate – бути частиною чогось, брати участь) – визначення із соціальних наук, яке не має однозначного трактування та типологізації й набуває постійного трансформування.

Нижче наведемо один із прикладів розуміння цього поняття, яке нам пропонує посібник Ради Європи з використання Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті «Скажи своє слово!»:

«Участь, якщо коротко, означає бути задіяним у чомусь, вирішувати поставлені завдання та розділяти або брати на себе відповідальність. Це означає бути допущеним та включеним у якусь діяльність».

Невід’ємним для розуміння сутності принципу участі є те, що вона є ключовим елементом прав людини, задекларованим у всіх міжнародних нормативно-законодавчих документах у галузі прав людини. Ця позиція відображена й у Конституції України. Так, участь визначається не лише як право людини, а й фактичне здійснення громадянської та соціальної активності в різних сферах, зокрема економіці, політиці, управлінні, культурі та сім’ї.

Нині в Україні особливої уваги потребує створення реальних, а не лише задекларованих умов для дітей щодо реалізації їхнього права на участь. Насамперед, нам, дорослим, потрібно поставитися до цього серйозно. Так, ключовим документом, у якому

підтверджується право дітей на участь, є Конвенція ООН про права дитини. У Конвенції визначені основні аспекти, які розкривають право дітей на участь:

- стаття 12 – право на вираження власних поглядів з усіх питань, що стосуються дитини;
- стаття 13 – право вільно висловлювати свої думки;
- стаття 14 – право на свободу думки, совісті та релігії;
- стаття 15 – право на свободу асоціацій та мирних зборів;
- стаття 17 – право на доступ до інформації;
- стаття 31 – право на участь у культурному і творчому житті спільноти.

Розглядаючи школу як мікро модель суспільства, де учнівство через щоденний досвід може і має, як зазначено в Законі України «Про освіту» та в Концепції розвитку громадянської освіти в Україні, набувати практику участі, шкільним спільнотам слід особливу увагу приділяти подоланню символічності та імітації участі дітей. Натомість необхідно створювати умови для реальної участі дітей у вирішенні питань, які стосуються їхніх прав та інтересів. У фокусі шкільних спільнот має стати розвиток культури партнерства між усіма учасниками/-цями освітнього процесу: учительством, адміністрацією, батьками та учнівством, що також передбачає дотримання ключових принципів педагогіки партнерства (повага до особистості, доброзичливість і позитивне ставлення, довіра у стосунках, діалог-взаємодія-взаємодопомога, розподільне лідерство) та принципів соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття вимог, обов’язковість виконання домовленостей).

Нова українська школа, обравши демократичний вектор розвитку і задекларувавши в Концепції, що «усе життя Нової української школи буде організовано за моделлю поваги до прав людини, демократії, підтримки добрих ідей», потребує

подолання ряду викликів, які стоять на шляху впровадження принципу участі в усі сфери життєдіяльності школи:

- освітній процес (навчання через участь: розвиток демократичної атмосфери на уроці);
- управління (управління через участь: активізація діяльності учнівського самоврядування);
- позакласна діяльність учнівства (соціальна і громадянська активність через участь: реалізація учнями й ученицями партисипативних ініціатив/проектів на рівні школи та громади).

Задля формування в Новій українській школі культури участі вчителю слід особливу увагу приділяти розвитку демократичного стилю професійного спілкування та демократичного стилю управління освітнім процесом, беручи до уваги при цьому Мінімальні стандарти ефективної та етичної участі дітей, розробленими згідно з Загальним Коментарем Конвенції ООН про права дитини № 12:

- Стандарт 1: Прозорість та інформативність
- Стандарт 2: Добровільна участь
- Стандарт 3: Повага
- Стандарт 4: Доречність
- Стандарт 5: Полегшена дружнім до дитини середовищем і дружніми методами роботи
- Стандарт 6: Інклюзивність
- Стандарт 7: Підтримка через навчання для дорослих
- Стандарт 8: Безпека та чутливість до ризиків
- Стандарт 9: Підзвітність

Беззаперечним є той факт, що на ефективність участі дітей впливає автентичність вчителів та вчителів у впровадженні цінностей, притаманних демократичному суспільству, а також модель навчання, яка підтримує та мотивує учнівство до участі в суспільно-громадському житті. У цьому контексті в пригоді педагогам можуть стати розроблені вправи, у яких участь дітей розглядається

одночасно як мета та навчальний підхід:

- а) «Вибори» (9-11 класи),
- б) «Сходинки участі» (5-11 класи),
- в) «Часова шкала» (5-11 класи),
- г) «Хто брав участь?» (5-11 класи).

Принцип участі

1. Разглянути контроверсійні аспекти демократичного суспільства.
2. Попрактикувати та розвинути навички активного слухання, переговорів та переконання.
3. Заохотити до співпраці та відкритості.

60 хв

10-30 осіб, 9-11 класи

1. Відкритий простір, довга стіна та 2 стільця, картка (А4) та кольорові ручки, клейка стрічка.
2. Маленькі картки та ручки для запису (необов'язково).

3. Розмістіть на протилежних стінах роздруковані написи «ПОГОДЖУЮСЬ» і «НЕ ПОГОДЖУЮСЬ». Переконайтесь, що між написами є достатньо місця для учнівства, щоб утворити пряму лінію.

4. Поставте два стільці в центрі кімнати, приблизно 1,5 м один від одного, а навколо них залиште місце так, щоб учасники/-ці могли вільно пересуватися.

Перша частина цього заняття, коли учасники/-ці розміщуються вздовж лінії, має тривати декілька хвилин. Мета цієї частини – просто встановити «вихідні позиції» учнівства і побачити, де вони стоять порівняно з іншими.

Ідеться про те, щоб покращити навички спілкування та переконання, а також обміркувати відповіді на поставлені запитання. Тому учасників/-ць слід заохочувати думати не лише про зміст та виклад власної думки, а й про тип чи форму аргументів, які будуть найбільш переконливими для учасників/-ць з іншого боку. Вони прагнуть залучити якомога більше прихильників/-ць до своєї «партії». Учнівство може використовувати час між «промовами», щоб обміркувати аргументи опозиції та подумати про способи їх послаблення.

У вас можуть бути й інші теми для обговорення, окрім запропонованих. Важливо вибрати твердження, яке буде суперечливим у вашій групі, але в міру.

Зауважте, що для обговорення одного твердження, що проходить через різні раунди дискусії, потрібно приблизно 30 хвилин. Якщо ви хочете обговорити більше тверджень, вам доведеться додати більше часу. Бажано бути гнучким/-ою щодо точного порядку подій, залежно від сильних і слабких сторін групи та від жвавості дискусії, наприклад:

- можете додати групам ще один або два інтервали для підготовки аргументів, щоб різні оратори/-ки мали можливість висловити свої погляди;
- якщо ви раніше виконували цю вправу з групою (або навіть якщо цього не робили), можете зберегти елемент несподіваності, змінивши спосіб вибору перших спікерів/-ок, наприклад, можете обрати учасників/учасниць, які є третіми з кінця;
- можете в одному з інтервалів для підготовки аргументів попросити «прихильників/-ць» кожного/-ї спікера/-ки працювати з противником/-цею, який/-а зараз виступає, тобто підготувати аргументи проти позиції, яку вони обстоюють. Це може бути хорошим

способом заохотити учнівство розглянути протилежну точку зору, і може стати цікавим варіантом, якщо учасники/-ці взагалі не змінюють позицію.

Ви можете дозволити доповідачам/-кам мати аркуш паперу з короткими нотатками, що нагадували б їм про різні аргументи, на який вони мали б можливість посылатися під час виступу.

Ви можете поставити питання про те, чи повинні плюралізм та свобода вираження поглядів підлягати будь-яким обмеженням у толерантному суспільстві: чи слід допускати, наприклад, фашистські чи націоналістичні демонстрації?

Якщо обговорення занадто «гаряче», фасилітатор/-ка може запропонувати групам знайти щось спільне, що об'єднувало би їхні позиції. Цей прийом варто застосовувати для демонстрації досягнення двома групами консенсусу щодо теми обговорення.

1. Укажіть на написи з різних кінців стіни і поясніть, що ви прочитаєте твердження, з яким учасники/-ці можуть погодитися чи ні. Запропонуйте їм вишикуватися вздовж стіни між двома написами відповідно до того, наскільки вони погоджуються з прочитаним твердженням: якщо вони абсолютно згодні чи не згодні, то повинні стояти на одному з протилежних боків; а якщо вагаються, то десь між двома написами.

2. Оберіть та зачитайте учасникам/-цям одне із запропонованих тверджень або придумайте власне. Твердження не мають бути занадто суперечливими. Наведені далі приклади не обов'язково відображають позицію авторського колективу чи фасилітатора/-ки, який/яка буде використовувати цю вправу, а радше є певними стимулами для дискусії.

- Ми повинні дотримуватися всіх законів, навіть несправедливих.
- У демократичних державах реальну владу мають лише політики, тобто ті люди, які засідають у парламенті, уряді та інших вищих державних інститутах.
- Люди отримують лідерів/лідерок, яких вони заслуговують.
- Громадяни/-ки зобов'язані контролювати повсякденну діяльність уряду.

- Свобода вираження поглядів означає, що ви можете сказати абсолютно все, що хочете.
- Тим, хто публічно висловлює критику керівництва держави (президента, прем'єр-міністра чи інших керівників держави) слід заборонити робити це публічно.
- Голосування на виборах і референдумах повинно бути обов'язком, а не правом.
- Слід надати неповнолітнім, тобто тим, хто ще не досяг 18 років, право голосувати (наприклад, з 14 років).
- Шкільне самоврядування немає ніякого реального впливу на життя школи, адже всі питання вирішує керівництво школи та батьки.
- Шкільне самоврядування взагалі не потрібне, оскільки діти не можуть повною мірою вирішити, яким чином краще влаштувати процес навчання.
- Шкільне самоврядування – дуже важливе, адже без думки дітей не можна організувати ефективний процес навчання.

3. Коли учні та учениці зайняли свої позиції уздовж лінії, запропонуйте двом учасникам/-цям, що перебувають найдалі одне від одного, присісти на два стільці в центрі кімнати. Решта мають зібратися навколо стільців і стати позаду учня чи учениці, з чією позицією вони згодні, або ж зайняти місце в центрі, якщо вони не визначились.

4. Дайте кожному з учасників/-ць, які сидять на стільцях, одну хвилину, щоб викласти свої причини погодитися чи не погодитися з оригінальним твердженням. Нікому не дозволено їх перебивати чи допомагати. Усі повинні слухати мовчки.

5. За хвилину попросіть інших учасників/-ць групи стати за одним спікером / однією спікеркою (вони не можуть залишатися невизначеними), щоб утворилась одна група «за» обговорюване твердження та одна група «проти». Дозвольте обом групам протягом десяти хвилин підготувати аргументи, що підтверджують їхню позицію, і вибрати іншого/-у спікера/-ку, який/яка представлятиме ці аргументи.

6. Дії 4 та 5-го пунктів повторюйте за потребою. Фасилітатор/-ка має координувати роботу груп відповідно до стану процесу полярної дискусії.

7. Зберіть усіх для обговорення.

Надхнення для цієї
вправи авторки й автори
посібника отримали
з «Компас: Посібник
з освіти в галузі прав
людини за участю
молоді» та самостійно
адаптували
її для використання
в школах України

bit.ly/3nl9m38

Перед рефлексією фасилітатор/-ка має вивести учасників й учасниць з ролей. Для цього пояснить учням та ученицям, що гру закінчено і більше немає протилежних сторін, усі знову є однією групою. Тепер переходимо до роздумів про процес та мету обговорення як форми плюралістичного суспільства. Намагайтеся не втручатись в обговорення самого питання.

- Хто змінив свою думку під час дискусії? Які аргументи переконали вас?
- Що мало реальний вплив, окрім висунутих фактичних аргументів? Наприклад, тиск з боку однолітків, емоційна мова чи почуття суперництва.
- Якою була мета в обговоренні цих питань? Якими могли б бути докази, щоб переконати змінити свої погляди?
- Які були відчуття від ролі речника/-ці та під час висловлювання думки своїх прихильників/-ць? А під час висловлювань протилежної сторони?
- Чому люди дотримуються різних думок? Як це впливає на демократичне суспільство?
- Чи слід допускати всі думки в умовах демократії?
- Як ви відчуваєте себе в ролі представника/-ці в політичному житті на місцевому та національному рівні? Або в організаціях чи асоціаціях (у класі, школі тощо)?

ВПРАВА «СХОДИНКИ УЧАСТІ»

Принцип участі

1. Поглибити розуміння сутності поняття «участь».
2. Визначити принципи та критерії ефективної участі дітей, а також обговорити можливі сфери, форми, рівні участі дітей.
3. Проаналізувати, наскільки взаємодія дітей та дорослих побудована на участі.
4. Розвинути навички співпраці, висловлення власної позиції, ведення дискусії та прийняття спільних рішень.

90 хв

15-25 осіб, 8-11 класи

1. Один комплект розрізаних карток сходинок участі (див. Додаток «Характеристика сходинок участі Роджера Харта» після вправи).
2. Маркери, драбина, стікери.
3. 4 аркуші А1.
4. Перед проведенням вправи радимо фасилітатору/-ці ознайомитися з такими матеріалами:

- Громадянство та участь (джерело: bit.ly/3aMwD0n);
- Драбина участі: як посилювати участь дітей у житті школи (джерело: bit.ly/3mHPkVh).

Для аналізу можна обрати лише одну сферу участі (клас, школа, місто, село тощо), котра цікавить фасилітатора/-ку і є важливою для подальших заходів.

Вправу можна провести з дітьми і дорослими, наприклад, вчителями/-ками, і результати можуть стати основою для подальшої дискусії.

1. Стіна тиші «Все, що робиться без нас – не для нас?!» (15 хв)

В аудиторії на чотирьох стінах розміщені чотири аркуші А1 з написаними на них питаннями (кожне питання на окремому аркуші):

1. У чому діти можуть брати участь?
2. Що сприяє участі дітей?
3. Що заважає участі дітей?
4. У чому цінність участі?

Учасники/-ці в довільному порядку за власним бажанням можуть написати свої відповіді на цих аркушах. Завдання виконується в повній тиші без жодних коментарів та обговорень. Далі фасилітатор/-ка пропонує учасникам/-цям сісти в коло й висловитися з приводу будь-якого із записів.

2. Презентація концепції сходинок / рівнів участі дітей та молоді Роджера Харта (3 хв)

Коротко розкажіть про сходинки участі учасникам/-цям:

«Дитячий психолог Роджер Харт вважав, що участь є одним з основних прав громадянства, тому що це спосіб дізнатися, що означає бути громадянином/-кою і як ним/нею бути. Участь дітей можна розглядати також як форму партнерства дітей та дорослих, що передбачає, з одного боку, ділитися владою, а з іншого – брати на себе

відповідальність у вирішенні питань, що стосуються прав та інтересів дітей.

Існують різні ступені залучення дітей або відповідальності. Це залежить від місцевої ситуації, ресурсів, потреб та рівня підготовки.

У 1992 році Роджер Харт розробив за зразком «Драбини участі» Шері Арнштейн модель «Участь дітей від символізму до громадянства» (ЮНІСЕФ Дослідницький Центр Інноценті, Флоренція). Сходишки участі Харта ілюструють різні ступені участі дітей та молоді в проєктах, організаціях чи спільнотах. Драбину участі Харта часто називають «оціночною шкалою демократії» в організаціях чи проєктах. Існує вісім сходинок».

3. Індивідуальна робота (5 хв)

Напишіть на дошці або фліпчарті сходишки драбини участі Роджера Харта у довільному порядку і попросіть учасників/-ць розташувати ці сходишки від найнижчої до найвищої ступені участі дітей та молоді:

- Сходишка 8: Спільне прийняття рішення
- Сходишка 7: Проєктом керує молодь
- Сходишка 6: Ініціатива проєкту виходить від дорослих, рішення приймаються спільно з ними
- Сходишка 5: З молоддю консультуються, її інформують
- Сходишка 4: Проєкт доручають молоді і повідомляють про його реалізацію
- Сходишка 3: Символічне залучення
- Сходишка 2: Молодь як декорація
- Сходишка 1: Маніпуляція

Після завершення індивідуальної роботи фасилітатор/-ка цікавиться, чи легко учасникам/-цям було виконувати завдання, якщо ні, то чому (акцент на відсутність достатньої поінформованості та можливості обговорення).

4. Колективна робота (15 хв)

Фасилітатор/-ка дає учасникам/-цям один комплект розрізаних карток (Додаток «Характеристика сходинок участі Роджера Харта»).

Учасникам/-цям слід з'єднати сходинки та їхні характеристики й розмістити їх від найнижчої до найвищої.

Після того, як всі завершили виконання завдання, фасилітатор/-ка озвучує правильні відповіді і прикріплює аркуші з написами до справжньої драбини (якщо немає можливості використовувати справжню драбину, її можна зробити з паперу, розкласти сходи на підлозі чи повісити їх на дошці). Також можна показати інтерактивний плакат, який на прикладах пояснює рівні участі: bit.ly/2WGpaaw.

Питання для обговорення:

- Наскільки залученими ви відчували себе під час виконання цього завдання?
- Як право на участь у прийнятті рішень гарантується в документах з прав дитини?

5. Робота в групах (10 хв)

Фасилітатор/-ка довільним чином об'єднує учасників/-ць у три мінігрупи «Клас», «Школа», «Місто/село» (кількість груп можна варіювати, додаючи одну зі сфер участі: «Сім'я», «Територіальна громада», «Держава»). Кожній групі необхідно пригадати 3-5 прикладів участі та написати їх на стікерах. Попросіть учасників/-ць поміркувати, яка сходинка драбини участі найбільш відповідає ступеню участі дітей у спільноті (клас, школа, місто/село) відповідно до їхнього прикладу.

6. Пленарна дискусія (12 хв)

Фасилітатор/-ка просить спікера/-ку кожної групи озвучити приклад участі та прикріпити стікер на відповідній сходинці.

Питання для обговорення:

1. Де на сходинках драбини участі розміщений ваш приклад? Чому ви так думаєте?
2. Які є можливі шляхи залучення більшої участі дітей?
3. Яку з ідей, запропонованих під час міркування, ми можемо використати в нашому класі, школі чи місті? Чому та яким чином?

Натхнення для цієї вправи авторки й автори посібника отримали з «Компас: Посібник з освіти в галузі прав людини за участю молоді» та самостійно адаптували її для використання в школах України

bit.ly/3nI9m38

Акцентуйте увагу учасників/-ць на таких моментах:

- перші три сходинок не вважаються участю взагалі;
- досягти найвищої сходинок участі не є завданням вправи і досягнення її не завжди означає, що саме вона є найкращою;
- є певні сфери, у яких можливість участі дітей є більш широкою, а є сфери, де їхня участь має бути обмеженою.

Дебрифінг (20 хв)

Орієнтовні питання для обговорення:

- Чи допомогла вам вправа більш чітко зрозуміти те, яку участь ви берете в різних сферах життя? Що вас найбільше вразило?
- На вашу думку, рівень участі дітей вашого класу, школи, міста/села у цілому є високим чи низьким?
- Як ви вважаєте, що найбільше впливає на рівень участі дітей?
- У чому полягає значення активної участі дітей у певних сферах життя? А пасивності? Чому?
- Як діти почуваються, коли вони мають можливість брати участь по-справжньому, тобто коли їхня участь не є символічною?
- Що зміниться, якщо ви матимете можливість взяти участь у більш високому або нижчому «щаблі» сходинок участі, ніж той, на якому ви є зараз? У яких сферах?
- Хто з вас вважає, що ви могли б брати участь більшою мірою, ніж ви робите це зараз? Хто з вас відчуває, що ви будете це робити? Якщо так, то як і коли?
- Чи погоджуєтесь ви з висловом: «Усе, що робиться без нас – не для нас?» Обґрунтуйте свою позицію.

Додаток «Характеристика сходинок участі Роджера Харта»

Сходинка участі
Роджера Харта

Спільне прийняття рішень

Характеристика
сходинки

Проекти або ідеї ініціюються молоддю,
яка запрошує дорослих взяти участь
у процесі прийняття рішень як партнерів.

Сходинка участі
Роджера Харта

Молодь керує та ініціює

Характеристика
сходинки

Проекти або ідеї ініціюються та керуються
молоддю; дорослі можуть запропонувати
надати необхідну підтримку, але проєкт
може здійснюватися без їхнього втручання.

Сходинка участі
Роджера Харта

Дорослі ініціюють рішення
разом з молоддю

Характеристика
сходинки

Проекти ініціюються дорослими,
а молодь запрошують взяти участь
як рівноправного партнера
для прийняття рішень.

Додаток «Характеристика сходінок участі Роджера Харта»

Сходінка участі Роджера Харта

З молоддю консультуються та її інформують

Характеристика сходінки

Проекти ініціюються та керуються дорослими, але молодь надає консультації та пропозиції, а потім їй повідомляють про результати та про те, як ці пропозиції сприяли прийняттю остаточних рішень.

Сходінка участі Роджера Харта

Молоді дають доручення і повідомляють про його виконання

Характеристика сходінки

Проекти ініціюються і керуються дорослими; молодь запрошують виконати деякі конкретні ролі або завдання в рамках проекту, але вона знає, який вплив має насправді.

Сходінка участі Роджера Харта

Символічне залучення

Характеристика сходінки

Молодь отримує певну роль в проектах, але абсолютно не впливає на прийняття будь-яких рішень. Існує помилково створена думка (навмисно чи ненавмисно), що молодь бере участь, коли насправді вона не має ніякого уявлення щодо того, що і як робити.

Додаток «Характеристика сходінок участі Роджера Харта»

Сходінка участі Роджера Харта

Декорація

Характеристика сходінки

Молодь потрібна в проєкті для того, щоб представляти групу з обмеженими правами. У неї немає вагомій ролі (окрім бути присутньою) і, як і декор, вона стоїть на видному місці в рамках проєкту або організації, щоб її могли легко бачити сторонні (наприклад, співають і танцюють під час заходів).

Сходінка участі Роджера Харта

Маніпуляція

Характеристика сходінки

Молодь запрошують взяти участь у проєкті, але вона абсолютно не впливає на прийняття рішень і на результат. Насправді її присутність використовується для досягнення інших цілей, таких, як перемога на місцевих виборах або залучення додаткових коштів від установ, що надають підтримку участі молоді.

Принцип участі

Сформувати розуміння важливості власного вибору для людини будь-якого віку, зокрема дитини.

40 хв + 40 хв (за можливості)

20-30 осіб, 5-11 класи

Папір (формат А4), наліпки та фліпчарт або ватман.

1. Запитайте учасників/-ць, чи робили вони колись вибір у своєму житті? Чи робили за них вибір інші? Як вибір впливає на наше життя?
2. Попросіть їх пригадати та записати на аркуші по 3 ситуації самостійного вибору у своєму житті, а також по 3 приклади, коли

цей вибір робили за них інші.

3. Роздайте учасникам/-цям 2 наліпки різного кольору і попросіть записати на одній з них ситуацію самостійного вибору, а на другій – вибір, зроблений за них. Попередьте учасників/-ць, що їм потрібно буде озвучити перед усією групою те, що вони написали на наліпках.

4. Поки учасники/-ці фіксують інформацію на наліпках, на фліпчарті або дошці накресліть часову шкалу (умовну стрічку часу з позначками віку від народження до віку найстаршого учасника чи найстаршої учасниці).

5. Попросіть учасників/-ць по черзі вийти до дошки, прикріпити свої наліпки до схеми відповідно до вікових позначок на стрічці часу й озвучити з поясненням. У верхній частині розміщуються наліпки з власним вибором, у нижній – з вибором, зробленим за нас. Під час виконання цієї частини вправи обговорення не проводиться.

6. Наступний етап відбувається, якщо є можливість, протягом другого уроку. Намалюйте поруч з уже накресленою часовою шкалою з позначками нову – стрічку життя від максимального віку учасників/-ць і до, наприклад, 100 років чи будь-якого іншого віку, коли людина набуває всіх прав та обов'язків.

7. Запропонуйте учасникам/-цям уявити себе в різному віці й припустити, який вибір і на якому етапі життя вони зможуть робити самостійно, а що за них обиратимуть інші, або ж у якому виборі їм доведеться радіти з іншими людьми.

Доречно завчасно переглянути список, аби обрати найбільш слушні для вашої аудиторії питання для обговорення:

- Як вам працювалося під час цієї вправи?
- Як часто протягом дня вам доводиться робити певний вибір?
- Чого найчастіше стосуються ваші рішення?
- Чи всі рішення, які ви приймаєте впродовж дня, роблячи певний вибір, впливають на ваше життя? Які з них впливають?
- Який вибір, що стосується вас, найчастіше роблять інші люди?
- Як ви ставитеся до того, що певні рішення, які впливають на ваше

Натхнення для цієї
вправи авторки
й автори посібника
отримали з «Беремо
участь у демократії:
плани уроків з ОДГ/
ОПЛ для старших
класів середньої
школи / Р. Голлоб,
П. Крапф, В. Вайдінгер.
– К.: Основа, 2016»
та самостійно
адаптували
її для використання
в школах України

життя, приймаються іншими людьми: батьками, рідними, вчителями/-ками? **Альтернатива:** Які емоції та переживання у вас викликає те, що певні рішення, які впливають на ваше життя, приймаються іншими людьми: батьками, рідними, вчителями/-ками?

- Подивімося на схему: яких життєво важливих рішень на ній більше: тих, що прийнято за вас, чи прийнятих вами? Чому, на вашу думку, так відбувається?
- До чого може призвести відсутність можливості робити вибір?
- Чому потрібно надавати можливість вибору дітям?
- Коли, на вашу думку, можна надавати право вибору дитині? У якому віці? Чому ви так вважаєте?
- Уявіть ситуацію: у вас з'явилася значна сума на придбання будинку для вашої родини. З якими труднощами ви зіткнетесь? Чи готові ви передбачити наслідки своїх дій і впоратися з ними, якщо щось станеться не за вашим планом?
- Як ви розумієте поняття «відповідальність» та як можливість робити вибір пов'язана з відповідальністю? (питання для старшої шкільної аудиторії)

Додаткові питання в разі проведення другої частини вправи:

1. Яким чином вам удалося уявити, які рішення й вибори ви зможете приймати в майбутньому: чи брали ви за зразок приклади своїх рідних, батьків, чи орієнтувалися на інші джерела (телебачення, інтернет тощо)?
2. Чи збільшується з віком можливість робити вибір у серйозних ситуаціях нашого життя? Якщо так, то в яких?
3. Якщо відповідь на попереднє питання ствердна, то чому, на вашу думку, з віком у людини з'являється більше можливостей робити вибір і приймати рішення? (питання для старшої шкільної аудиторії)
4. Де закріплені (зазначені) в законодавстві України норми, що регулюють питання можливості робити вибір і приймати рішення залежно від певного віку?

ВПРАВА «ХТО БРАВ УЧАСТЬ?»

Принцип участі

1. Сприяти обміну досвідом на тему участі серед учнівства.
2. Дати імпульс для розмірковування над тим, що мотивує їх до участі.
3. Розглянути права, що забезпечуються людині через участь.

45 хв

10-30 осіб, 5-11 класи

1. Набори наліпок двох кольорів або маркери.
2. Дошка, фліпчарт тощо.
3. Необхідно заздалегідь розповісти, що мається на увазі під «участю», коли мова йде про права людини; учнівство має бути обізнаним у правах людини.

Спершу слід провести вправу «Сходинки участі» і проговорити принцип участі за Хартом.

Питання можуть відрізнятися від наведених наприкінці вправи і обираються педагогом залежно від вікової групи й актуальних для класу тем (можна пропонувати різні рівні участі: від класу, школи, громади до країни).

Кожен із запропонованих заходів, зазначених на фліпчарті й відмічений наліпками, обговорюється для визначення рівня участі, наприклад: якщо за всіма ознаками захід належить до третьої сходинки драбини Харта, то фасилітатор/-ка позначає цей захід на фліпчарті числом «3» і т.д. Таким чином іде візуалізація для кожного учня і кожної учениці їхнього загального рівня участі, що можна застосовувати для подальшого.

Напишіть питання для інтерв'ю на дошці або фліпчарті. Визначте декількох інтерв'юєрів і попросіть їх опитати якомога більше однокласників та однокласниць щодо їх досвіду участі.

Учасники/-ці, які вели опитування, позначають кожен стверджувальну та заперечну відповідь відповідним кольором (зеленим – відповіді «так», червоним – «ні») за допомогою наліпок або маркером навпроти кожного питання таким чином, щоб утворилися стовпчики своєрідної діаграми (соціометрія).

За бажанням, вони можуть поставити додаткові питання:

- Що було причиною участі?
- Чому опитаний не взяв участі в цій ситуації?

Відповіді будуть проаналізовані анонімно й не оцінюються.

Перелік орієнтовних питань (вилучайте, додавайте та змінюйте питання на розсуд фасилітатора/-ки):

- Чи ви вже брали участь у демонстрації?
- Чи ви вже скористалися своїм правом обирати та бути обраним/-ою?
- Ви коли-небудь брали участь у проекті на рівні міста чи громади?
- Чи ви були представником/-цею інтересів інших (наприклад, у студентській, міській, муніципальній раді)?

Натхнення для цієї
вправи авторки й автори
посібника отримали
з «Menschenrechte
– Materialien für
die Bildungsarbeit
mit Jugendlichen
und Erwachsenen.
Deutsches Institut
für Menschenrechte»
та самостійно
адаптували
її для використання
в школах України

bit.ly/37Efgg8

- Чи ви коли-небудь працювали або були волонтером/-кою у неприбутковій організації чи молодіжній організації?
- Чи ви пропонували учням та ученицям своєї школи взяти участь у прибиранні засміченої території довкола школи, у мікрорайоні?
- Чи ви брали участь у театралізованих виставах вашої школи?
- Чи організовували ви для учнівства своєї школи дискотеки, розважальні вечірки тощо?
- Чи погоджувались ви на пропозиції вчителів/-ок взяти участь у конкурсах, святах, спортивних змаганнях тощо?
- Чи пропонували своїм однокласникам/-цям проведення змагань, виїздів на природу, подорожей, свят тощо?
- Ви очолювали учнівське самоврядування свого класу або школи?
- Чи ви берете участь у міських заходах, на які вас запрошують інші учні або учениці школи чи представники/-ці молоді міста/села?

Обговоріть такі питання:

- Наскільки складно чи просто було знайти учнів та учениць, які мали досвід участі у ситуаціях, зазначених в питаннях?
- Які причини участі? Які причини не брати участь? (обговорення результатів соціометрії)
- Про які питання учасники/-ці можуть розповісти більше?
- Як учнівство може бути більш активним в громадському та соціальному житті?
- Які права забезпечуються через участь людини в громадському та соціальному житті?
- Якщо участь обмежена (відсутня за переліком причин), яких прав людина позбавляється?

Розділ 3.
Симуляційні
ігри

ОПИС МЕТОДУ

Навчання в шкільному контексті потребує використання різних методів передачі знань. Дидактичні підходи, що базуються на досвіді, можуть стати чудовим доповненням до класичних шкільних уроків. Особливо це стосується сфери навчання правам людини, де головний фокус – це здобуття навичок та цінностей: тестування власних поведінкових шаблонів та рефлексія над ними є основними компонентами в процесі сталого навчання.

Симуляційна гра – це модель реальності, з якою можна експериментувати і в рамках якої можна робити певні висновки для власних життєвих та робочих ситуацій. Метод сприяє розумінню складних взаємозв'язків і розвиває критичне мислення. Перед учасниками та учасницями стоїть виклик перейняти іншу точку зору, і таким чином вони ставлять під сумнів різні позиції, зокрема й власну. Окрім того, симуляційні ігри можна використовувати для візуалізації можливих сценаріїв розвитку подій у середньо- та довготривалій перспективі й реагувати на них відповідним чином. Через симуляційні ігри можна відчувати динаміку конфлікту, а також побачити ті фактори, що сприяють його появі.

У центрі симуляційної гри стоїть проблема, яка потребує вирішення. Учасники та учасниці повинні вжити якихось заходів задля її подолання. Аби знайти потрібне рішення, гравці переймають на себе роль певного героя/героїні або групи за інтересами і намагаються відстояти свої позиції та інтереси через переговори та дії. Таким чином, симуляційна гра є «відносно відкритою політичною або економічною проблемною ситуацією, яка педагогічно та дидактично спрощена й вимагає

певного рішення» (Klippert 2002, с. 20). Окрім того, ведучі створюють таке ігрове середовище, що реагує на розвиток подій і ще більше ускладнює процес прийняття рішень для учасників та учасниць.

Симуляційна гра складається з трьох етапів. Перший етап – це вступ, упродовж якого учасники та учасниці ознайомлюються із тематикою гри. Далі йде етап взаємодії, коли гравці намагаються врегулювати конфлікт, навколо якого побудована гра. На етапі оцінювання група обговорює перебіг гри і робить власні висновки, переносючи їх у реальне життя. Також на цьому етапі методично опрацьовуються ті навчальні цілі, які були визначені ще до початку гри (Capaul/Ulrich 2003, с. 39; Krain/Lantis 2006, с. 399).

Аби досягнути навчальних цілей можна використовувати різні види симуляційних ігор. Окрім того, що це можуть бути комп'ютерні ігри або ігри в реальності, розрізняють ще вигадані та реалістичні симуляційні ігри. Для симуляції конкретних сценаріїв розвитку подій у майбутньому найкраще підходять ігри, що базуються на реальних фактах. За певних обставин, причини та динаміку конфліктів легше зрозуміти через вигадану ситуацію, бо вона створює більш нейтральний та менш емоційний підхід до висвітлення проблематики.

Окрім того, метод симуляційної гри охоплює різні види засвоєння інформації (Brock/Cameron 1999) і сприяє постійному накопиченню знань (Belloni 2008, с. 222; Ramsden 1992, с. 114). Шляхом активного навчання, яке базується на отриманні досвіду під час та за межами симуляційної гри, учасники та учасниці мають збирати, інтерпретувати та оцінювати інформацію, а також приймати рішення. У симуляційній грі знання отримуються завдяки безпосередньому відгуку гравців на дії інших учасників та учасниць в ігровому середовищі.

Симуляційні ігри для навчання правам людини

Сформулювати різні погляди може бути легше, перейнявши на себе певну роль, бо завдяки цьому можна дистанціюватися від власної позиції. Вихід зі своєї звичної ролі, яка належить до однієї сторони конфлікту, дає змогу налагодити контакт з протилежною стороною, адже тоді замість логіки конфлікту вмикається логіка гри. Таким чином створюється альтернативна реальність, у якій можна не лише здобути новий досвід без ризику для себе, але й установити нові контакти. З досвіду, симуляційні ігри можуть допомогти у створенні взаєморозуміння та подоланні бар'єрів у спілкуванні.

Окрім того, симуляційна гра вимагає бажання кооперувати та потребує від учасників та учасниць критичного обмірковування власних переконань через зміну перспективи, що є основою гри. Це створює надійне підґрунтя для подальшої взаємодії, яка сприяє сталому обміну та діалогу й уможливує наступні кроки в процесі примирення й досягнення глибшого взаєморозуміння.

Симуляційні ігри можуть також стати вагомим внеском у розвиток емпатії, оскільки вони стимулюють циклічний процес сприйняття, метою якого є здобуття досвіду та переосмислення власних ідей. Цей шлях всотування досвіду може стати переломним моментом для тих видів поведінки, які вже привели в глухий кут, для стереотипів та упереджень, а також поставити під сумнів традиційний спосіб мислення. Таким чином, симуляційна гра за допомогою зміни своєї звичної ролі на іншу допомагає обійти складність критичного осмислення власних думок, поглядів та дій (Hartung 1977, с. 16). Зрештою, це питання можливості змінити складну поведінку та погляди через метод симуляційної гри.

Так само це стає основою для взаєморозуміння. Через гру можна не лише пасивно сприйняти позицію іншої людини, але й активно її дослідити. Норми іншого гравця вже не здаються нав'язаними, а стають майже власними вимогами (Hartung 1977, с. 16). Це уможливує розуміння логіки, що керує діями іншої людини.

Метод симуляційної гри допомагає зрозуміти, майбутні кроки від аналізу проблеми до пошуку шляхів її вирішення та втілення їх у життя. Тут на перший план виходять класичні дидактичні переваги симуляційної гри як комплекс інноваційних експериментальних рішень. Таким чином, учасники та учасниці не лише обговорюють можливі дії та реакції, а й повинні самостійно прийняти певні рішення та відчуті наслідки рішень, прийнятих іншими гравцями. Це дає можливість експериментувати в межах, заданих середовищем симуляційної гри.

Сильні сторони та обмеження методу

Застосовуючи метод симуляційної гри, багато зусиль витрачається на координацію гравців, приміщень та особливо часу. Аби переконатися, що певна динаміка зможе розвинути під час симуляційної гри, учасникам та учасницям потрібен деякий час, щоб ужитись у свої ролі. На симуляційну гру потрібно запланувати принаймні декілька годин, включно зі вступним етапом та оцінюванням.

Кожна симуляційна гра намагається спростити реальність і переробити її у так звану модель реальності. Цей процес є серйозним викликом для тих, хто розробляє симуляційні ігри, адже значне спрощення ситуації може призвести до того, що потім буде надто складно проводити паралелі з реальним

світом, і через це не будуть досягнуті навчальні цілі. Ба більше, симуляційна гра – це лише обмежена частина реальності, і тому далеко не всі важливі фактори можуть бути представлені під час гри, а отже, метод висвітлює конфлікти лише частково (Portele 1977, с. 17; Preston/Cottam 1997, с. 229). Це знижує значущість висновків, зроблених під час симуляційної гри та після неї.

Через рішення, які мають бути прийняті в умовах змодельованого конфлікту, розробники та розробниці симуляційних ігор ризикують тим, що їхні власні упередження стануть на заваді в розробці гри і що інші погляди будуть недостатньо представлені, що призведе до зменшення кількості потенційних рішень проблемної ситуації в грі. Задля мінімізації цього ризику важливо працювати над створенням гри в змішаних групах, а також включати в розробку експертів та експерток з потрібної тематики. Це саме стосується і проведення гри, коли ведучі створюють відповідне ігрове середовище, яке впливає на дії учасників та учасниць.

Однак навряд чи є інший метод, який навчав би важливому вмінню діяти так, щоб було легко впоратися з невпевненістю. Краще розуміння причин та динаміки конфлікту полегшує роботу над його трансформацією. Окрім того, використання симуляційної гри для розробки сценарію допомагає передбачити політичні, соціальні та економічні зміни, завдяки чому громадські активісти та активістки можуть завчасно адаптуватися до майбутніх змін, а не бути захопленими зненацька. Мистецтво стратегічного підходу полягає в чіткому визначенні цілей, а також у тому, аби бути достатньо гнучкими в процесі їх досягнення: приймати такі короткострокові рішення, які допоможуть досягнути головних довготермінових цілей.

СИМУЛЯЦІЙНА ГРА «ПРАВИЛА ШКОЛИ»

Як правила школи забезпечують права людини

1. Підвищити рівень обізнаності з прав людини та дитини.
2. Поглибити розуміння того, що шкільні правила мають сприяти реалізації прав людини та дитини в освітньому процесі.
3. Розвинути навички використання демократичних процедур прийняття рішень.
4. Розвинути відчуття «власної значущості» завдяки залученню до формування освітнього середовища.
5. Підвищити рівень мотивації до активної участі в життєдіяльності шкільної спільноти з дотриманням принципів демократії та прав людини.
6. Сприяти розвитку ціннісного ставлення до прав людини та почуття відповідальності, справедливості й солідарності.

2 уроки з урахуванням перерви між ними (100 хв)

9-32 особи, 7-11 класи

Приміщення має бути мобільним (для роботи в колі, групах).
Рекомендовано, щоб діти перед початком гри сиділи по колу.

Для проведення гри необхідні:

- 1) проєктор або телевізор для демонстрації відео (за можливості);
- 2) роздруковані «Сценарій» і «Правила та процедури» (по одному примірнику на особу);
- 3) роздруковані «Ролі» (одна роль на особу);
- 4) роздруковані «Бейджі» (завчасно розрізати та підготувати бейджі, а також вказати на них номер групи);
- 5) роздруковані «Шкільні правила» (один примірник на особу);
- 6) роздруковані «Критерії для аналізу правил» (один примірник на групу; або ж напишіть їх завчасно на фліпчарті чи дошці, але не показуйте ці критерії до початку другого етапу гри);
- 7) чисті аркуші паперу для запису правил;
- 8) маркери, наліпки для голосування (3 наліпки на особу), стрічка.

Навчальні цілі симуляційної гри «Правила школи» передбачають підвищення рівня обізнаності з прав людини/дитини; поглиблення знань про зв'язки між правами та обов'язками учасників/-ць освітнього процесу й шкільними правилами. Таким чином, для якісного проведення гри учнівство має володіти базовими знаннями з прав людини, бути знайомими із Загальною декларацією прав людини, розуміти універсальність, рівність, неподільність та взаємозалежність прав людини; уміти побачити зв'язок прав з реальним життям. Цьому сприятиме виконання вправ «Шаради» та «Взаємозв'язок прав людини».

Важливо, щоб учні та учениці розуміли, що права людини позитивно впливають на повсякдення, і що вони є важливими для гідного життя кожної особи. Бажано, щоб вони також могли пояснити різницю між правами людини, бажаннями і потребами. У цьому допоможе вправа «Подорож на іншу планету».

Також видається доцільним, щоб учнівство розуміло сутність поняття «участь», уміло проаналізувати, наскільки взаємодія дітей та дорослих побудована на участі. Ці компетентності допоможе розвинути вправа «Драбина участі».

1. Ведучий/-а заздалегідь обирає ролі залежно від кількості дітей у класі. Рекомендуємо дотримуватися балансу у формуванні груп: варто враховувати статус учасників/-ць освітнього процесу (учнівство, працівники/-ці школи, батьки), ролі з різними переконаннями щодо прав людини, гендерні та вікові чинники.

Базова інформація про ролі:

№	ПІБ	Стать	Вік	Посада	Вираження переконань щодо прав людини
1	Діана	ж	15	Учениця 9 класу	
2	Ельзара	ж	15	Учениця 9 класу	
3	Оксана	ж	17	Учениця 11 класу	
4	Артем	ч	11	Учень 5 класу	
5	Мирослав	ч	12	Учень 6 класу	
6	Рената	ж	15	Учениця 9 класу	
7	Іван	ч	16	Учень 10 класу, президент школи	
8	Софія	ж	11	Учениця 5 класу	
9	Дарина	ж	13	Учениця 8 класу	
10	Аліна	ж	17	Учениця 11 класу	
11	Дмитро	ч	14	Учень 8 класу	
12	Пані Джаніке	ж	35	Директорка	
13	Пані Вікторія	ж	43	Учителька іноземної мови	

№	ПІБ	Стать	Вік	Посада	Вираження переконань щодо прав людини
14	Матвій Олександрович	ч	24	Педагог-організатор	
15	Костянтин Петрович	ч	32	Учитель інформатики	
16	Олена Романівна	ч	36	Учителька фізичної культури	
17	Людмила Павлівна	ж	25	Учителька математики	
18	Ніна Матвіївна	ж	56	Учителька початкових класів	
19	Ігор Миколайович	ч	45	Заступник директора	
20	Антоніна Михайлівна	ж	53	Учителька зарубіжної літератури, класний керівник	
21	Зоя Федорівна	ж	34	Медсестра	
22	Діляра	ж	36	Мати	
23	Наталія Сергіївна	ж	28	Мати	
24	Катерина	ж	32	Мати	
25	Джамал	ч	42	Батько	
26	Тамір Олександрович	ч	40	Батько	
27	Лілія Матвіївна	ж	52	Мати	
28	Олександр Павлович	ч	64	Дідусь-опікун	
29	Юрій Михайлович	ч	35	Батько	
30	Маріанна	ж	34	Мати	
31	Борис Альбертович	ч	47	Батько	
32	Вадим Вікторович	ч	53	Батько, фізична особа-підприємець	

синій - учнівство

бірюзовий - працівники/-ці школи

жовтий - батьки

зелений - яскраво виражене прийняття прав людини

червоний - яскраво виражене неприйняття

та ігнорування прав людини

помаранчевий - подвійні стандарти щодо прав людини (прийняття одних прав та ігнорування інших)

Приклад об'єднання в 3 групи по 6 учасників/-ць

№ групи	Учні́вство		Працівники/-ці школи		Батьки	
	зелений	червоний	зелений	жовтий	зелений	червоний
1	2	6	14	20	26	27
2	3	7	19	21	22	29
3	5	9	12	17	28	30

Приклад об'єднання в 4 групи по 6 учасників/-ць

№ групи	Учні́вство		Працівники/-ці школи		Батьки	
	зелений	червоний	зелений	жовтий	зелений	червоний
1	4	6	12	17	24	29
2	2	7	13	18	25	30
3	3	8	14	19	26	27
4	5	9	16	20	23	28

Приклад об'єднання в 5 груп по 6 учасників/-ць

№ групи	Учні́вство		Працівники/-ці школи		Батьки	
	1	2	3	4	5	6
1	1	7	13	17	25	32
2	2	8	14	20	22	28
3	3	11	15	21	24	27
4	6	10	12	19	26	30
5	5	9	16	18	24	31

2. Ведучий/-а роздає ролі безпосередньо на початку гри, дає учасникам/-цям час на прочитання опису ролі в класі або ж видає їх завчасно для ознайомлення з текстом удома, аби зекономити час. Ролі можна роздати таким чином:

- довільно (рекомендований варіант);
- відповідно до ціннісних установок щодо прав людини або поведінкових особливостей учнів та учениць (на основі опису ролей заздалегідь визначити роль для кожного учасника/-ці, аби полегшити/ускладнити проходження гри чи, можливо, уникнути потенційних занадто чутливих моментів).

3. Коротке представлення сценарію та правил гри ведучим/-ою (10 хв). Бажано використати відеоролик (див. «Правила та процедури»), в разі відсутності технічних можливостей ведучий/-а читає лист учениці.

4. Вхідження в роль (10 хв): кожен/-на каже лише своє реальне ім'я, ім'я та роль у грі, одягаючи бейдж і переступаючи умовну лінію (наприклад, стрічку або намальовану крейдою лінію на підлозі).

5. Ведучий/-а повідомляє учасникам/-цям мету гри: переглянути чинні

шкільні правила та сформувати їх оновлений перелік, обов'язковий для всіх учасників/-ць освітнього процесу, який би ґрунтувався на дотриманні прав і свобод людини.

6. Етап 1 (10 хв). Учасники/-ці об'єднуються в три групи (учнівство, працівники/-ці школи, батьки). Кожна група отримує перелік чинних правил школи. Члени й членкині кожної групи переглядають та обговорюють ці правила, аби визначити, які з них залишити, а які прибрати чи додати (відповідно до інтересів своєї ролі). Цей перелік буде презентований для подальшого обговорення в змішаних групах на наступному етапі гри.

ВАЖЛИВО! Список правил на цьому етапі роздається кожному учню/кожній учениці. Крім того, вони можуть скористатися заздалегідь заготовленими чистими аркушами й за потреби записати на них власні правила або відредагувати чинні.

Ведучий/-а спостерігає за тим, наскільки демократичними є процедури прийняття рішень під час обговорення правил у групах для аналізу під час дебрифінгу. У разі ескалації конфліктної ситуації або за наявності в учасників/-иць запитань ведучий/-а приєднується до групи.

7. Етап 2 (25 хв). Учасники/-ці об'єднуються в змішані групи за зазначеними заздалегідь номерами на бейджах (рекомендована кількість осіб у групі – 6) і отримують «Критерії для аналізу правил».

Члени й членкині групи коротко презентують себе від імені своєї ролі (ім'я, посада, що для них є важливим (одним реченням). Учасники/-ці по черзі озвучують обрані на попередньому етапі правила, обговорюють їх і створюють спільний перелік правил від групи, спираючись на їх відповідність «Критеріям для оцінювання правил».

ВАЖЛИВО! Процедура: група обирає модератора/-ку для координації обговорення в групі, який/-а визначає спільно узгоджені правила, ставить позначки щодо їх відповідності критеріям.

8. Етап 3 (15 хв). На цьому етапі відбувається процедура складання спільних шкільних правил.

Модерацію цього етапу проводить ведучий/-а, якому/-ій

наполегливо рекомендовано уникати оцінних суджень і коментарів під час оголошення правил. Представники/-ці кожної групи по черзі називають одне правило, запропоноване їхньою групою, що відповідає всім критеріям. Ведучий/-а фіксує пропозиції на дошці чи фліпчарті. Таким чином формується спільний перелік правил для подальшого голосування.

Кожний/-а учасник/-ця має три наліпки, які може використати на підтримку будь-якого правила із зафіксованого переліку. Якщо немає наліпок для голосування, можна це зробити шляхом позначок (перша буква імені або підпис та ін.) на картці.

За результатами голосування в перелік спільних правил будуть включені ті, що отримають хоча б одну наліпку. Остаточний перелік правил озвучується ведучим/-ою.

9. Вихід з ролі (10 хв): учні й учениці називають своє ім'я в грі та промовляють фінальні слова від імені своєї ролі. Після того вони знімають свої бейджі і називають своє справжнє ім'я. Якщо під час входження в роль використовувалася умовна лінія, то у зворотній процедурі слід скористатися тим самим методом.

10. Дебрифінг (20 хв). Через питання та обговорення підводимо до розуміння того, що:

- кожен учасник і кожна учасниця шкільної спільноти відповідальні за освітній простір школи;
- відповідальність особи проявляється через її демократичну участь у вирішенні проблем школи;
- участь – це залучення до діяльності, виконання разом спільної дії, вирішення проблем чи поставлених завдань; відповідальність за ухвалення рішень; висловлювання власної думки й слухання думок інших;
- демократичне обговорення проблем та відповідальність кожного/-ої за покращення умов освітнього середовища є ключем до створення освітнього простору, заснованого на повазі до прав людини;
- правила – це певні норми і стандарти, що регулюють відносини між людьми й покладають на нас відповідальність за їх дотримання;
- саме правила можуть стати гарантією дотримання в школі прав

людини або ж бути інструментом їх обмеження чи навіть грубого порушення, тому важливо розуміти критерії вдалих правил/законів, уміти аналізувати наслідки;

- установлені заборони або обмеження повинні бути доцільними з погляду гарантій свободи, а отже, і справедливими;
- правила і їх дотримання допомагають жити разом так, щоб поважати права кожного;
- усі ми є членами та членкинями громадянського суспільства і несемо відповідальність за свої дії, а активна громадянська позиція сприяє вирішенню загальнозначущих проблем;
- права людини пов'язані з відповідальністю держави та інституцій, а також з власною моральною відповідальністю людини, оскільки кожен і кожна відповідають за дотримання прав усіх членів і членкинь суспільства.

Питання для дебрифінгу:

1. Як ви себе почуваєте?
2. Наскільки комфортно вам було у своїй ролі?
3. Що відбувалось? Чи була у вас конкретна стратегія й тактика діяльності?
4. Що вдалося? Що не вдалося або пішло не так?
5. Чи задоволені ви отриманим результатом?
6. Чи були прийняті справедливі рішення? Чому? Якою має бути процедура, щоб усі вважали рішення справедливим?
7. Чим відрізняються авторитарні способи прийняття рішень від демократичних? Які демократичні способи прийняття рішень ви випробували під час гри?
8. Як ви ставитеся до критеріїв, запропонованих для відбору спільних правил?
9. Що допомогло вам визначити, що те чи те правило відповідає міжнародним стандартам прав людини?
10. Які права людини реалізуються під час демократичної процедури прийняття рішень?
11. Наскільки ви дотримувались своєї ролі під час прийняття рішень? Що впливало на ваші рішення, крім опису ролі? Що впливає на прийняття рішень учасниками/-цями освітнього процесу в реальному житті?
12. Чого ви навчилися під час гри? Які висновки зробили для себе?

СЦЕНАРІЙ СИМУЛЯЦІЙНОЇ ГРИ «ПРАВИЛА ШКОЛИ»

Сьогодні на нас з вами чекає незвична, але захоплива діяльність. Це гра, у якій усі ми будемо виконувати певні ролі. Така гра називається симуляційною.

Уявіть собі ситуацію: у містечку Сонячному у зв'язку з освітніми реформами в Україні з двох закладів створено опорну школу «Мрія», але через це закрито меншу школу «Світанок», частину учнівства та педагогічного колективу якої було переведено до опорної школи, у якій за конкурсом було обрано нову директорку.

Ось деякі факти про нову школу «Мрія»:

- наразі в школі навчається 500 дітей, серед яких 60% – з опорної школи «Мрія», 40% – нові учні й учениці, яких було переведено зі школи «Світанок»;
- директорка – пані Джаніке, яка до цього не працювала в жодній із цих шкіл;
- до злиття в школі «Мрія» переважав авторитарний стиль управління, учні та учениці мали повністю виконувати рішення адміністрації школи та педколективу, але зовсім не були залучені до прийняття чи обговорення цих рішень;
- учнівство, учительство та адміністрація школи «Світанок» дотримувались демократичних засад і процедур організації освітнього процесу, багато рішень приймалося спільно.

Одного дня учениця школи «Мрія» у своєму блозі розмістила такий пост:

Хелоу, спільното! Ділюсь новинами 😊!

Сьогодні починається нова сторінка історії в моїй школі. Авжеж, школа для мене не нова. Я тут навчаюся уже 8 років. Але початок цього нового навчального року відрізняється від попередніх.

Тепер ми стали опорною школою і в наш колектив влилася невеличка нова шкільна родина – як учнівська, так і вчительська. На жаль, деякі зі старих педагогів покинули нашу школу. Але до нас прийшла нова директорка. Спочатку ми з насторогою сприйняли це, бо вона виділялася з-поміж інших. Демократичний стиль спілкування як з вчительством, так і з учнівством, активність, інноваційні ідеї директорки приємно вразили всіх. Уявіть собі, вона попросила називати її на ім'я – пані Джаніке 😊! Нові учні та учениці теж уже стали для багатьох з нас друзями. Вони розповідають, що в їхній старій школі все було по-іншому: мали більше різноманітних заходів, брали участь у міжнародних молодіжних проєктах та в житті громади; педколектив ставився до учнівства з повагою та прислухався до їхньої думки. Теж саме я зараз відчуваю до себе від нових моїх вчителів та вчительок.

Одне мене турбує! Залишився острах перед Ренатою та її «групою підтримки» «Сила – понад усе!». Вони контролюють усе, що відбувається в школі й ніхто не наважується виступити проти них. Одного разу я намагалася поговорити про це з заступником директора, але відчула, що він уже давно про них знає й нічого робити не буде 🙄.

Нещодавно директорка оголосила про проведення шкільної конференції, де ми будемо розглядати стратегічний план школи. Представники й представниці, делеговані на Раду школи від учнівства, батьків, педагогічного колективу, зможуть переглянути та затвердити правила, які мають покращити наше шкільне життя. До цього в школі були правила лише для учнівства, а пані Джаніке говорить, що вони мають бути розроблені для всіх (і для дітей, і для вчительства, і для батьків, навіть для технічного персоналу школи), тому роботи попереду багато. Сподіваюсь, разом ми зможемо знайти правильні рішення. Що думаєте з цього приводу? 😊»

ПРАВИЛА ТА ПРОЦЕДУРИ

Мета гри: переглянути чинні шкільні правила та сформувані їх оновлений перелік, обов'язковий для всіх учасників/-ць освітнього процесу, який би ґрунтувався на дотриманні прав і свобод людини.

1. Ведучий/-а коротко представляє сценарій та правила гри (10 хв).

2. Вхідження в роль (10 хв): назвіть своє реальне ім'я, переступіть умовну лінію (наприклад, стрічку або намальовану крейдою лінію на підлозі), озвучте ваші ім'я та роль у грі й одягніть бейдж.

3. Етап 1 (10 хв). Об'єднайтесь у три групи (діти, працівники/-ці школи, батьки). Кожна група отримує перелік чинних правил школи. Перегляньте та обговоріть ці правила, аби визначити, які з них залишити, а які прибрати чи додати (відповідно до інтересів вашої ролі). Цей перелік буде презентований для подальшого обговорення в змішаних групах в наступному етапі гри.

4. Етап 2 (25 хв). Тепер ви переходите в змішані групи відповідно до номерів на ваших бейджах. Коротко презентуйте себе від імені своєї ролі – ім'я, посада, що для вас є важливим (одним реченням). Оберіть модератора/-ку для координації обговорення в групі, який/яка визначає спільно узгоджені правила, ставить позначки щодо відповідності правил критеріям. Учасники/-ці групи по черзі озвучують обрані на попередньому етапі правила, обговорюють їх і створюють спільний перелік правил від групи, спираючись на їх відповідність «Критеріям для оцінювання правил».

5. Етап 3 (15 хв). На цьому етапі відбувається

процедура складання спільних шкільних правил. Модерацію цього етапу проводить ведучий/-а. Представники/-ці кожної групи по черзі називають одне правило, запропоноване їхньою групою, що відповідає всім критеріям. Ведучий/-а фіксує пропозиції на дошці чи фліпчарті. Таким чином формується спільний перелік правил для подальшого голосування.

Кожен з вас має три наліпки, які ви можете використати на підтримку будь-якого правила із зафіксованого переліку. Якщо немає наліпок для голосування, то можна це зробити шляхом позначок (перша буква імені або підпис та ін.) на картці з правилом.

За результатами голосування в перелік спільних правил будуть включені ті, які отримають хоча б одну наліпку. Остаточний перелік правил озвучується ведучим/-ою.

6. Вихід з ролі (10 хв): назвіть своє ім'я в грі та скажіть фінальні слова від імені ролі. Після того зніміть бейдж і назвіть своє справжнє ім'я. Якщо під час входження в роль використовувалася умовна лінія, то у зворотній процедурі скористайтесь тим самим методом.

Сценарій гри:

youtu.be/Ciy7eBp8Bel

Шкільні правила

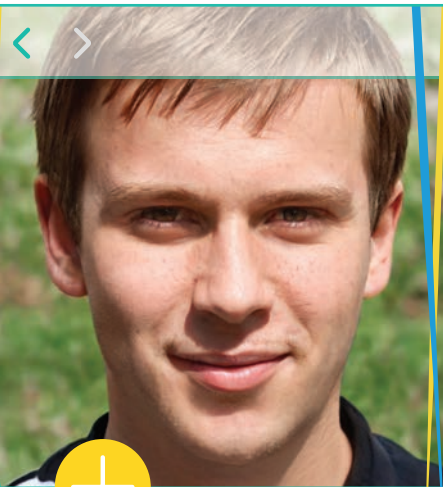
1. Учні й учениці приходять до школи за 10-15 хвилин до початку уроків. Ті, хто запізнився, не допускаються до занять.
2. Макіяж і фарбоване волосся заборонені.
3. Обов'язковим зразком одягу є шкільна форма.
4. Учні й учениці виявляють повагу до старших, піклуються про молодших.
5. Заборонено приносити й використовувати зброю, вибухові й вогнєнебезпечні, психотропні, наркотичні речовини, алкогольні напої, тютюнові вироби.
6. Заборонено залишати територію школи під час уроків без дозволу педагогів.
7. У разі пропуску навчальних занять учні й учениці повинні пред'явити класному керівнику довідку від лікаря.
8. Поза школою учнівство поводитьься так, щоб не заплямувати добре ім'я школи.
9. Учні й учениці бережуть майно школи, надають посильну допомогу в його ремонті.
10. Заборонено фотографування, відеозйомку та/або опитування дітей для оприлюднення в ЗМІ, соціальних мережах.
11. Харчування дозволено лише в їдальні. Приносити до школи свою їжу заборонено.
12. Фізична конфронтація, залякування та знущання є неприпустимими формами учнівської поведінки.
13. Заборонено вживання непристойних виразів і жестів.
14. Коли будь-хто з дорослих заходить до класу, учні й учениці мають встати на знак вітання.
15. На уроці не можна шуміти, відволікатися самим і відволікати інших.
16. Відвідування школи батьками заборонено.
17. Урок завершується з дозволу вчителя/-ки.
18. Використання мобільних телефонів під час уроків суворо заборонено.
19. Під час перерви учні й учениці зобов'язані вийти з класу.
20. Під час перерви учнівство має дотримуватися вимог працівників/-иць школи, чергових.

Критерії для аналізу правил

1. Правило зрозуміле й реальне для виконання?
2. Правило забезпечує дотримання прав людини?
3. Правило актуальне для нашої шкільної громади?

Профіль

Ім'я: **Іван**

Редагувати

Вік: 16 років

Посада: Учень 10 класу, президент школи

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви навчаєтесь у цій школі з 1 класу. Активіст, відмінник, намагаєтесь виконувати всі вказівки й доручення адміністрації школи та педагогів, бо для вас важливе добре ставлення старших та ваша успішність 😊. Хоч ви й відчуваєте, що деякі учні та учениці ставляться до вас з недовірою, бо вважають, що ви розповідаєте про них учителям/-кам 😏, усе ж таки маєте й достатню підтримку серед ровесників/-ць. Іноді однокласники/-ці звертаються до вас із проханням переписати домашнє завдання з алгебри чи фізики, і вам дуже незручно їм відмовляти 😞. Торік за підтримки адміністрації школи вам вдалося обійняти посаду президента. Ваші батьки дуже цим пишаються. Ви сподіваєтесь залишитись президентом школи до завершення навчання. Однак ваша позиція про те, що учнівське самоврядування має відповідати лише за підготовку святкових концертів для вчителів та оформлення школи до свят, організацію дискотек та інших розважальних заходів для дітей 🙄, викликає обурення в багатьох старшокласників/-ць.

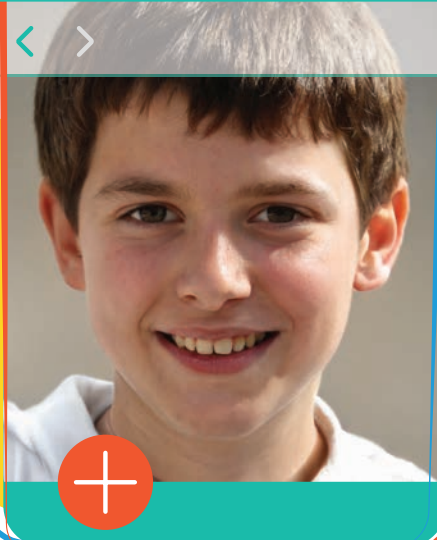
Редагувати

Інтереси

Ви вважаєте, що педколектив та адміністрація краще знають, як організувати освітній простір та процес. Їм потрібно довіряти 😊. Ви переконані, що правила повинні забезпечувати порядок і дисципліну, тому їх мають приймати дорослі. Ви досліджуєте питання правового регулювання інтелектуальної власності в Україні і переймаєтесь щодо дотримання принципів академічної доброчесності в школі.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Артем**

Редагувати

Вік: 11 років

Посада: Учень 5 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви новачок у цій школі. За попереднім місцем навчання входили до учнівської ради. Дуже активний, спортивний, комунікабельний, уже маєте багато друзів у новій школі 😊. Однокласники/-ці обрали вас представником до шкільної ради. Оцінки для вас не головне. Ви вивчаєте те, що вам цікаво. Батьки сприймають вашу позицію позитивно, адже вважають, що вчителі/-ки мають враховувати інтереси учнівства, їхні освітні потреби, нахили та здібності, а учнівство повинне мати можливість обирати предмети, які вони хочуть вивчати і які в подальшому стануть їхнім життям. Проте деякі вчителі/-ки натякають вам, що учні та учениці, які не мають високих результатів у навчанні, не заслуговують на те, щоб належати до учнівського самоврядування та представляти увесь клас 😊.

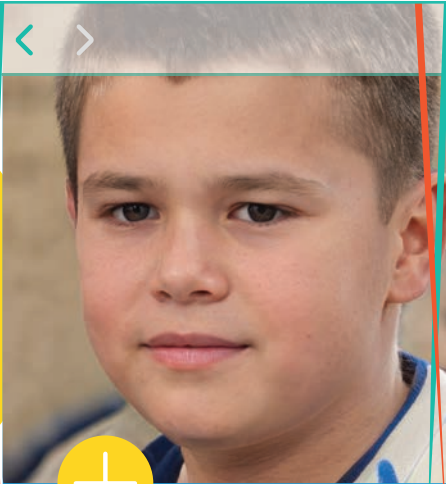
Редагувати

Інтереси

Ви вважаєте, що дитина має право вільно висловлювати власні погляди з усіх питань, що її стосуються, причому поглядам дитини має приділятися належна увага. Це гарантується статтею 12 Конвенції ООН про права дитини 😊. Ви переконані, що в школі має бути однакове ставлення до всіх дітей, незалежно від їхніх освітніх потреб, нахилів та здібностей.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Мирослав**

Редагувати

Вік: 12 років

Посада: Учень 6 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви добре навчаєтесь, цікавитесь мистецтвом графіті. Через закриття школи вам довелося перейти до нової. Ви товариська людина й мали багато друзів у старій школі. Ви маєте серйозну травму ноги, через що кульгаєте. Нещодавно однокласник за те, що ви спробували відстояти свою позицію, обізвав вас «хромоніжкою» 😊. Учителька, яка в цей час була поряд і все чула, ніяк не відреагувала 🙄. Вас це дуже зачепило, адже ви нічим не гірший за інших, багато знаєте, завжди готові прийти на допомогу будь-кому. Ви маєте чимало ідей, але після цього випадку через страх бути зацькованим ви остерігаєтесь відкрито озвучувати свої думки назагал, хоча іноді ділитеся ними з окремими учнями чи ученицями.

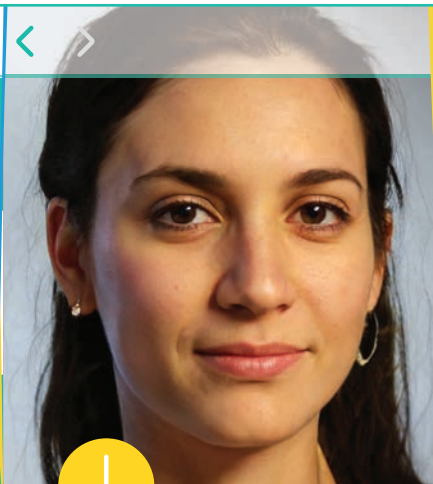
Редагувати

Інтереси

Ви вважаєте, що держава, а значить і школа, має захистити вас та інших учнів та учениць від будь-якого приниження та насильства (як фізичного, так і психологічного). Це гарантує стаття 19 Конвенції ООН про права дитини. Ви переконані, що правила школи мають обов'язково гарантувати можливість захисту дітям своїх прав 😊.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Рената**

Редагувати

Вік: 15 років

Посада: Учениця 9 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви є лідеркою неформального угруповання в школі «Сила – понад усе!», до якого допускаються лише сильні, брутальні, авторитетні учні чи учениці школи. Члени вашого угруповання силою тримають під контролем більшість учнів школи і змушують їх виконувати свої вказівки. Ви можете дозволити собі запізнення й прогули, позачергове обслуговування в їдальні, зверхне ставлення до оточення, і не тільки до учнівства 😊. Дехто з учителів/-ок з пересторогою ставиться до вас, бо бояться булінгу з боку угруповання. Заступник директора усвідомлює ваш вплив на учнівську спільноту та часто звертається за допомогою для підтримки дисципліни під час перерв 😊. Він обіцяє всіяко сприяти вам та вашій організації й за нової директорки, бо вважає діяльність угруповання корисною в налагодженні дисципліни в школі та роботі з «нестандартними» та «зарозумілими» дітьми.

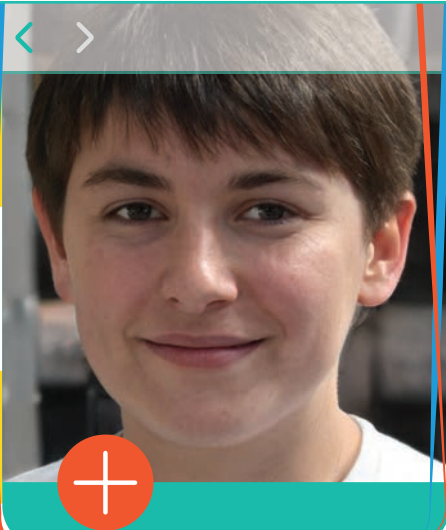
Редагувати

Інтереси

Ви прагнете зберегти вплив та позиції вашого угруповання в школі, тому вам важливо мати свободу для дій, щоб контролювати учнівство. Ви вважаєте, що шкільні правила – це формальність, тому плануєте й надалі грати «за своїми правилами». Ви переконані, що ваша організація має право на існування, бо це гарантує стаття 15 Конвенції ООН про права дитини. І нічого, що в статті є важлива ремарка, її все одно ніхто не читає 😊.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Дмитро**

Редагувати

Вік: 14 років

Посада: Учень 8 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви добре навчаєтесь, присвячуєте освіті увесь свій час та сили, тому що мрієте стати успішною й заможною людиною 😊. Ваші батьки багато працюють, але коштів у родині вистачає лише на необхідні речі, тому у вас немає сучасного телефона та приставки для ігор, як у більшості ваших однокласників/-ць 😊. Одяг ви носите простий та скромний, взуття вам залишається від старшого брата. У попередній школі ви часто зазнавали булінгу від однокласників/-ць через матеріальні статки (одяг, відсутність сучасного телефона). Вам соромно бути не таким, як інші учні/-ці, тому ви часто знаходите привід, щоб не відвідувати школу 🙄. Скаржачись на сильний головний біль, ви залишаєтесь «хворіти» вдома, однак виконуєте самостійно всі шкільні завдання 😊.

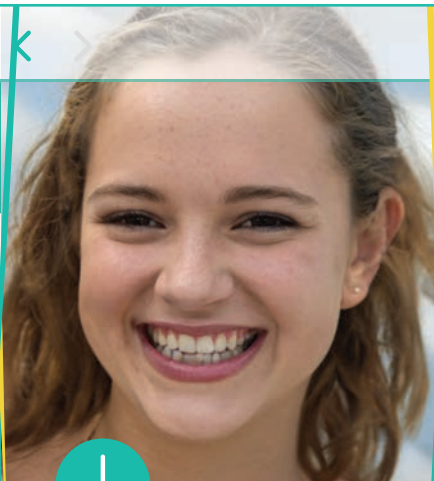
Редагувати

Інтереси

Ви дуже хочете відчувати себе нарівні з іншими і знаєте, що відповідно до статті 2 Конвенції ООН про права дитини маєте право на забезпечення захисту від усіх форм дискримінації 😊. Ви вважаєте, що в школі всі учні та учениці повинні бути одягнені однаково, а телефони мають бути заборонені, тоді ніхто не зможе знущатись над тими, кому дорогі телефони не по кишені. Ви мрієте, щоб на території школи не допускались будь-які види агресії з боку учнівства.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Дарина**

Редагувати

Вік: 13 років

Посада: Учениця 8 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Вас включили до складу шкільної ради як особу, відповідальну за представлення закладу в соціальних мережах. Ви захоплюєтесь блогінгом, знаєте тренди просування в соціальних мережах і ваші відео набирають тисячі переглядів у мережі «TikTok» 😊. Також вам подобається публікувати у своєму Інстаграмі пости про шкільне життя. Героями цих постів стає учнівство, учительство та навіть гості школи. Ви віддаєте перевагу скандальним історіям, оскільки це суттєво збільшує активність на вашій сторінці. Щоб популярність зростала й надалі, ви міркуєте над тим, аби робити ще більш провокаційний контент 😏. Педагогічний колектив та адміністрація часто дорікають вам за зміст публікацій, що іноді відображається на ваших оцінках. Інколи вони змушують публікувати вас те, з чим ви особисто не погоджуєтесь, або те, що не зовсім відповідає реальності 🙄.

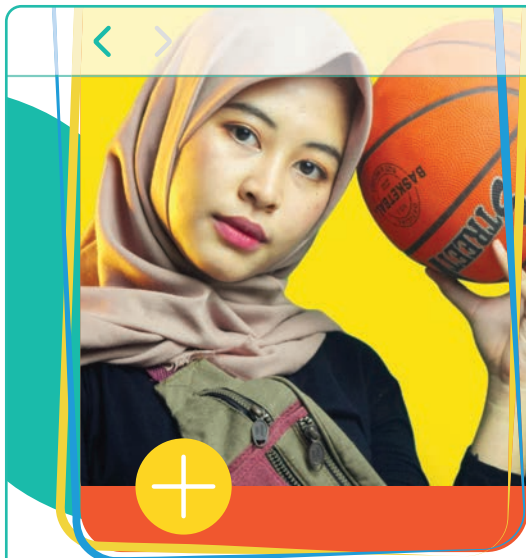
Редагувати

Інтереси

Ви вважаєте, що в школі має бути відкритий доступ до вайфаю, адже відповідно до статті 34 Конституції України «кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір». Ви переконані, що школа є публічним місцем, тому учні й учениці мають дозволяти іншим викладати відео- і фотоматеріали про шкільне життя у вільний доступ. Вам не до вподоби вказівки вчительства щодо публікацій та нарікання щодо їх змісту, тому що відповідно до статті 13 Конвенції ООН про права дитини ви маєте право вільно висловлювати свої думки 😊.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Ельзара**

Редагувати

Вік: 15 років

Посада: Учениця 9 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ваша родина виїхала з Криму в 2015 році через його окупацію Росією, але завжди прагнула зберігати й продовжувати національні та культурні традиції кримських татар 😊. Ви пишаєтесь своїм походженням та носите із задоволенням хіджаб (жіночий одяг в ісламі, що передбачає покриття всього тіла, крім обличчя й рук). Ваші однокласники/-ці захоплені тим, як ви відстоюєте свою позицію щодо недоторканності національних традицій та звичаїв. Ви дуже часто дискутуєте з учителями/-ками про те, що учнівство може мати зовнішній вигляд відповідно до своїх переконань та уподобань. Ви швидко завоювали в класі авторитет та були обрані представницею до шкільної ради. Ваші однокласники/-ці переконані, що ви зможете відстояти їхні інтереси так, як захищаєте власні цінності 😊.

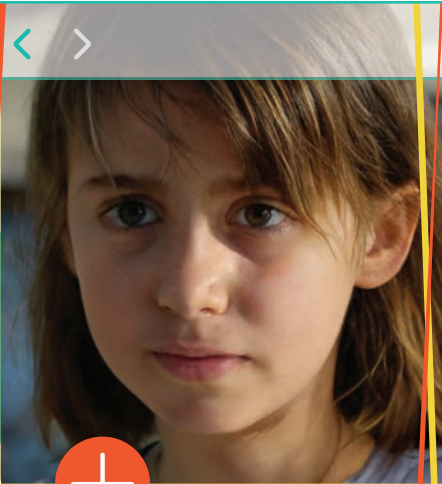
Редагувати

Інтереси

Ви дуже хочете допомогти іншим відстояти їхні права на свободу думки, совісті та релігії, що закріплені в статтях 14 та 30 Конвенції ООН про права дитини. Вам важливо, щоб у школі не було дискримінації, приниження гідності та булінгу через різні погляди та переконання. Це гарантує стаття 19 Конвенції ООН про права дитини. Ви вважаєте, що учнівство має знати, куди і яким чином звертатися за захистом своїх прав.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Софія**

Редагувати

Вік: 11 років

Посада: Учениця 5 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви дуже творча, щодня відвідуєте різні гуртки з мистецтва та рукоділля. Ви традиційно представляєте школу на творчих конкурсах і завжди в них перемагаєте 😊. У початковій школі ви були відмінницею, старостою класу й звикли, що до вас постійно дослухаються. Якщо щось іде не так, ви гніваєтесь та ображаєтесь. Ваша мама в початковій школі була головою батьківського комітету, а ще вона прагне, щоб ви були в усьому лідеркою. Тому мама завжди допомагає вам вирішувати певні шкільні питання і може вплинути на вчительство чи однокласників/-иць 😊. На вашу думку, для того щоб бути в шкільному самоврядуванні, спочатку потрібно досягти успіху в навчанні й мати інші значні особисті досягнення.

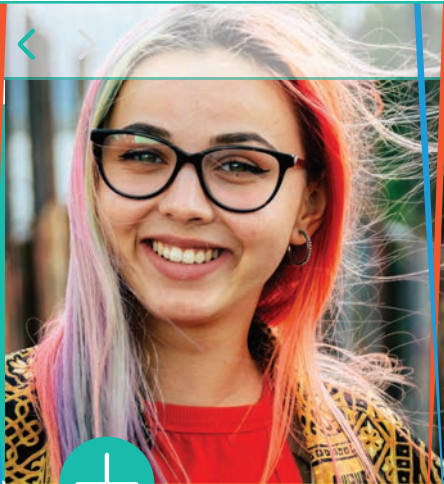
Редагувати

Інтереси

Ви зацікавлені зберегти за собою можливість впливати на рішення в школі, бути авторитетом у класі. Ви вважаєте, що брати участь у голосуванні, виборах та житті школи можуть тільки діти з високим рівнем знань та вагомими особистими досягненнями. На вашу думку, батьки повинні мати вільний доступ до школи, бо в них може бути потреба вирішити важливі питання або підтримати своїх дітей у конфліктних ситуаціях.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Оксана**

Редагувати

Вік: 17 років

Посада: Учениця 11 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви дуже старанно навчалися і стали претенденткою на золоту медаль «За високі досягнення у навчанні». До шкільної ради ви були призначені класною керівницею, щоб повністю «відповідати вимогам до медалістки» 🐻, тому в прийнятті рішень покладаетесь саме на її думку. Вам складно брати участь у діяльності шкільної ради, адже маєте готуватись до вступу. Дехто вам співчуває, а хтось кепкує з вас, зазначаючи, що вашому класу дуже поталанило мати таку лідерку 😊. Батьки не хочуть, щоб ви відволікалися від навчання, адже золота медаль – це їхня мрія 🐻. Однак ви цікавитесь музикою, тому вимушені таємно від батьків займатися грою на барабанах у гурті знайомих. Останнім часом ви постійно відчуваєте перевтому від великого навантаження через навчання та надмірні очікування дорослих.

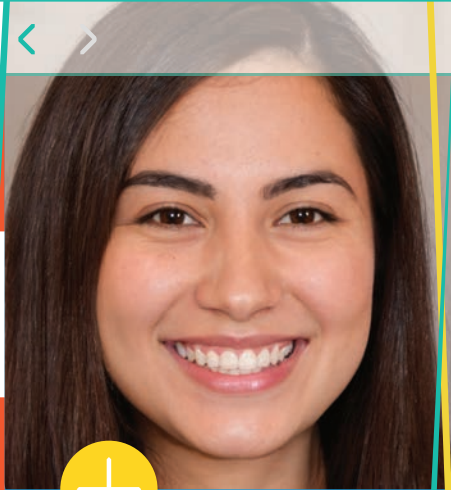
Редагувати

Інтереси

Ви вважаєте, що кожна людина, а тим паче дитина, має право на відпочинок і дозвілля, як це зазначено у статті 31 Конвенції ООН про права дитини, тому педколектив і батьки мають із цим рахуватись. Тепер уже ви точно переконані, що участь у шкільній раді – це право, а не зобов'язання, адже в статті 15 Конвенції ООН про права дитини ви прочитали, що дитина має право на свободу асоціацій і мирних зборів. У школі неприпустимі будь-які види агресії чи цькування з боку учнівства і педагогічного колективу.

Редагувати

Профіль

✕

Ім'я: **Діана** Редагувати

Вік: 15 років

Посада: Учениця 9 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви перейшли до нової школи. З 5 класу ви жили й навчались у Німеччині, де займались у театральній студії й часто робили вистави на соціальні теми. Ваша улюблена тематика – охорона довкілля. Батьки вважають, що у вас велике майбутнє і ви можете впливати на життя навколо. Ви мрієте стати екологінею або громадською діячкою і змінювати Україну на краще 🥰. Хоч ви в новій школі лише перший рік, однак активно пропонуєте корисні нововведення і ваші однокласники/-ці вас підтримують. Так, нещодавно ви висловили ідею щодо створення спільної платформи для обговорення та вирішення проблемних питань у школі (газета, скринька, чат чи інша форма), у якій можуть брати участь усі в школі, навіть батьки. На жаль, педколектив та адміністрація вас не чують, а ваші ідеї навіть не розглядаються 🙄.

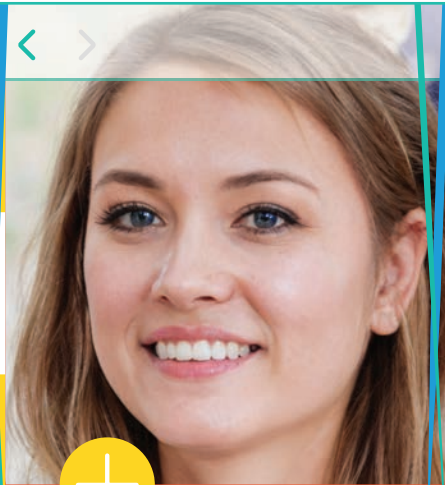
Редагувати

Інтереси

Ви прагнете, аби всі діти могли бути почутими, адже це гарантує стаття 12 Конвенції ООН про права дитини. Ви хочете, аби учнівство могло вирішувати шкільні питання на рівні з дорослими. Таке право зазначене в статті 12 Конвенції ООН про права дитини 😊. Вас турбує низький рівень екологічності учнівства та вчительства, і ви б хотіли, щоб шкільне життя базувалось на екологічному споживанні та ставленні до ресурсів.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Аліна**

Редагувати

Вік: 17 років

Посада: Учениця 11 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Серед ваших інтересів – подорожі та фотомистецтво. Ви часто подорожуєте за кордон разом з батьками та влаштовуєте фотосесії. До 11 класу ви навчалися у приватній школі. Там і виховали у вас «лідерку» 😊. У попередній школі з учнями та ученицями постійно радились, могли часто змінювати правила та домовленості. Оцінки ви мали дуже високі, але це не завжди відповідало рівню знань, адже вчителі/-ки вважали, що ви маєте зосередитись на розвитку своєї особистості та лідерських якостей 🧑🏫. Ваші батьки перевели вас до державної школи для того, щоб ви наздогнали шкільну програму, а ваш рівень знань почав відповідати оцінкам. На вашу думку, найкращий спосіб заявити про себе в новій школі – піти в учнівське самоврядування. Ви дуже хочете щось змінювати. Вважаєте, що школа має виконувати всі бажання дітей, і при цьому не обов'язково враховувати інтереси педколективу та технічного персоналу 😊.

Редагувати

Інтереси

Ви хочете, аби діти брали участь в упорядкуванні розкладу уроків та перерв, адже дитина згідно зі статтею 12 Конвенції ООН про права дитини має право вільно висловлювати власні погляди з усіх питань, що її стосуються. На ваше переконання, учнівство має свободу у виборі стилю одягу, зовнішнього вигляду та правил поведінки 😊. Ви вважаєте, що учні та учениці під час уроків можуть вільно користуватися гаджетами.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Олена Романівна**

Редагувати

Вік: 36 років

Посада: Учителька фізичної культури

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви амбітна, любите привернути до себе увагу: одягаєтесь стильно, інколи екстравагантно 😊. Нещодавно ви закінчили татуювати собі «рукав», і в найближчих планах ще кілька татуювань на іншій руці 😊. Головна ваша пристрасть і мета в житті – розвинути культуру спорту, турботи про своє здоров'я та популяризувати активний спосіб життя. Ви влаштувалися до школи цього року. З директоркою вдалось налагодити дружні стосунки, а от її заступник та ще кілька колег постійно тиснуть на вас через зовнішній вигляд 😊. Незважаючи на тиск, ви намагаєтесь бути активною, оскільки у вас безліч сучасних, прогресивних ідей для школи, до яких ви намагаєтесь залучати й інших колег. Один із останніх проєктів, над якими ви працюєте, – «Активні перерви». Вважаєте, він сподобається багатьом дітям, адже схожі проєкти вже давно популярні серед учнівства за кордоном.

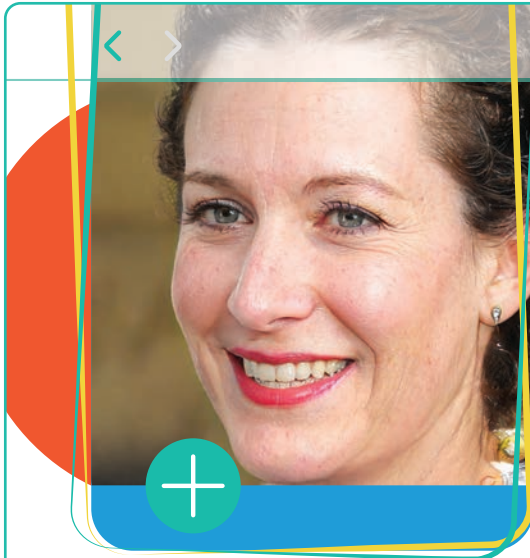
Редагувати

Інтереси

Ви вважаєте, що вчитель/-ка може самостійно планувати свою діяльність, використовувати сучасні підходи до організації освітнього процесу. Ви переконані, що кожна людина має право на вільне висловлювання своїх поглядів 😊. Це гарантує стаття 10 Європейської конвенції з прав людини. Ви виступаєте за те, аби вчительство могло організовувати різні види фізичної активності в шкільному просторі в позаурочний час.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Ніна Матвіївна**

Редагувати

Вік: 56 років

Посада: Учителька початкових класів

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви професіонал своєї справи. У цій школі з початку своєї кар'єри, маєте багато старих друзів. Учителство до вас дослухається, адже покладається на ваш авторитет. Ви часто їм радите не заgravати з учнівством, а самостійно приймати всі рішення під час уроку, жорстко контролювати виконання завдань і не пояснювати свої дії перед учнівством. Ви переконані, що й батьки мають дослухатися до вас, адже саме ви краще знаєте, як навчати та виховувати дітей, бо маєте великий досвід роботи з ними 😊. Ви вважаєте найбільш якісною освітою класичну, тому вас дратують усі ці нововведення, нові технології 🤖. Стільки поколінь вивчилися без інтерактивних дошок та комп'ютерів, а значить, і наступним поколінням це не потрібно. Ви не довіряєте новій директорці, бо, на вашу думку, вона, даючи занадто багато свободи дітям, зіпсує налагоджену систему навчання та виховання в школі.

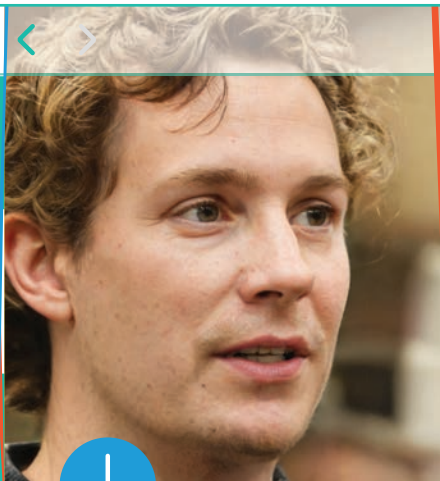
Редагувати

Інтереси

Ви виступаєте за те, аби дітям було заборонено користуватися мобільними телефонами під час уроків. Ви вважаєте, що учнівство повинне дотримуватися правил безпеки та внутрішнього розпорядку закладу освіти й неухильно виконувати всі вказівки педагогічного колективу та адміністрації. Ви вважаєте, що процес відвідування учнями та ученицями школи, їх звільнення від навчання має бути жорстко контрольованим з боку адміністрації школи.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Костянтин Петрович**

Редагувати

Вік: 32 роки

Посада: Учитель інформатики

Більше про користувача ▼

Біографія

У дитинстві ви почали заїкатися, ця особливість збереглась і дотепер. Завдяки татові, який прищепив вам любов до техніки та комп'ютерів, ви працюєте в технічній галузі, досконало розбираєтесь в інформатиці та можете багато розповісти й поза шкільною програмою 😊. Вам цікаво брати участь у конкурсах з програмування, вивчати нові мови програмування. Завдяки поєднанню сучасних підходів до викладання та власного професіоналізму, вам вдається захоплювати учнів інформатикою та готувати переможців/-ниць олімпіад. Також ви ініціюєте виділення рубрики для учнівства на сайті школи, контент до якої писатимуть і публікуватимуть вони самі й за це відповідатимуть. На жаль, деякі колеги, прихильники/-ці класичної системи викладання, категорично проти ваших інноваційних підходів. Також через заїкання деякі учні й учениці та й дехто з колег насміхаються з вас 😊.

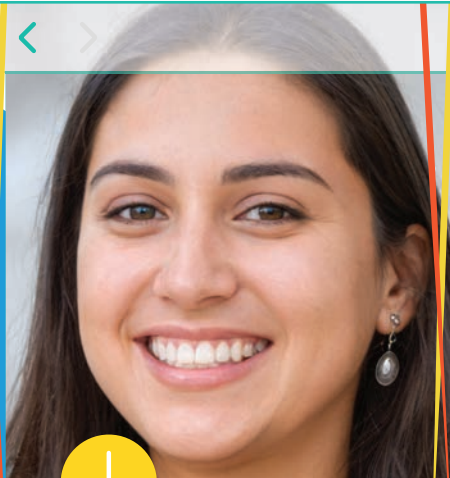
Редагувати

Інтереси

Ви вважаєте, що вчитель/-ка може самостійно планувати свою діяльність, використовувати сучасні підходи до організації освітнього процесу. Ви переконані, що в школі є неприпустимими прояви будь-яких видів дискримінації. Це гарантує стаття 14 Європейської конвенції з прав людини 😊. Ви вважаєте, що школа є публічним місцем, тому батьки мають дати письмовий дозвіл адміністрації школи використовувати фото- та відеоматеріали, опитування дітей, зроблені в школі, для опублікування у вільному доступі.

Редагувати

Профіль

Ім'я: Людмила Павлівна

Редагувати

Вік: 27 років

Посада: Учителька математики

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви з учительської сім'ї. Ваші батьки віддали цій професії все життя. Вас навчали, що найкращих результатів можна досягти лише за жорсткої дисципліни. Ви працюєте в школі третій рік та вважаєте, що найкраще, коли в школі все вирішує адміністрація, а на уроці – учитель/-ка. Будь-яка ініціатива з боку учнівства розглядається вами як небажаний прояв свавілля. Вас обурює, коли учні або учениці дозволяють собі покидати кабінет 🚪, до того як учителька дозволила це зробити, адже вважаєте, що дзвінок з уроку лунає для вчителя. Ви маєте переконання, що перевірені десятками поколінь методи підтримки дисципліни під час уроку (потиличник, крики, сарказм, принизливі коментарі) найкраще мотивують учнівство до якісного навчання. Ви любите приймати подарунки від батьків, адже так і має бути. Ви зі свого боку будете більш уважними до їхніх дітей 😊.

Редагувати

Інтереси

Ви переконані, що учнівство має неухильно виконувати всі вказівки педколективу та адміністрації школи. Ви вважаєте, що користування мобільними телефонами під час проведення уроків заважає організації якісного навчального процесу. На вашу думку, діти з низьким рівнем знань повинні обов'язково відвідувати додаткові платні заняття в школі.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Пані Вікторія**

Редагувати

Вік: 43 роки

Посада: Учителька іноземної мови

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви сучасна, талановита вчителька, з повагою ставитесь до дітей, постійно вдосконалюєте свої навички з дитячої психології. Ви вважаєте, що в школі формується особистість, її громадянська позиція та моральні якості. Ви маєте великий педагогічний стаж, але в цій школі працюєте лише два роки. На вашу думку, завданням школи є допомогти кожному й кожній сформувати в собі особистість, готову до прийняття рішень 😊. Торік ви вели факультатив з англійської мови, проте в цьому році заняття були скасовані за рішенням адміністрації 🙄. Наразі й учнівство, і ви сумуєте за цим факультативом, адже заняття були результативними й захоплюючими. Ви підтримуєте новопризначену директорку щодо необхідності змін у школі.

Редагувати

Інтереси

На ваше глибоке переконання, учительство у своїй професійній діяльності має керуватися статтею 3 Конвенції ООН про права дитини, у якій зазначено, що в усіх діях щодо дітей особлива увага повинна приділятися якнайкращому забезпеченню їхніх інтересів. Ви вважаєте, що учнівство та їхні батьки можуть самостійно обирати факультативні заняття, адже право вільно висловлювати свої погляди гарантується статтею 12 Конвенції ООН про права людини 😊.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Антоніна Михайлівна**

Редагувати

Вік: 53 роки

Посада: Учителька зарубіжної літератури, класний керівник

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви щира християнка, добра, тиха й спокійна людина. Любите читати філософські книги 😊. У школу прийшли працювати нещодавно. Вам не все подобається в стосунках між колегами й учнівством, але ви вважаєте, що завжди варто уникати конфліктів. Вам притаманні нерішучість та вагання. Ви уникаєте ситуацій прийняття рішень, передаєте ініціативу учнівству та колегам. Ви закликаєте дітей дотримуватися Заповідей Божих і переконані, що робочий день має починатися з молитви, а початок і кінець навчального року має бути освячений служителем церкви. На виховні години ви запрошуєте семінаристів. Окремі вчителі дорікають вам за надмірну релігійну просвітницьку діяльність, наголошуючи на тому, що відповідно до Закону України «Про освіту» школа має бути поза політикою та релігією. Вас це дуже засмучує, і ви вважаєте, що закон є несправедливим 😞. Ви щиро переймаєтесь здоров'ям дітей, тому проводите багато виховних бесід на тему наркоманії, алкоголізму та тютюнопаління.

Редагувати

Інтереси

Ви глибоко переконані, що учнівство повинне долучатися до відзначення в школі релігійних свят. Ви вважаєте, що адміністрація школи має регулярно запрошувати представників/-ць громадських організацій до школи, зокрема й релігійного спрямування. Ви дотримуєтесь думки, що розпивання спиртних напоїв, куріння та вживання наркотичних речовин на території школи має бути суворо забороненим.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Пані Джаніке**

Редагувати

Вік: 35 років

Посада: Директорка

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви кримська татарка, мусульманка. Нещодавно вас на конкурсній основі було призначено на посаду директорки школи «Мрія». Ви слідкуєте за освітніми тенденціями у світі, маєте активну позицію в освітньому житті. На попередньому місці роботи ви ініціювали участь школи в міжнародних та загальнодержавних освітніх програмах, а також у проєктах громадського бюджету, які неодноразово вигравали 😊. Вас дуже тішать успіхи учнівства, саме тому ви завжди підтримуєте активність учнів та учениць у житті школи й громади. На новій посаді ви поставили собі за мету розвивати культуру демократії в школі, поваги до людської гідності та прав людини. У вашому стратегічному плані розвитку школи велика увага приділяється організації демократичного врядування та участі школи в освітніх проєктах міжнародного рівня задля впровадження в освітній процес прогресивного досвіду. Ви відчуваєте неприйняття себе певною частиною вчительського колективу, яка бачить в ролі директора іншу, «свою» людину з колективу 😊.

Редагувати

Інтереси

Ви глибоко переконані, що в школі має бути сформований інклюзивний, розвивальний та мотивувальний до навчання освітній простір. Це захищається статтями 28 і 29 Конвенції ООН про права дитини. На вашу думку, правила поведінки в школі мають забезпечувати дотримання етичних норм, поваги до гідності, прав та свобод людини. Ви вважаєте, що шкільне середовище має бути вільне від будь-яких форм насильства та дискримінації. Це гарантує стаття 14 Європейської конвенції з прав людини. Ви прагнете розвинути діалог між учнівством, учительством та батьківською спільнотою.

Редагувати

Профіль

<✕

Ім'я: Ігор Миколайович Редагувати

Вік: 45 років

Посада: Заступник директора

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви працюєте в цій школі вже 20 років. Ви вкладаєте всю душу у свою роботу і, на вашу думку, знаєте її досконало. Як учитель ви не підтримуєте поняття «учитель-друг», бо під цим мається на увазі панібратство між учителем/-кою та учнем чи ученицею 🙄, яке негативно впливає на успішність і дисципліну. Як заступник директора ви вважаєте, що відповідальність за нормальне функціонування закладу освіти повністю лежить на адміністрації школи, тому вона має приймати всі рішення самостійно і не зважати на забаганки дітей та батьків. За вашого сприяння різні установи та організації надають школі багато різних послуг: консультації логопеда та психолога, підготовчі курси для вступу в заклади вищої освіти, курси з вивчення іноземних мов. Ви незадоволені тим, що на посаду директора призначили нову, сторонню особу 😊, яка зовсім не знайома з традиціями школи, особливостями побудови взаємовідносин тощо. Але ви ще сподіваєтеся зайняти крісло директора, оскільки маєте суттєву підтримку від частини колективу школи 😊.

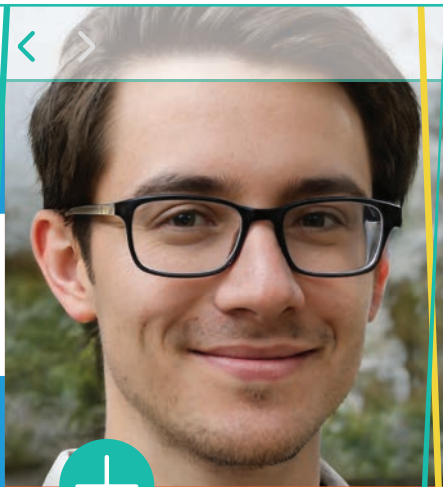
Редагувати

Інтереси

Ви є прихильником жорсткої дисципліни як під час уроків, так і під час перерв. Ви вважаєте, що учнівство зобов'язане виконувати всі рішення, прийняті адміністрацією та вчителями/-ками. Ви вимагаєте, щоб усі діти носили шкільну форму, а вчителі/-ки дотримувалися ділового дрес-коду. Ви вважаєте, що позитивний імідж школи варто формувати шляхом введення єдиного зразка щоденника для всіх учнів та учениць.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Матвій Олександрович**

Редагувати

Вік: 24 роки

Посада: Педагог-організатор

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви тільки торік закінчили педагогічний університет та прийшли працювати до школи. Ви вважаєте, що бути вчителем – ваше покликання 😊. Ви маєте багато друзів, які працюють у різних сферах і які підкидають вам цікаві ідеї для роботи, запрошують на корисні тренінги, залучають у цікаві проекти. Так, ви ініціюєте участь школи в проекті з роздільного сортування сміття, пропагуєте екологічний стиль життя в цілому. Ви користуєтесь повагою в учнівства, бо діти бачать у вас «свого» через незначну різницю у віці та ваше прагнення зрозуміти їх. Деякі старші колеги несерйозно ставляться до ваших ініціатив і постійно намагаються вас повчати. Ви не можете змиритись із ситуацією в школі й неодноразово звертали увагу адміністрації на факт існування неформальної групи учнівства «Сила – понад усе!», яка дозволяє собі цькування як учнівства, так і деяких учителів/-ок. Колишня директорка ваші звернення ігнорувала 😞.

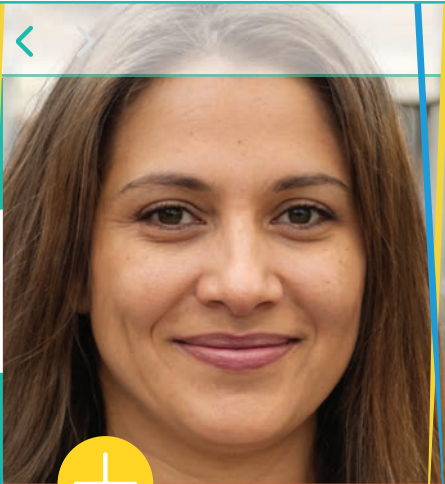
Редагувати

Інтереси

Ви підтримуєте розвиток учнівського самоврядування, право на свободу створення асоціацій та організацій і тому, за ініціативи дітей, плануєте формування дитячої чи молодіжної організації в школі 😊. Це право гарантоване статтею 15 Конвенції ООН про права дитини. Ви переконані, що держава (а від її імені й школа 😞) має вжити всіх заходів, щоб захистити дітей від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, брутальної поведінки та експлуатації. Підтвердження цьому можна знайти в статті 2 Конвенції ООН про права дитини. Ви також багато уваги приділяєте екоактивізму, ініціюєте участь школи в проекті роздільного сортування сміття, пропагуєте екологічний стиль життя.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Зоя Федорівна**

Редагувати

Вік: 34 роки

Посада: Медсестра

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви працюєте в цій школі 6 років. Вам подобається ваша професія, і ви сумлінно виконуєте свої посадові обов'язки. У колективі вас поважають за чесність і принциповість. Ваша донька навчається в 5 класі цієї школи, тому ви добре обізнані з тим, як організований освітній процес і якими є стосунки учнівства та вчительства 😊. Ви зацікавлені в дотриманні санітарних норм та порядку, тому неодноразово пропонували запровадити в школі змінне взуття, щоб було менше бруду й пилу. На жаль, ці пропозиції не були почуті 😞. Також вас турбує те, що діти під час перерви споживають у коридорах чи класних кімнатах їжу, яку приносять з дому (бутерброди, яблука, печиво, цукерки та інше), не дотримуючись правил гігієни, насамперед миття рук 🧼. На вашу думку, зараз є чудова нагода знову запропонувати свої ідеї щодо створення кращих умов для дотримання санітарних норм у школі.

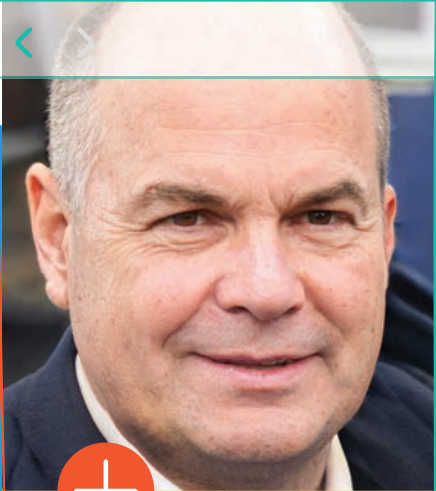
Редагувати

Інтереси

Ви зацікавлені передусім у дотриманні санітарних норм та порядку в школі. Ви вважаєте, що класні керівники приділяють недостатньо уваги дотриманню учнівством санітарних норм, тому з їхнього боку варто посилити контроль за діями учнів та учениць під час перерв. Ви вважаєте, що довідки від лікаря – це необхідний документ для підтвердження задовільного стану здоров'я учнів та учениць.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Вадим Вікторович**

Редагувати

Вік: 53 роки

Посада: Батько, фізична особа-підприємець, надає послуги з харчування в школі

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви – приватний підприємець і наданням послуг з харчування займаєтесь дуже давно. Маєте також свою кав'ярню, невеликий продовольчий магазин. Декілька років тому вирішили взяти в оренду на 5 років приміщення шкільної їдальні і з того часу забезпечуєте учнівство харчуванням 😊. У цій школі навчається ваша донька, яка має проблеми зі шлунком, однак ви неодноразово помічали її під час перерв з чипсами та іншими не дуже корисними смаколикami 🍪. Для вас важлива репутація, тому ви плануєте впроваджувати осучаснені норми харчування дітей і підлітків. Ви готові говорити про це на шкільній раді. Також ви хочете покращити організацію процесу харчування, щоб кожна паралель відвідувала їдальню на певній перерві.

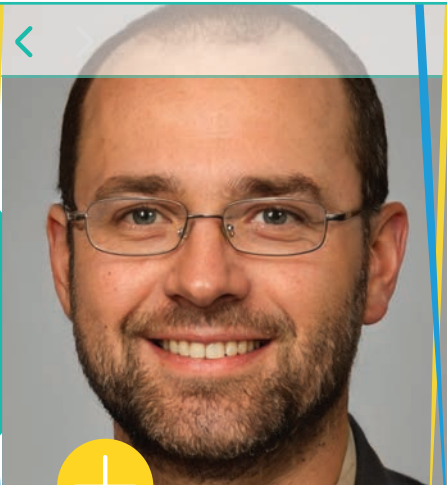
Редагувати

Інтереси

Ви зацікавлені в тому, щоб дітям було заборонено приносити до школи свою їжу, бо через неї вони відмовляються харчуватися в їдальні. Ви наполягаєте на укладанні графіку харчування в їдальні для кожної паралелі. Ви вважаєте, що батьки мають приділяти більше уваги навчанню дітей культури поведінки за столом 😊.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Борис Альбертович**

Редагувати

Вік: 47 років

Посада: Батько

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви практично не пам'ятаєте свого батька, бо він залишив родину, коли вам було 3 роки. У дитинстві ви зазнали багатьох поневірянь через скрутне матеріальне становище сім'ї. Нині ви приватний підприємець і сумлінно сплачуєте податки. До пандемії COVID-19 ваш бізнес – невеликий магазин – приносив непогані прибутки, але під час карантину доходи значно скоротилися 😞. Ви є головою родини й опікуєтесь матеріальним забезпеченням своєї сім'ї. Маєте доньку – ученицю 7 класу. Мрієте дати їй якісну освіту, щоб вона надалі розвивала сімейний бізнес. Ви дуже турботливий чоловік і батько, але часто приймаєте рішення авторитарно 🙊. Остання зустріч з адміністрацією школи для вас була дуже неприємною, адже ви висловили своє гостре незадоволення тим, що скасували факультатив з іноземної мови, який був безкоштовним.

Редагувати

Інтереси

Ви відстоюєте позицію, що вся освіта взагалі повинна бути безкоштовною, як, наприклад, у Фінляндії 😊. Ви вважаєте, що в школі має бути порядок і дисципліна, а відповідальність за це мають нести вчителі/-ки. Ви не підтримуєте те, що послуги, які можуть надаватися в школі безкоштовно, мають оплачуватися. Це, на вашу думку, суперечить позиціям Закону України «Про освіту» щодо рівного доступу до якісної освіти.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Тамір Олександрович** Редагувати

Вік: 40 років

Посада: Батько

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви бурят. Ваші батьки 30 років тому переїхали до цього містечка, і воно вже для вас є рідним 😊. Ви водій автобуса. Ця робота приносить вам задоволення. Займаєтеся спортом, усією сім'єю є прихильниками здорового способу життя. Багато часу проводите разом у різноманітних туристичних походах, відкриті до нових вражень. Маєте трьох дітей. У цій школі у вас навчається син – учень 3 класу. Ви часто спілкуєтеся зі своїми дітьми рідною бурятською мовою. У школі з вашого сина кепкують однокласники/-ці, які стали випадковими свідками ваших розмов бурятською мовою 😞. Ви незадоволені харчуванням у шкільній їдальні, тому є ініціатором створення батьківської групи за впровадження здорового харчування.

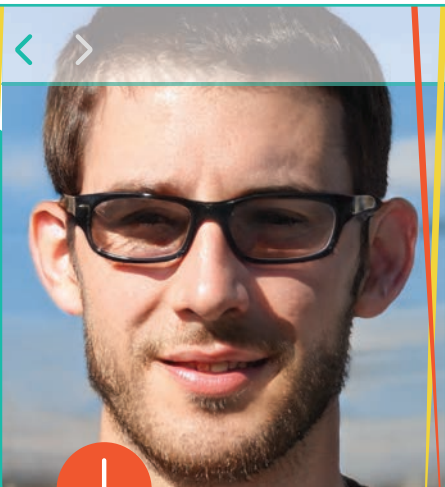
Редагувати

Інтереси

Ви підтримує заборону продавати в шкільному буфеті чипси, сухарики, горішки, газовані напої, тістечка з кремом. Ви обурені тим, що з вашого сина кепкують за використання бурятської мови, адже відповідно до статті 30 Конвенції ООН про права дитини діти мають право використовувати власну мову, навіть якщо нею не користується більшість людей у країні, де живуть діти. Ви вважаєте, що діти мають більше рухатись, тому час на перерви треба трохи збільшити й організувати активне дозвілля: ігри, заботи, змагання тощо 😊.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Юрій Михайлович**

Редагувати

Вік: 35 років

Посада: Батько

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви помічник капітана, працюєте на судні «Адмірал» і відповідаєте за його пожежну безпеку. Багато часу ви проводите в рейсах. Виховання дочки довірили дружині. Ваша донька навчається в 4 класі. Ви дуже часто з нею спілкуєтесь онлайн і дізнаєтесь про її справи в школі. Нещодавно ви були щиро здивовані, коли дізналися, що ваша донька разом із іншими дітьми робили генеральне прибирання в кабінеті 🧹, адже вважаєте, що це обов'язок технічних працівників/-ць школи. Ви вважаєте, що батьки не повинні відповідати за те, що стосується школи, адже учителі/-ки краще знають, як учити та виховувати дітей, і вміють це робити 😊. А роль батьків – одягти та нагодувати дитину, забезпечити необхідним приладдям. Ваша дружина розповіла вам про дискусію в батьківському чаті щодо шкільної конференції, на якій мають спільно прийматися нові правила закладу. Загалом ви вважаєте, що правила школи повинна ухвалювати адміністрація, яка є відповідальною за освітній процес і його результати, однак вирішили скористатися нагодою й висловити свої побажання 😊.

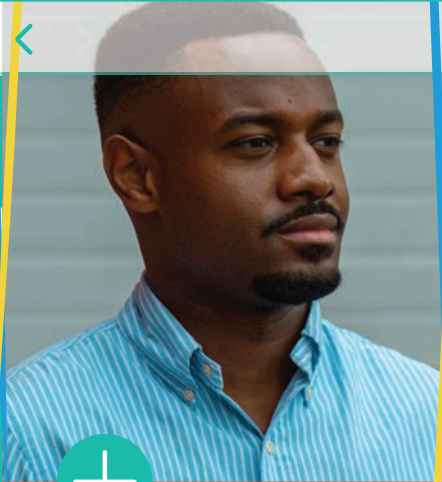
Редагувати

Інтереси

Ви переконані, що адміністрація школи та педагогічний колектив несе повну відповідальність за життя й здоров'я дитини, а також за її моральний стан, поки вона перебуває в школі. На вашу думку, щоб діти між собою менше конфліктували, треба заборонити їм приносити до школи іграшки та інші речі, що заважають освітньому процесу. Ви вважаєте, що мобільні телефони дітям потрібні, бо ви хочете бути постійно на зв'язку зі своєю донькою, знати, як вона почуває себе в школі.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Джамал**

Редагувати

Вік: 42 роки

Посада: Батько

Більше про користувача ▾

Біографія

Ви темношкірий. Після школи приїхали навчатись в Україну з Африки, з Буркіна-Фасо. Знаєте англійську, французьку мови, швидко вивчили українську та російську. Ви походите з інтелегентної родини. Ваш батько працює в міністерстві, а мати учителює. Ви здобули юридичну освіту, закінчили Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Ви були одним з найкращих студентів свого факультету, однак зазнавали дискримінації під час прийому на роботу. Ви неодноразово чули образливі висловлювання щодо кольору вашої шкіри 😞. Вам сподобалось жити в Україні. Ви одружились, уже отримали громадянство, переїхали до цього містечка, звідки родом ваша дружина. Ви звикли, що й тато, і мама однаково беруть активну участь у вихованні дитини 😊, тому перебували в декретній відпустці, поки ваша дружина навчалась і працювала. Цьогоріч ваша донька пішла до першого класу, і ви дуже переймаєтесь, як її прийме учнівська спільнота, і чи не зазнаватиме вона цькувань.

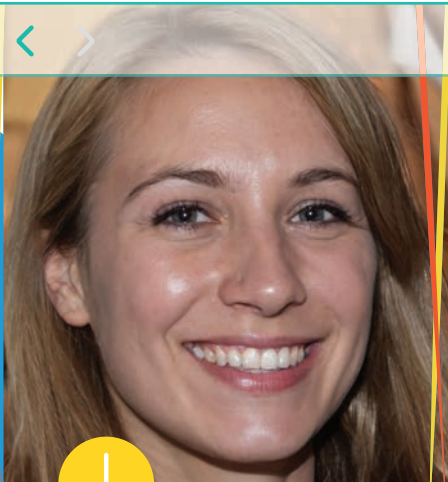
Редагувати

Інтереси

Вам важливо забезпечити свою дитину від проявів дискримінації. Так, право на захист від насильства гарантовано статтею 19 Конвенції ООН про права дитини. Ви вважаєте, що за допомогою шкільних правил можна захищати дітей від дискримінації, виховувати повагу до інакшості, створювати безпечний простір 😊. Ви прагнете, щоб шкільні булери отримували покарання відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо протидії булінгу (цькуванню)».

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Наталія Сергіївна**

Редагувати

Вік: 28 років

Посада: Мати

Більше про користувача ▾

Біографія

Ви дуже турботлива мама, яка вирішила присвятити деякий час вихованню доньки та її догляду, домогосподарка. У цьому році ваша донька, яка має вади слуху й носить слуховий апарат, пішла в 1 інклюзивний клас. Донька часто скаржиться на те, що вчителька не приділяє їй достатньо уваги 🙄, і вона часто не розуміє пояснень. Деякі однокласники/-ці сміються з вашої дитини через слуховий апарат, тому ваша донька дуже непокоїться й часто після таких ситуацій відмовляється йти до школи 😞. Ви багато займаєтесь самоосвітою, цікавитесь психологією, законодавством. Ви атеїстка, вважаєте, що ваша донька з часом сама визначиться, у що їй вірити, а школа – це світська установа і не повинна нічого нав'язувати 😞. Ви відмовились від факультативних занять з християнської етики й наперед хотіли б брати участь в обговоренні тих факультативів, які пропонуються для учнівства.

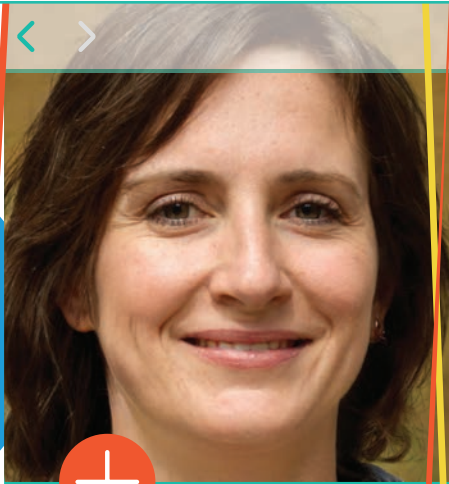
Редагувати

Інтереси

Ви хочете, щоб вашій дитині в школі було комфортно й вона стала успішною людиною. Це гарантовано статтею 23 Конвенції ООН про права дитини. Для вас є важливим створити шкільне середовище таким, щоб дитину не цькували через її інакшість, щоб воно було вільним від будь-яких форм насильства та дискримінації. Оскільки діти ще маленькі й не зовсім розуміють сутність і значущість шкільних предметів, ви вважаєте, що педколектив з батьками мають визначати, що саме і як діти повинні вивчати 😞.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Лілія Матвіївна**

Редагувати

Вік: 52 роки

Посада: Мати

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви успішна бізнес-леді, яка всього в житті досягла сама. Так склалося, що з чоловіком ви розлучились, виховуєте сина самостійно. Ви вважаєте, що ваш син, який навчається в 9 класі, ще дитина, тому ніхто ліпше за вас не знає, які рішення будуть найкращими для нього. Ви хочете, щоб ваш син став успішним і не мав такої складної долі, як у вас. Ви привчаєте його до високих вимог. Оскільки ваш син переживає підлітковий вік 🧑, ви непокоїтесь тим, чим він займається та як проводить вільний час, постійно контролюєте його. Син зі свого боку постійно вам намагається довести, що він уже дорослий та має право на приватність, що зазначено в статті 16 Конвенції ООН про права дитини 😊. Через це стосунки з дитиною зараз у вас дещо напружені. Попереднє керівництво школи дослухалося до вашої думки, оскільки ви неодноразово фінансово підтримували школу. Ви вважаєте, що ця тактика спрацює завжди 😊. Оскільки ваш бізнес розширився, і це почало забирати більше часу, у цьому році ви відмовились від повноважень голови батьківського комітету.

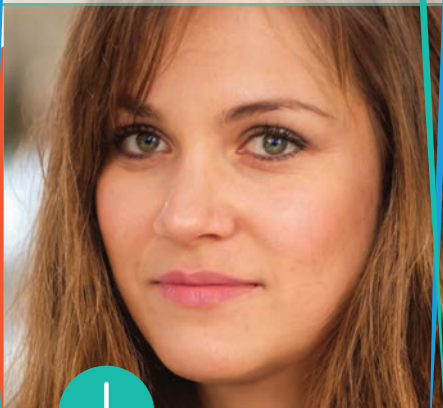
Редагувати

Інтереси

Ви переконані, що саме жорсткою дисципліною та високими вимогами можна виховати лідера з успішним майбутнім. Ви зацікавлені в тому, щоб ваш син відвідував якомога більше навчальних факультативів, хай навіть і платних, брав участь у «Школі лідерства». Ви впевнені, що дітям немає чого робити на шкільній раді. Усе мають вирішувати батьки та адміністрація.

Редагувати

Профіль

Редагувати

Ім'я: Катерина Олександрівна

Вік: 32 роки

Посада: Мати

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви домогосподарка, доброзичлива й відповідальна жінка, маєте інвалідність, членкиня громадської спілки «Національна Асамблея людей з інвалідністю України». Ваше гасло – «Прагнеш рівності – дій!» 😊. Ви співпрацюєте зі школою: проводите спільні тренінги з батьками, у яких є діти з інвалідністю, та батьками дітей без інвалідності з метою подолати стереотипи та змінити ставлення до осіб з інвалідністю. Виховуєте 2 доньок, учениць 3 та 1 класу. Дівчата слухняні та вихованні. Ви часто активно допомагаєте у вирішенні шкільних справ, але через релігійні переконання вашої родини діти не беруть участь у шкільних та класних святах, що інколи викликає неоднозначне ставлення та насмішки в ровесників/-ць 😊. У відповідь на скарги ваших дівчаток з цього приводу ви пояснюєте, що вони мають право на власні переконання та погляди, однак якщо це не заважає іншим користуватися їхніми правами. Ви неодноразово зверталися до адміністрації школи з проханням облаштувати пандуси, які потрібні не тільки для дітей, а й для батьків, гостей школи, учительства та адміністрації, які теж, наприклад, можуть пересуватися на інвалідному візку або тимчасово мати труднощі з рухом.

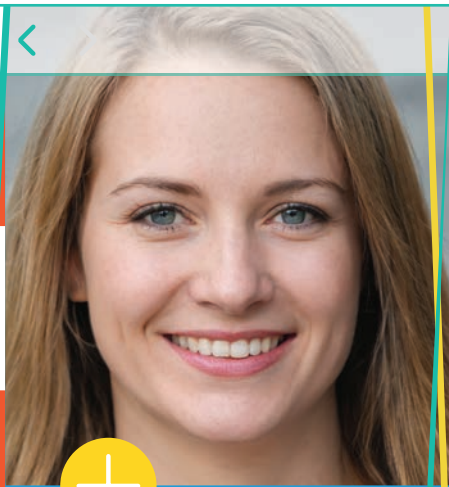
Редагувати

Інтереси

Ви переконані, що шкільне середовище має бути вільним від будь-яких форм насильства та дискримінації. Це гарантує стаття 7 Закону України «Про повну загальну середню освіту». Ви вважаєте, що адміністрація школи докладає недостатньо зусиль для реалізації права на освіту дітей з інвалідністю, як це гарантує стаття 23 Конвенції ООН про права дитини. Ви вважаєте, що в школі має бути створено безбар'єрне середовище для людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Маріанна Василівна**

Редагувати

Вік: 34 роки

Посада: Мати

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви мати-одиначка, перебуваєте в декретній відпустці. Маєте 5 дітей, 3 з яких навчаються в початковій школі. Наразі вам дуже складно забезпечувати всі потреби дітей, тому ви часто звертаєтесь за допомогою до волонтерів. Значною підтримкою для вас є соціальна допомога, яку ви як багатодітна мати отримуєте від держави. І хоча ви здобули лише повну середню освіту й не продовжили свого навчання у вищій школі, мрієте, щоб ваші діти мали не лише якісну шкільну освіту, але й здобули вищу. Ви зацікавлені в безкоштовних факультативних заняттях та спортивних секціях для дітей. Ви неодноразово чули з теленовин інформацію про те, що держава виділяє великі кошти на загальну середню освіту, тому ви не розумієте, чому окремі факультативи та гуртки в школі є платними і вчителі/-ки закликають батьків робити ремонт у класних кімнатах за власний кошт 🐜. У батьківському чаті ви часто висловлюєте своє обурення щодо якості питної води та харчування в школі, адже ваші діти постійно скаржаться на біль у шлунку 😞.

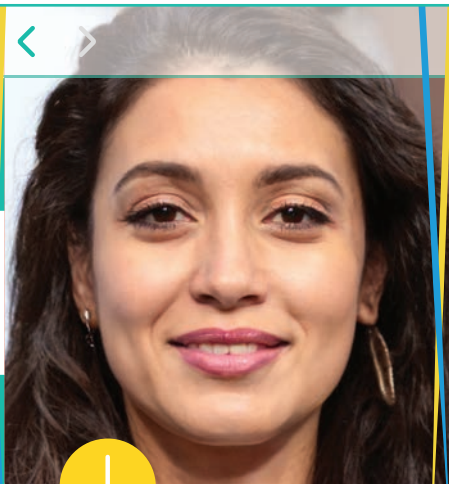
Редагувати

Інтереси

Ви виступаєте проти централізованої закупівлі щоденників та додаткових платних послуг у школі. Ви вважаєте, що учнівство має носити шкільну форму, адже це дисциплінує. Ви вважаєте, що діти мають право поїсти в класній кімнаті дбайливо приготований обід, а не йти до загальної їдальні й купувати собі їжу. Ви знаєте, що право дитини на чисту питну воду та здорову їжу закріплене в статті 24 Конвенції ООН про права дитини.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Діляра**

Редагувати

Вік: 36 роки

Посада: Мати

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви ромка, у шлюбі, журналістка-правозахисниця. Ваша донька навчається у 8 класі. Вона дуже яскрава особистість, займається співом, є фотомоделлю, добре навчається, однак повністю байдужа до шкільного життя 😊. Класна керівниця вашої доньки часто вам натякає, що ви забагато дозволяєте доньці й узагалі недостатньо уваги приділяєте її вихованню. На її думку, вам варто було б учити доньку не лише правам, а й обов'язкам 🙄. Ваша донька скаржилася вам, що, за словами її шкільних подруг, нещодавно деякі вчительки під час перерви намагалися випитати в них інформацію про її особисте життя й висловлювали свої оціночні судження щодо її хобі. Нещодавно вас обрали головою батьківського комітету. Ви знаєте норму закону, що представники учнівства мають право брати участь у громадському управлінні закладом освіти. Як особа з активною життєвою позицією, ви підтримуєте ідею розвитку учнівського самоврядування в школі. Адміністрація дещо з пересторогою ставиться до вас через вашу професійну діяльність, адже не хоче стати героєм «неприємної» статті 😞.

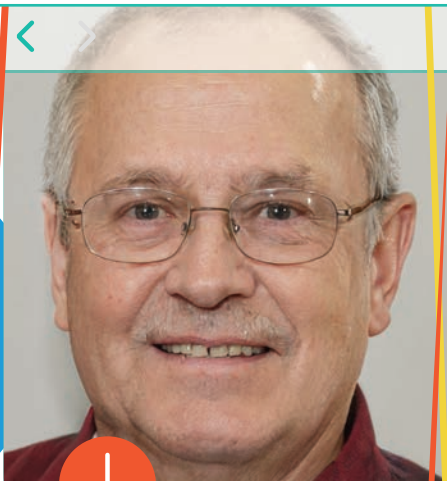
Редагувати

Інтереси

Ви вважаєте, що шкільна форма обмежує дітей. Учнівство має самостійно вирішувати, у якому одязі приходити до школи, бо вони мають право на самовираження. Ви виступаєте за захист від втручання вчительства в особисте життя учнів та учениць. Це право гарантується статтею 16 Конвенції ООН про права дитини. Ви вважаєте, що учнівство може вирішувати шкільні питання на рівні з дорослими, брати участь у шкільній раді, бо це гарантує стаття 28 Закону України «Про освіту», статті 27 та 28 Закону України «Про повну загальну середню освіту». Ця позиція також відображена у статті 12 Конвенції ООН про права дитини.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Олександр Павлович**

Редагувати

Вік: 64 роки

Посада: Дідусь-опікун

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви опікун учня 10 класу. На вас покладена основна відповідальність за виховання хлопця, якого ви вважаєте своїм сином. Соціальної допомоги від держави дитині, над якою встановлено опікунство, та вашої пенсії ледве вистачає на життя. А хлопцеві хочеться мати модний одяг та сучасний мобільний телефон. У минулому ви військовий, дотримуєтеся авторитарного стилю виховання. Ви вважаєте, що правила для учнівства мають бути такими, щоб виховували моральний бік та розвивали фізично. Також ви підтримуєте «виховання через працю» – прибирання учнівством кабінетів після робочого дня. А ще ви пропонуєте покарання за порушення правил, як в армії (наприклад, відчистити туалет чи підлогу в їдальні, присісти чи відтиснутись 50 разів, учитель/-ка може дати дитині стусана тощо) 😊. Усі ці ідеї ви щоразу озвучуєте під час батьківських зборів, коли мова заходить про проблеми у вихованні підлітків. Ви не розумієте, чому більшість батьків скептично ставиться до ваших пропозицій 😊. Ви вважаєте, що дітям потрібно виховувати в такому дусі, щоб вони в дорослому житті не заплямували свою честь. Тому ви вирішили обов'язково при нагоді поговорити з директоркою про академічну доброчесність, про яку нещодавно вичитали в одній статті.

Редагувати

Інтереси

Ви вважаєте, що в школі має бути жорстка дисципліна й сувора система покарань за її порушення, як для учнівства, так і для вчительства. Навіть можна вводити систему штрафів. Ви підтримуєте позицію, що учні та учениці мають у всьому підкорятися думці педколективу, бо вони дорослі й краще знають, як має бути.

Редагувати

Бейджі

Іван

Посада: Учень 10 класу,
президент школи

Група _____

>CRISP

Артем

Посада: Учень 5 класу

Група _____

>CRISP

Мирослав

Посада: Учень 6 класу

Група _____

>CRISP

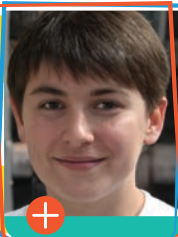

Рената

Посада: Учениця 9 класу

Група _____

>CRISP

Дмитро

Посада: Учень 8 класу

Група _____

>CRISP

Дарина

Посада: Учениця 8 класу

Група _____

>CRISP

Бейджі

Ельзара

Посада: Учениця 9 класу

Група _____

Софія

Посада: Учениця 5 класу

Група _____

Оксана

Посада: Учениця 11 класу

Група _____

Діана

Посада: Учениця 9 класу

Група _____

Аліна

Посада: Учениця 11 класу

Група _____

**Олена
Романівна**

Посада: Учителька
фізичної культури

Група _____

Бейджі

**Ніна
Матвіївна**

Посада: Учителька
початкової класів

Група _____

>CRISP

**Костянтин
Петрович**

Посада: Учитель
інформатики

Група _____

>CRISP

**Людмила
Павлівна**

Посада: Учителька
математики

Група _____

>CRISP

Пані Вікторія

Посада: Учителька
іноземної мови

Група _____

>CRISP

**Антоніна
Михайлівна**

Посада: Учителька зарубіжної
літератури, класний керівник

Група _____

>CRISP

Пані Джаніке

Посада: Директорка

Група _____

>CRISP

Бейджі

**Ігор
Миколайович**

Посада: Заступник
директора

Група _____

>CRISP

**Матвій
Олександрович**

Посада: Педагог-організатор

Група _____

>CRISP

**Зоя
Федорівна**

Посада: Медсестра

Група _____

>CRISP

**Вадим
Вікторович**

Посада: Батько, надаєте
послуги з харчування в школі

Група _____

>CRISP

**Борис
Альбертович**

Посада: Батько

Група _____

>CRISP

**Тамір
Олександрович**

Посада: Батько

Група _____

>CRISP

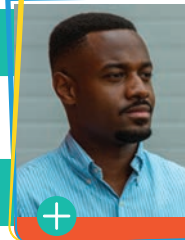
Бейджі

**Юрій
Михайлович**

Посада: Батько

Група _____

Джамал

Посада: Батько

Група _____

**Наталія
Сергіївна**

Посада: Мати

Група _____

**Лілія
Матвіївна**

Посада: Мати

Група _____

**Катерина
Олександрівна**

Посада: Мати

Група _____

**Маріанна
Василівна**

Посада: Мати

Група _____

Бейджі

Діляра

Посада: Мати

Група _____

**ПРЯМУЄМО
РАЗОМ**

ПРОЄКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

**Олександр
Павлович**

Посада: Дідусь-опікун

Група _____

**ПРЯМУЄМО
РАЗОМ**

ПРОЄКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

СИМУЛЯЦІЙНА ГРА «БЕЗВОДІВ»

Право на освіту, вплив різних факторів на реалізацію права на освіту

1. Для учнівства: усвідомлюють окремі (економічні) умови для реалізації права на освіту, а також можуть пояснити, хто відповідальний за реалізацію цього права (держава та батьки).
2. Для педагогічного колективу: усвідомлюють взаємозалежність різних сфер (приватних і публічних), які обумовлюють реалізацію права на освіту.

2 уроки (90 хв)

В ідеалі для проведення гри потрібно 2 уроки поспіль. Якщо немає такої змоги, то варто зупинитися на пункті 9, тобто кожна група «персонажів» (учнів та учениць) має створити один або декілька проєктів, який або які вони презентуватимуть на наступному уроці.

Якщо на другому уроці будуть присутні учні та учениці, які не були на першому, то їх можна залучити як «незалежних експертів/-ок», які оцінюватимуть кожен проєкт, маючи 2 голоси.

12-30 осіб, 5-11 класи

1. «Сценарій» та «Фази гри» – 30 копій, тобто 1 екземпляр кожному учню й кожній учениці.
2. «Ролі» – 1 копія, з якої кожен учень і кожна учениця отримує одну сторінку, на якій описана його/її роль.
3. «Бейджі» – одна копія, розрізати.
4. «Бланк для проєктів» – 4 копії, по одній для кожної групи за інтересами.

Варто пам'ятати, що в процесі гри не існує «правильних» і «неправильних» відповідей, тому варто дати змогу дітям озвучувати будь-які ідеї, які вони вважають доречними, але пропонувати дітям хоча б коротко обґрунтовувати власну думку, аби не озвучувалися занадто абстрактні й не пов'язані з сюжетом гри ідеї.

1. Розповісти про [цілі гри](#).
2. Прочитати/переказати [сценарій](#).

Шановні учні та учениці. Ви ознайомилися з метою гри, а тепер переходимо до опису проблеми.

У країні Ляндії є містечко Безводів, у назві якого відображена давня і значуща проблема містян. Щоб отримати воду, вони повинні йти кілька годин на день до віддаленого джерела води. Роль водоноса в більшості родин виконують діти, адже батьки заробляють гроші. Це не залишає можливості для освіти, тому призводить до зниження здатності дітей до навчання й, відповідно, до неможливості повною мірою реалізувати власний потенціал у зрілому віці.

Також може статися, що вода з джерела виявиться забрудненою. Ризик підхоплення інфекції членом сім'ї є дуже високим.

Крім того, відсутність чистої води означає відсутність санітарно-побутових приміщень і туалетів у школах, через що діти часто хворіють. Ситуація з відвідуванням школи дітьми погіршується ще й через те, що окремі батьки не усвідомлюють значення освіти для дітей і постійно залучають їх до хатньої та іншої роботи (для отримання заробітку) замість школи.

Ситуація загострилась, коли всі діти одночасно більше тижня не приходили до школи. Тоді вчителі і вчительки вирішили організувати засідання круглого столу та запросити на нього громаду: місцеву владу, батьків, учнівство, представників і представниць бізнесу та інших жителів і жительок громади.

Питання на круглий стіл: як забезпечити присутність дітей у школі?

Так, для Безводова дійсно є характерною постійна проблема з доступом до води: влада протягом тривалого часу не може побудувати водогін, через що школа перебуває в антисанітарних умовах; приватні будинки так само не забезпечені постійним доступом до води. Проте негативним є ще й той фактор, що багато батьків просто не бачать необхідності в навчанні дітей, оскільки або не бачать перспектив для дітей після здобуття освіти, або ж просто намагаються залучати дітей до хатньої роботи чи до допомоги у власній справі, щоб забезпечити родину необхідними ресурсами для життя. Усі ці аспекти призводять до того, що діти Безводова майже не відвідують школу, і це варто врахувати в обговоренні.

Водночас до міста Безводів завітав інвестор, який хотів би побудувати кар'єр з видобутку глини на території, яка зараз використовується місцевими фермерами як пасовище. Проте не всі жителі й жительки згодні з побудовою кар'єру.

3. Роздати **ролі** та сценарій і дати інструкцію щодо прочитання (уважно і вдумливо).

4. Учасники/-ці **читають** ролі та сценарій (5 хв) – Фаза I.

5. **Уведення** учасників/-иць у ролі: та/той, хто входить у роль, називає своє ім'я і переходить лінію (позначену скотчем або крейдою на підлозі), каже ім'я своєї ролі, отримує від ведучого/-ої бейдж і стає тим персонажем, ім'я якого написано в ролі та на бейджі.

6. Об'єднуємо персонажів у **моногрупи** (батьки, учительство, бізнес, місцева влада, учнівство) й даємо завдання: кожен і кожна мають за 1 хвилину представитися групі, коротко розказати свою біографію, але свої інтереси поки не варто озвучувати.

7. **Формування груп за інтересами:** провести вправу «Займи позицію» (для відповіді на питання учасники/-ці розходяться по класній кімнаті, де «Ні» – це один бік кімнати, «Не впевнений/-а» – середина кімнати, а «Так» – це протилежний бік кімнати. Можна розкласти по кімнаті картки з цими написами). Відповідати на ці питання варто, виходячи з уявлень «ролі», яку отримала кожна дитина, а не з власного бачення. Бажано коротко проговорити, чому діти обрали ту чи ту позицію – буквально 1-2 відповіді від кожної групи.

- Чи потрібно дітям здобувати освіту та ходити до школи?

Так – Ні – Не впевнений/-а

- Чи зможуть діти навчатися, якщо в школі/місті не буде води?

Так – Ні – Не впевнений/-а

- Чи мають батьки право не пускати дітей до школи?

Так – Ні – Не впевнений/-а

- Чи вважаєте ви, що тільки держава відповідає за реалізацію права на освіту?

Так – Ні – Не впевнений/-а

За результатами відповіді на четверте питання учасники й учасниці об'єднуються в чотири групи, кожна з яких готує свій проєкт відповіді на питання: як забезпечити присутність дітей у школі? Якщо відповідь не дала змоги розподілити дітей на групи, у яких зручно працювати, доречно об'єднати їх у групи «за інтересами»:

- Ті, хто вважають, що варто звертатися до інвестора (того, хто хоче будувати кар'єр), який дасть гроші на будівництво водогону до школи;
- Ті, хто вважають, що сама громада (батьки й місцевий бізнес) має знайти кошти: або зібрати власні, або шукати їх деінде (наприклад, брати кредит у банку);
- Ті, хто не визначився ще з власною позицією щодо водогону, але вважає, що в будь-якому разі держава повинна визначити, де знайти кошти, і саме вона має забезпечувати право на освіту;
- Ті, кого ситуація не переймає, або вони загалом задоволені станом справ, не бачать потреби змінювати ситуацію.

Важлива заувага: описані вище «інтереси» не варто озвучувати для груп – відповідні описи слугують певним орієнтиром для ведучого/-ої симуляційної гри.

Перелік ролей згідно з пріоритетністю їх використання в грі. Наприклад, якщо гра проводиться на 16 осіб, обираються ролі 1-16:

1. Вікторія Самійло, голова міської ради
2. Мартин Плойко, найманий працівник на фермі
3. Анна-Марія Велес, учениця випускного класу
4. Андреа Гамільтон, учителька фізкультури та секції з футболу
5. Варфоломій Перес, директор компанії «Інвест-ін»
6. Стів Ємцов, депутат міської ради
7. Деррі Гарднер, професорка екології
8. Олександр Співак, учень 8 класу
9. Лура Ітон, учитель ляндської мови
10. Керрі Коваль, місцева фермерка
11. Олена Берта, очільниця місцевого відділу економіки і підприємництва
12. Петро Ліменес, учитель математики
13. Остап Ріттер, учень 5 класу
14. Ніна Василевська, не працює
15. Віктор Галайчук, підприємець, доставка води
16. Дем'ян Соколовський, очільник міського відділу освіти
17. Галина Карпович, учителька природничих наук, волонтерка гуманітарної місії
18. Софія Ньюман, учениця 7 класу
19. Костянтин Кляйн, пенсіонер
20. Джоанна Балич, підприємця, виробництво дизайнерських предметів побуту
21. Ольга Гессен, голова молодіжної ради Безводова
22. Кельвін Сейко, учень 10 класу
23. Віолетта Голуб, відеоблогерка
24. Верена Кравчук, директорка відділу зв'язку з громадськістю компанії «Інвест-ін»
25. Офелія Когут, учителька фізики
26. Олесь Паш, учитель хімії
27. Лілія Коу, депутатка міської ради
28. Васко Бругер, підприємець, родинна майстерня з виготовлення кошиків
29. Беатріс Матвіїв, учениця 6 класу
30. Ріккі Левків, програміст

8. **Об'єднуємо в групи** «за інтересами» і даємо завдання: створіть спільну стратегію дій для забезпечення присутності дітей у школі.

За 15 хвилин учасники/-ці повинні запропонувати стратегію від групи. Якщо група не змогла підготувати спільну позицію, необхідно презентувати всі варіанти. Проте на початку варто зауважити, що кожна група має розробити спільний варіант, якщо ж група не доходить спільного рішення, то нехай звертаються до вчителя/-ки, а він/вона так само пояснить, що можна презентувати й понад один варіант.

Кожна група отримує карту для візуалізації – це документ «[Бланк для проєктів](#)».

Підготовка спільної стратегії передбачає відповідь на декілька питань:

- Які ви бачите проблеми з доступом до освіти дітей в Безводові? – відповідь необхідно зафіксувати на бланку.
- Яке ви пропонуєте рішення зазначених проблем, аби забезпечити реалізацію права на освіту? Для зображення вашого рішення можете використати карту Безводова.
- Хто повинен бути задіяний, щоб ваше рішення було втілене в життя? Місцева влада (держава), батьки, самі діти, бізнес? Відповідь необхідно зафіксувати на бланку.
- Крім того, треба придумати назву проєкту.

Під час презентації треба озвучити назву проєкту та показати відповіді на перші 3 питання. Якщо під час презентації діти не озвучують відповідь на якесь із питань, варто нагадати, попросити уточнити.

9. [Засідання](#) (круглий стіл), де групи презентують свої стратегії. Презентація передбачає не лише просте пояснення суті проєкту (стратегії), а радше пояснення з наміром переконати у власній правоті та перспективності саме цього проєкту, аби якомога більше людей у подальшому проголосували саме за нього. Якщо під час презентації діти не озвучують відповідь на якесь із питань, варто нагадати, попросити уточнити.

10. [Голосування](#)

Під час голосування представники/-ці влади отримують 3 голоси, дорослі (батьки та підприємці) – 2, діти – 1. Пояснення варто озвучити одразу, коли видаються картки (наліпки або вирізані аркуші кольорового паперу) для голосування: такий

розподіл пов'язаний з тим, що неповнолітні не мають права голосу у вирішенні суспільно важливих питань, проте згідно з міжнародною практикою, голос дитини має бути почутим, а не проігнорованим, тому діти й отримують 1 картку.

Дорослі отримують 2 картки, оскільки вони є повнолітніми, а відтак і тими, хто формує владу (місцеву й державну) через участь у виборах.

Зі свого боку, представники/-ці влади мають 3 голоси, оскільки, як і дорослі є повнолітніми, тобто виборцями, а ще й, власне, тими людьми, які мають повноваження й обов'язок приймати остаточне рішення щодо реалізації та забезпечення прав людини, розподілу коштів.

Особливості проведення голосування: важливо пояснити учасникам/-цям гри, що голосувати вони можуть за будь-який проєкт і будь-якою кількістю карток як за власний проєкт, так і за той, який усе ж виявився цікавішим, переконливішим. Голосування відбувається шляхом прикріплення власних карток поруч з назвою проєкту, який сподобався і який, на думку учасника/-ці, найкраще відповідає поставленій меті.

11. Оголошення **результатів** голосування.

12. **Виведення** учасників/-иць **з ролей**: той/та, хто виходить з ролі, називає своє ім'я в симуляційній грі, переходить лінію, позначену скотчем, а тоді називає своє справжнє ім'я. Пояснити важливість виходу з ролі: гра закінчилась, але ми в неї грали, аби отримати новий досвід і розуміння, що може впливати на реалізацію права на освіту. Отже, зараз важливо вийти з ролей, і далі проводити обговорення з позицій тих людей, ким ми є в житті, а не ким були в грі.

13. **Проведення рефлексії** (дебрифінгу, підбиття підсумків) та навчальних результатів симуляційної гри. Іноді стається, що під час рефлексії учень/учениця певний час перебувають в емоційному збудженні і надають відповіді, виходячи з ролі в грі. Тоді можна м'яко нагадати, що «ми вийшли із ролей».

Для рефлексії можна використати метод «Світлофор»: роздати по три кольорові картки кожному/-ій учаснику/-ці та попросити спершу дати відповідь на запитання картою, де червона – це відповідь

негативна, заперечення; жовта – це невпевненість, невизначеність у відповіді; а зелена – це відповідь позитивна, стверджувальна. Цей метод може допомогти ведучому/-ій краще охопити загальний настрій у групі. Не варто змушувати учнівство пояснювати свою відповідь. Краще запитати, чи хоче хтось із тих, хто поклав зелену картку, пояснити свою відповідь, тоді ті, хто поклали жовту, червону.

Питання для дебрифінгу:

- Як ви почуваетесь?
- Чи легко вам було вжитися у вашу роль?
- З погляду вашої ролі, чи задоволені ви результатами гри? Як приймалися рішення? Чи були якісь суперечки, складні дискусії?
- Тепер, коли ви вийшли з ролі, погляньте ще раз на результат гри й оцініть, чи задоволені ви ним. Які сильні сторони прийнятого рішення? Які слабкі сторони прийнятого рішення? Чи реалістичне воно?
- Які, на вашу думку, умови мають існувати в школі, аби діти могли здобути освіту?
- Хто, на вашу думку, відповідальні за створення умов у школі, щоб діти могли здобути освіту?
- Як батьки можуть сприяти тому, аби діти могли здобути освіту?
- Про яке право кожного й кожної з вас ми сьогодні говорили, коли грали в гру?
- Чи вивчили ви щось нове в ході симуляційної гри? Як ви можете у своєму житті застосувати досвід, отриманий під час гри?

СЦЕНАРІЙ СИМУЛЯЦІЙНОЇ ГРИ «БЕЗВОДІВ»

У країні Ляндії є містечко Безводів. У його назві відображена давня і важлива проблема містян. Люди зазвичай повинні йти по воду декілька годин до віддаленого джерела. Роль водоноса в більшості родин виконують діти, тому що батьки працюють. Це шкодить освітньому процесу дітей у школі, вони часто пропускають уроки і не мають достатньо часу для виконання домашнього завдання. Ця ситуація є загрозою для здобуття ними якісної освіти. Також може статися, що вода з джерела виявиться забрудненою. Ризик захворіти дуже високий. Крім того, відсутність чистої води означає відсутність санітарно-побутових приміщень і туалетів у школах, через що діти часто хворіють. Ситуація з відвідуванням школи дітьми погіршується ще й через те, що окремі батьки не усвідомлюють значення освіти для дітей і постійно залучають їх до хатньої та іншої роботи (для отримання заробітку) замість школи. Ситуація загострилась, коли всі діти одночасно більше тижня не приходили до школи. Тоді вчителі і вчительки вирішили організувати засідання круглого столу та запросити на нього громаду: місцеву владу, батьків, учнівство, представників і представниць бізнесу та інших жителів і жительок громади.

Питання на круглий стіл: Як забезпечити присутність дітей у школі? Так, для Безводова дійсно є характерною постійна проблема з доступом до води: влада протягом тривалого часу не може побудувати водогін, через що школа перебуває в антисанітарних умовах; приватні будинки так само не забезпечені постійним доступом до води. Проте негативним є ще й той фактор, що багато батьків просто не бачать необхідності в навчанні дітей, оскільки або не бачать перспектив для дітей після здобуття освіти, або ж просто намагаються залучати дітей

до хатньої роботи чи до допомоги у власній справі, щоб забезпечити родину необхідними ресурсами для життя. Усі ці аспекти призводять до того, що діти Безводова майже не відвідують школу, і це варто врахувати в обговоренні. Водночас до міста Безводів завітав інвестор, який хотів би отримати можливість побудувати кар'єр з видобутку глини на території, яка зараз використовується місцевими фермерами як пасовище. Проте не всі жителі й жительки згодні з побудовою кар'єру.

Мета: обговорити ситуацію з усіма зацікавленими сторонами та запропонувати рішення, яке б дозволило дітям здобувати освіту. Гра має наступні етапи:

I. Зустріч у малих моногрупах: батьки, учительство, бізнес, місцева влада, учнівство. Завдання: за 1 хвилину представтеся групі, коротко розкажіть свою біографію, а свої інтереси не озвучуйте.

II. Формування груп за інтересами: вправа «Займи позицію» (розходитися залом) – відповідати на питання варто, виходячи з інтересів «ролі», а не з власного бачення.

III. Зустріч у групах за інтересами: створіть спільну стратегію дій для забезпечення присутності дітей у школі. За 15 хв учасники/-ці повинні запропонувати стратегію від групи. Якщо група не змогла підготувати спільну позицію, необхідно презентувати всі варіанти.

IV. Засідання (круглий стіл), де групи презентують свої стратегії: передбачається не лише просте пояснення суті проекту (стратегії), а радше пояснення з наміром переконати у власній правоті та перспективності саме цього проекту, аби якомога більше людей у подальшому проголосували за нього.

V. Голосування: голосувати можна за будь-який проект і будь-якою кількістю карток, як за власний, так і за той, який виявився цікавішим, переконливішим. Голосування відбувається шляхом прикріплення своїх карток поруч з назвою проекту, який сподобався і який, на думку учасника/-ці, найкраще відповідає поставленій цілі.

Бланк для проєктів до симуляційної гри «Безводів»

Назва проєкту

Карта

1. Які ви бачите проблеми з доступом до освіти дітей в Безводіві?

2. Яке ви пропонуєте рішення зазначених проблем, аби забезпечити реалізацію права на освіту? Для зображення вашого рішення можете використати карту Безводова.

3. Хто повинен бути задіяний, щоб ваше рішення було втілено в життя?

Профіль

Ім'я: **Олена**

Редагувати

Прізвище: **Берта**

Вік: 52 роки

Посада: Очільниця місцевого відділу економіки і підприємництва

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви народилися й навчалися в столиці Ляндії, маєте освіту з управління персоналом. Після навчання відкрили власний бізнес – будівельну компанію, яка співпрацює з великими компаніями з видобутку корисних копалин. Тривалий час по роботі були знайомі з Вікторією Самійло, яка згодом стала головою міської ради. Саме Вікторія й запросила вас на цю посаду. Ви маєте родину (сина та доньку), яка теж займається бізнесом, також маєте хобі – фотографування 😊 й подорожі.

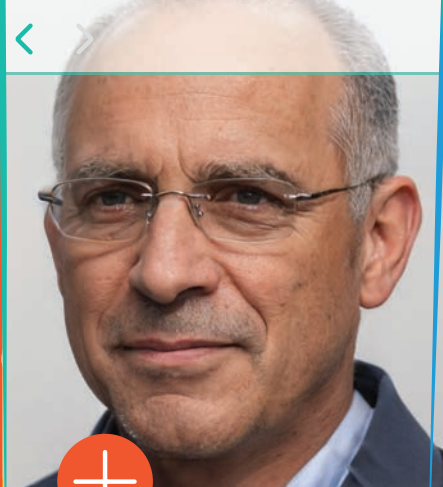
Редагувати

Інтереси

Ви не погоджуєтеся з позицією Дем'яна, що всі мешканці місцевості проти будівництва кар'єру, адже значна частина бачить у цьому перспективу отримати постійну й добре оплачувану роботу, розвиток для місцевих підприємців, які будуть привозити будівельні матеріали для кар'єру, годувати робітників тощо. Так, фермери частково втратять свої землі, а екологічна ситуація може тимчасово погіршитися, але місцева влада все ж може й повинна зменшити ці негативні наслідки – має контролювати дотримання під час будівництва й обслуговування кар'єру екологічних стандартів. Крім того, місцева влада має пошукати для фермерів нові землі для пасовища, подбати, щоб водогін для школи був побудований, може, згодом, через рік-два 😊.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Варфоломій**

Прізвище: **Перес**

Вік: 52 роки

Посада: Директор компанії
«Інвест-ін»

Редагувати

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви народилися в Бігії, другим за величиною містом Ляндії. Коли вам було 17, ви переїхали до столиці вчитися на факультеті економіки, а вечорами працювали продавцем у кіоску 😊. У 2005 році ви влаштувалися у відділ продажів будівельної компанії і незабаром стали його директором 😊. Зараз ви є одним з керівників цієї компанії, яка має заводи в багатьох містах Ляндії. Маєте доньку від першого шлюбу, з якою часто проводите вихідні, граючи в боулінг. Ви почули про Безводів від одного зі своїх працівників, який щодня їздить 100 кілометрів на роботу в сусіднє місто.

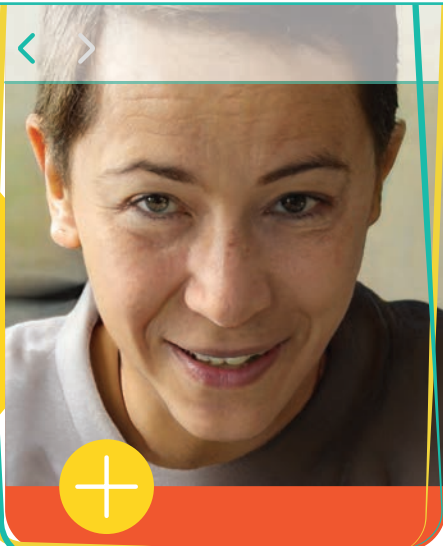
Редагувати

Інтереси

Вас зацікавила ідея створити кар'єр з видобування глини саме в цьому містечку, адже тут є багато людей, які готові працювати навіть за невелику плату. Ви хочете поспілкуватися з місцевою владою, наприклад, Оленою Бертою, та домовитися про будівництво кар'єру. Було б чудово, якби кошти на будівництво кар'єру та водоводу були розділені 50/50 з місцевою владою. Ви вважаєте, що так виграє кожна сторона 😊. Це все зрештою буде сприяти місцевому розвитку та освіті для дітей.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Верена**

Редагувати

Прізвище: **Кравчук**

Вік: 42 роки

Посада: Директорка відділу зв'язку з громадськістю компанії «Інвест-ін»

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви народилися в невеликому селищі на сході Ляндії в сім'ї з чотирма дітьми. Хоч ваша родина була небагата, ви дуже вдячні своїм батькам, які завжди наполягали на тому, що діти повинні здобути хорошу освіту. Вони вважали, що лише так можуть забезпечити вам реальні шанси на світле майбутнє. Після закінчення школи ви поїхали до столиці і вступили до Національного технічного університету на аграрно-технічний факультет. Ви не одразу знайшли високооплачувану роботу, але після кількох років тяжкої праці 🧑🏻‍💻 вас помітили й запросили на співбесіду до «Інвест-ін». Тут ви вже й працюєте 10 років. Робота не проста, але все ж таки вам подобається 😊.

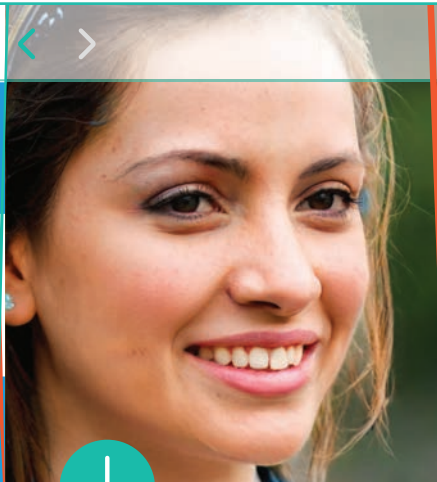
Редагувати

Інтереси

Завжди, коли ваша компанія «Інвест-ін» планує розширення, директор Варфоломій Перес запрошує вас із собою на переговори, адже вважає вас дуже досвідченою колегою, яка має здатність переконати 😊. Звісно, прибуток компанії стоїть на першому місці, але вам також важливо, який внесок здійснює «Інвест-ін» в розвиток суспільства. Ви хочете переконати жителів Безводова, що будівництво кар'єру буде сприяти розквіту містечка, а в результаті діти матимуть кращі шанси на освіту. Місцева влада повинна насамперед забезпечити містечко й школу водою, але вам добре відомі проблеми малих міст Ляндії, тому ви вважаєте, що бізнес може допомогти владі в забезпеченні належних умов у школах. Для видобування глини в кар'єрі необхідна вода, тому ви пропонуєте розділити кошти на кар'єр та водовід 50/50 з місцевою владою, а натомість вода буде проведена й у містечко, і в саму школу.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Анна-Марія**

Редагувати

Прізвище: **Велес**

Вік: 16 роки

Посада: Учениця
випускного класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви живете в Ляндії в м. Безводів. Ваша мати працює лікаркою в обласному центрі, тому щодня витрачає по 2-3 години на дорогу туди й назад 😊. Батько працює в місцевих фермерів водієм. Ви ходите в безводівську школу. У вільний час любите переглядати аніме та проводити хімічні експерименти: зі смаками в їжі, з матеріалами для виготовлення керамічного посуду і навіть зі своїм волоссям 🧑🏻.

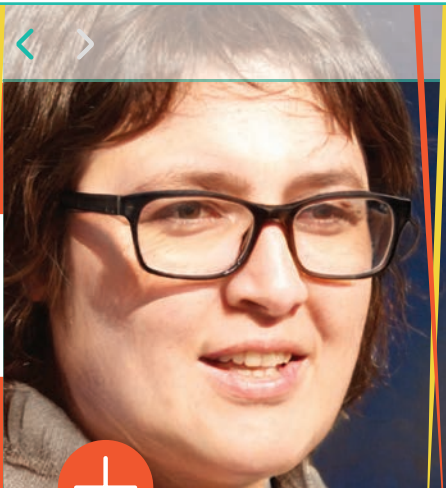
Редагувати

Інтереси

Водою родину забезпечує переважно батько, коли в робочих справах проїжджає повз джерело. В інших випадках ви, як і більшість дітей в м. Безводів, вимушені приносити воду самостійно. Тоді ви пропускаєте заняття в школі, бо ця справа забирає майже весь день 😊. У засуху, бувало, і цілими тижнями не відвідували школу. Після закінчення школи ви плануєте виїхати в обласний центр для вступу до хіміко-технологічного університету. Ваша давня мрія – вивчитись на інженера-технолога. Проте ваш рівень амбіцій не відповідає рівню знань, і ви боїтеся, що не зможете вступити до вишу, якщо й надалі будете пропускати заняття. Наразі ви зацікавлені в побудові водопроводу, бо це дасть можливість відвідувати школу – усе ж таки випускний клас! Також вам цікава й перспектива після закінчення університету повернутись до рідного міста, щоб працювати на кар'єрі за спеціальністю.

Редагувати

Профіль

Редагувати

Ім'я: **Ніна**

Прізвище: **Василевська**

Вік: 31 рік

Посада: Не працює

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви живете в Ляндії в м. Безводів. У вас є 8-річний син, що навчається в місцевій школі. Півроку тому він через тяжке харчове отруєння в шкільній їдальні набув хронічного захворювання шлунку. Відсутність належних санітарних умов у школі підтверджено висновком лікарської комісії. Ви мусили піти з роботи для догляду за дитиною в період одужання, і зараз в пошуку роботи. Ви художниця, любите розписувати порцеляну.

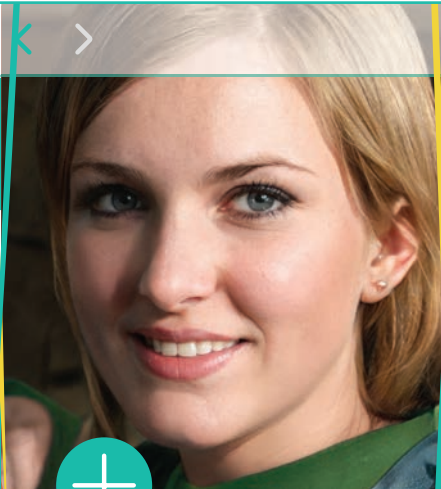
Редагувати

Інтереси

Коли ви з чоловіком працювали обидвоє, ваша родина могла собі дозволити купувати воду, що доставляє водовіз. Але після втрати роботи ви почали носити воду з джерела самотужки, як і більшість мешканців. Найчастіше така робота лягає на плечі дітей. Ця справа забирає майже весь день, і ви розумієте, що як вийдете на роботу, цей обов'язок перейде до вашого сина, поки родина не відновить фінансову стабільність. Ви підтримуєте побудову водопроводу. Це покращить санітарні умови в школі, через які діти, як і ваш син, наражаються на небезпеку. При цьому вам було б вигідно отримати роботу на кар'єрі, який планують побудувати в Безводіві 😊.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Ольга**

Редагувати

Прізвище: **Гессен**

Вік: 22 роки

Посада: Голова молодіжної ради
Безводова

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви народились і виросли в Безводові. У школі ви захопились грою на гітарі й почали писати пісні. Ви любите хімію й музику, і поки не вирішили, що вам подобається дужче.

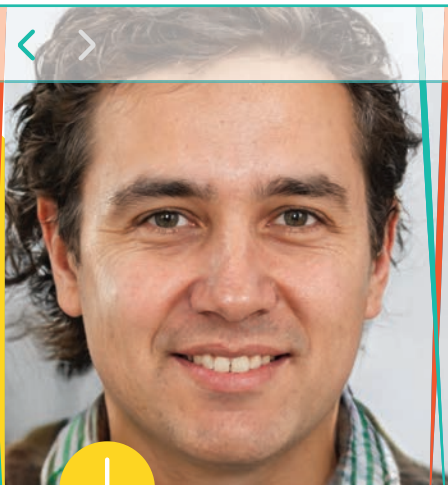
Редагувати

Інтереси

Ви заочно навчаєтесь в обласному хіміко-технологічному університеті і з власного досвіду знаєте, якими жертвами вам вдалося туди вступити 🦋. Після закінчення школи ви рік займалися з репетитором, аби підтягнути знання. Тому почали активно відстоювати права дітей на освіту, обійнявши посаду голови молодіжної ради. Ви вважаєте, що місцева влада має вирішити питання водогону, залучивши інвесторів для побудови кар'єру. Крім того, в обласному центрі, куди ви їздите на сесію, саме такі серйозні інвестори також часто виступають спонсорами цікавих заходів для молоді 😊: концертів, фестивалів тощо.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Олесь**

Редагувати

Прізвище: **Паш**

Вік: 28 років

Посада: **Учитель хімії**

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви корінний безводівець, тут народились і почали працювати після закінчення університету. Ви живете разом з родичами в будинку, не одружені. Любите їздити на велосипеді 🚲, захоплюєтесь фотографією.

Редагувати

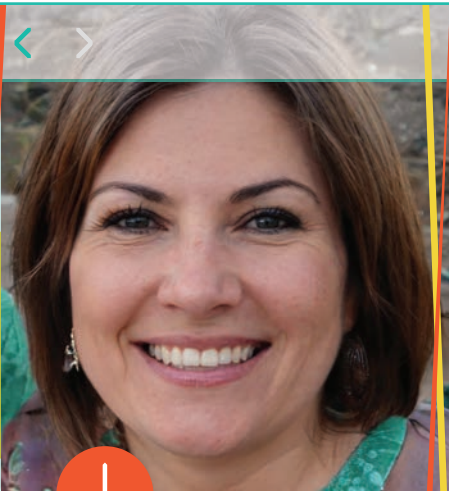
Інтереси

Ви обурені ситуацією з невідвідуванням школярами уроків. Потім такі діти, якщо хочуть надолужити втрачене, просяться до вас на додаткові заняття 😊. Особливо діти старших класів, коли визначаються з професією і вишем, розуміють, що не можна по пів тижня прогулювати школу і при цьому все знати. Ви вважаєте слушною ідею побудови кар'єру, сучасні очисні технології можуть забезпечити прийнятний рівень екологічності виробництва. Тут головне – належний контроль виробників.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Деррі**

Редагувати

Прізвище: **Гарднер**

Вік: 45 років

Посада: Професорка екології

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви народилися й живете в Безводіві, і вас турбує стан та доступ до питної води місцевого населення вашого рідного містечка. Ваші батьки вірили у вас і сприяли вашій відмінній освіті, важко працюючи на сільськогосподарській роботі. Ви здобули подальшу освіту в столиці країни й тепер працюєте як науковиця, маєте багато професійних відряджень, щоб дослідити результати глобального потепління на континенті. Ви одначка, але допомагаєте багатодітній родині брата. У вільний час ви відвідуєте родину й розумієте, наскільки важливо, щоб ваші родичі могли жити гідно й насолоджуватись благами цивілізації.

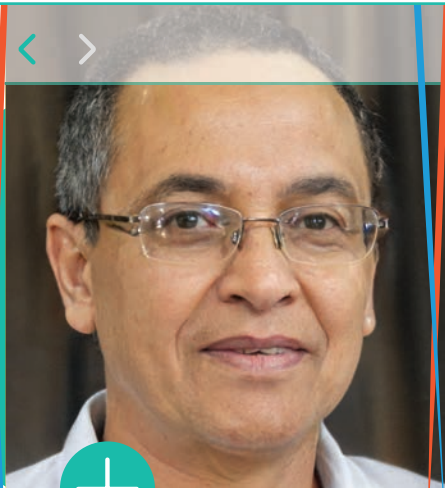
Редагувати

Інтереси

Ви підтримуєте будівництво водопроводу, тому що це дасть змогу провести зрошувальні системи й розвинути вирощування сільськогосподарських і промислових культур 😊, залучивши ще більше місцевого населення, не минаючи близьких родичів, до роботи. Новина про те, що в Безводіві планується будівництво кар'єру, дуже засмучує вас, тому що погіршиться екологічна ситуація в регіоні 😞. Ваші родичі залучені до сільського господарства, і ви зацікавлені, щоб технології сприяли покращенню та ефективності його ведення, щоб вони мали час на дозвілля, а діти могли здобувати якісну підготовку в місцевих закладах освіти, і щоб нестача води не була серйозною перешкодою до їх добробуту і кращого рівня життя.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Дем'ян**

Редагувати

Прізвище: **Соколовський**

Вік: 46 років

Посада: Очільник міського відділу освіти

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви родом з невеличкого села в Ляндії, де закінчили школу. Після навчання в педагогічному університеті вирішили повернутися в село й працювати вчителем історії. Допрацювалися до посади директора школи, отримали кілька відзнак як талановитий учитель 😊. Окрім викладання в школі, проводите позашкільні заходи: екскурсії, туристичні походи для дітей і батьків. Згодом вас призначили очільником міського відділу освіти, і ви тепер відповідаєте за розвиток освіти в м. Безводів. Маєте власний невеликий бізнес – організацію, яка надає послуги з відпочинку й організованого туризму.

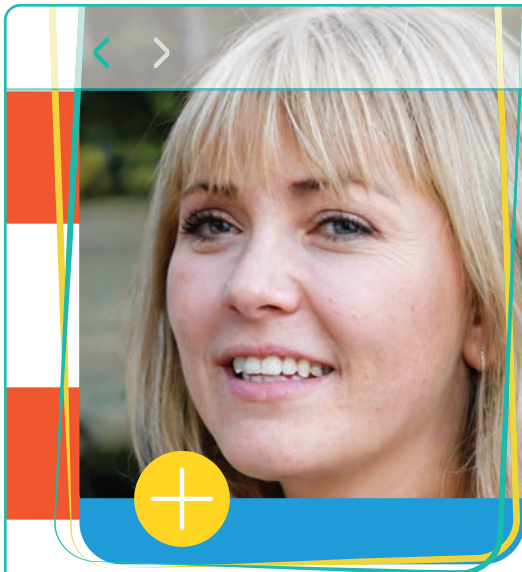
Редагувати

Інтереси

Ви абсолютно розумієте позицію тих, хто виступає за будівництво кар'єру: що це і робочі місця, і потенційна можливість згодом побудувати водогін до школи, податки, але виступаєте категорично проти. Ваша позиція полягає в тому, що таке будівництво відтермінує прокладання водогону, адже місцева влада скоріше витратить кошти на водогін до кар'єру, аніж до школи 😊. А ситуація з відвідуванням дітьми школи критична. Ви як учитель розумієте важливість освіти для дітей. Крім того, будівництво кар'єру на місці пасовища може знищити місцевий бізнес фермерів та завдати значної шкоди здоров'ю людей, що житимуть поблизу нього. Оскільки тут є конфлікт між інтересами підприємця (і його правом займатися підприємницькою діяльністю) та людей (їхнім правом на здорове довкілля й правом власності на землю, де вони ведуть фермерське господарство), саме влада має врегулювати ситуацію. На вашу думку, влада має стати на бік місцевих людей і захистити їхні інтереси.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Керрі**

Редагувати

Прізвище: **Коваль**

Вік: 37 років

Посада: Місцева фермерка

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви народилися й живете в Ляндії та дуже щасливі в містечку Безводів. Ваші батьки тяжко працювали та побудували ферму, де ви допомагали з раннього віку. Ви ходили до місцевої школи й добре пам'ятаєте, що багато однокласників та однокласниць часто пропускали уроки, тому що мусили ходити по воду 😊. Ви одружена та маєте двох маленьких близнюків. У вільний час любляете грати на гітарі.

Редагувати

Інтереси

До вашої ферми водовіз регулярно привозить воду, але ця послуга дуже дорога, тому ви підтримуєте будівництво водопроводу в Безводіві. Новина про те, що у вашому місті планується будівництво кар'єру, дуже засмучує вас. Якщо він буде збудований, вантажівки постійно їздитимуть поблизу вашої ферми, а це зайвий шум та пил. Також ви використовуєте поля, де має бути збудований кар'єр, як пасовища для худоби. На вашій фермі працює десять робітників та робітниць, усі вони ваші родичі. Ви б хотіли збільшити свою ферму, задіяти додаткових працівників, надати нові робочі місця. Для цього необхідно, щоб місцева влада підтримала вас та щоб до ферми постачалася вода. Ви готові об'єднатися з іншими фермерами 😊 та надати частину фінансів для побудови водопроводу. Ви намагаєтеся переконати всіх не впускати нового інвестора в містечко, а підтримати своїх.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Остап**

Редагувати

Прізвище: **Ріттер**

Вік: 10 років

Посада: Учень 5 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ваші батьки – фермери, тримають коней. Ви любите навчатись. Захоплюєтесь літературою та опановуєте іноземні мови. На ваш день народження – перший ювілей – батьки подарували маленького жеребця. Ви назвали його Іскоркою 🐾 за його рудий колір та вибуховий характер. Ви дуже його любите, випасаете його на луках. Але це додало відповідальності 😊: тепер ви носите з джерела воду не тільки для родини, але й для свого коника.

Редагувати

Інтереси

Ви не можете повноцінно відвідувати школу, що вас сильно турбує. Ви мусите кілька днів на тиждень пропускати уроки, аби забезпечити родину водою. Тому ви підтримуєте побудову водогону й вважаєте, що всі фермери й громада Безводова мають якимось вирішити проблему з водопостачанням. Але й хочете, аби пасовище лишилось цілим.

Редагувати

Профіль

Редагувати

Ім'я: **Кельвін**

Прізвище: **Сейко**

Вік: 15 років

Посада: Учень 10 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ваші батьки виготовляють шкіряні вироби. Ви старший син у родині. Крім вас, ще є дві сестрички-близнючки. Проживаєте на околиці села, у домі, побудованому ще вашим прадідусем.

Редагувати

Інтереси

Вважаєте, що громада має забезпечити дітям реалізацію права на освіту. Ви після 9 класу намагались вступити до коледжу, але не склали іспити 😞, тому повернулись продовжувати навчання в школі. І досі ви, як і більшість дітей Безводова, мусите забезпечувати родину водою, поки батьки працюють. І знову ви пропускаєте заняття. Тому якщо громада та місцевий бізнес спільно з державою знайдуть рішення, ви будете задоволені.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Лілія**

Редагувати

Прізвище: **Коу**

Вік: 32 роки

Посада: Депутатка міської ради

Більше про користувача ▼

Біографія

У вас є 13-річний син. Живете в приватному будинку, маєте город та тримаєте худобу. Разом з чоловіком ви побудували свій бізнес – сервіс з ремонту техніки. Ви є членкинею спілки підприємців Безводова. Любите тварин, у вас є собака та дві кішки 🐾.

Редагувати

Інтереси

Ви занепокоєні ситуацією, що склалась у школі з невідвідуванням дітьми занять. Але й ваш син частенько пропускає школу 😞. Ви з чоловіком зайняті роботою, тому домашні обов'язки, допомога в догляді за худобою, забезпечення родини водою – усе на дитині. І так у багатьох родинах містечка. Тому ви підтримуєте будівництво водогону й до школи, і до міських осель. Вважаєте, що луки треба зберегти, аби продовжувати випас худоби, і знайти спільно з бізнесменами та громадою рішення щодо забезпечення належних умов для навчання в школах без розробки кар'єру. А ви як депутатка будете підтримувати реалізацію цього рішення на рівні влади.

Редагувати

Профіль

Редагувати

Ім'я: **Андреа**

Прізвище: **Гамільтон**

Вік: 39 років

Посада: **Учителька фізкультури та тренерка секції з футболу**

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви народилися в східному регіоні Ляндії. До Безводова приїхали в гості до родичів після закінчення університету, де познайомились з місцевим парубком, який за рік став вашим чоловіком. Ви чекали два роки 🙄, поки звільниться місце вчительки в місцевій школі, щоб отримати роботу. Ваш чоловік працює на фермі. Він дуже любить Безводів і свою роботу. У родині є дівчинка дошкільного віку. Поки ви на роботі, дитину доглядає бабуся, мати чоловіка. Вона живе разом з вами.

Редагувати

Інтереси

Діти пропускають шкільні заняття, а ще й місцева шкільна команда з футболу постійно програє на обласних чемпіонатах. Це не дивно 😞. Дівчата й хлопці мають отримувати правильне фізичне навантаження на тренуваннях, а не виснажуватись, тягаючи воду з джерела. А потім ледве ноги пересувають, бігаючи по полю з м'ячем. Тому для забезпечення відвідування школи, треба побудувати водогін. Ви схилияєтесь до думки, що не треба розробляти кар'єр на місці пасовища. Переймаєтесь, що це може завдати шкоди фермерам, і ваш чоловік втратить роботу. Яюсь місцевим жителям самим треба розібратись з проблемою водопостачання, аби діти змогли присвятити свій час навчанню й спорту.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Галина**

Редагувати

Прізвище: **Карпович**

Вік: 29 років

Посада: **Учителька природничих наук, волонтерка гуманітарної місії**

Більше про користувача ▼

Біографія

Це ваша перша гуманітарна місія вчительки. Ви народились у маленькому селі в іншій країні. Після закінчення університету ви працювали в школах і паралельно були активісткою екологічного руху: організували сортування сміття, чищення джерел в малих річках, виготовлення екторбин 😊. Ви з дитинства мріяли побувати в Ляндії, захоплювалась її історією, природою.

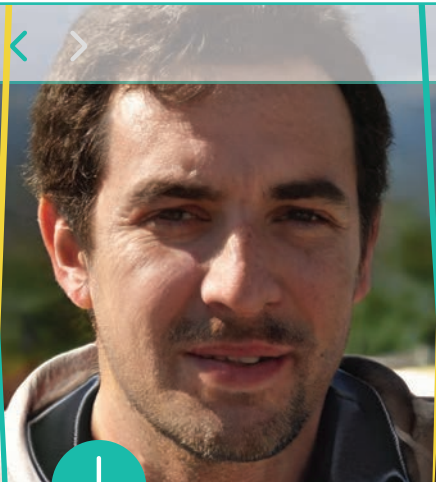
Редагувати

Інтереси

Ви прагнете, аби діти мали освіту й гідні умови для життя. Ви вважаєте, що державним органам потрібно докладати зусиль і змінювати ситуацію, що порушує права дітей. У своїй країні ви не стикались з таким масовим невідвідуванням школи дітьми 😊, і тому хочете зробити все, що в ваших силах, аби діти в Ляндії мали освіту. Ви вважаєте, що для цього батькам, учительству й учнівству треба звернутись до місцевої влади задля вирішення ситуації.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Мартин**

Редагувати

Прізвище: **Плойко**

Вік: 44 роки

Посада: Найманий працівник
на фермі

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви народились і живете в Ляндії в м. Безводів. У вашій родині троє дітей. Старша донька шкільного віку, двоє молодших підуть до школи наступного року. Ви любите своє місто, його історію, хотіли б працювати в міській раді. Але для цього потрібна вища освіта. На жаль, у дитинстві ви не могли часто відвідувати школу і ледве її закінчили.

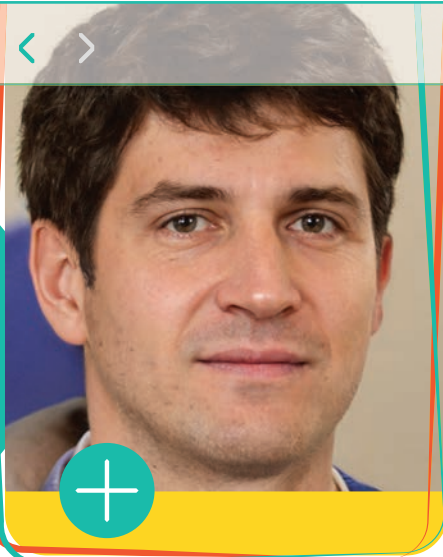
Редагувати

Інтереси

Ви бажаєте кращого майбутнього для своїх дітей, оскільки зараз бачите, що старшій доньці важко вчитися. Ви розумієте причини. Вона, як і ви в дитинстві, вимушена пропускати багато шкільних занять, іноді цілі тижні, аби забезпечувати всю родину питною водою. Джерело далеко, і ця справа займає майже весь день 😞. А купувати воду, яку доставляє водовіз, для вашої родини задорого. Крім того, вас турбує відсутність адекватних санітарних умов у школі. Тому ви підтримуєте будівництво водопроводу в містечку за будь-яких умов, запропонованих владою.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Віктор**

Редагувати

Прізвище: **Галайчук**

Вік: 40 років

Посада: Підприємець,
доставка води

Більше про користувача ▼

Біографія

Маєте трьох дітей, виховуєте їх самі, оскільки дружина на пів року поїхала в експедицію до Антарктиди.

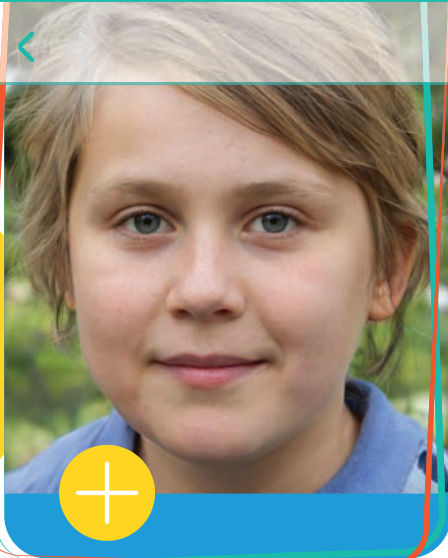
Редагувати

Інтереси

Ви дуже зайняті у своєму бізнесі, ще до світанку виїжджаєте з дому, аби встигнути доставити воду всім клієнтам у Безводіві. Тому не завжди можете проконтролювати, чи вчасно пішли діти до школи 😊. Ось вони іноді й прогулюють, пояснюючи, що в школі немає комфортних умов, відсутня вода. Ви з дружиною вважаєте, що без гідної освіти дітям важче буде реалізуватись у житті. Тому вважаєте, що такі питання мають вирішуватись владою на державному рівні, бо батькам, які багато працюють, немає коли ще займатися питаннями забезпечення школи.

Редагувати

Профіль

Редагувати

Ім'я: **Беатріс**

Прізвище: **Матвіїв**

Вік: 11 років

Посада: Учениця 6 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви живете в маленькому будинку в Безводові. Ваші мама й тато працюють на фермі. Ви часто доглядаєте двох молодших сестер, поки батьки на роботі. Вам подобається вчитись у школі, ваші улюблені предмети – географія і література, але часу на навчання не вистачає. Якщо є можливість, ви любите дивитися відео в інтернеті про життя в різних країнах і мріяти про мандрівки 😊. Ви ніколи не були за межами Безводова, навіть на канікулах.

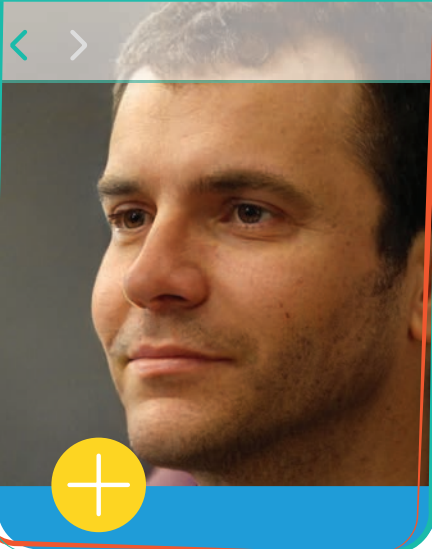
Редагувати

Інтереси

Ви, як і більшість дітей Безводова, мусите забезпечувати родину водою, поки батьки працюють. Вас це виснажує фізично, потім не вистачає ні сил, ні бажання надолужувати пропущений навчальний матеріал 🐻. Ви відстоюєте позицію, що місцева влада й держава мають забезпечити вам належні навчальні умови!

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Стів**

Редагувати

Прізвище: **Ємцов**

Вік: 38 років

Посада: Депутат міської ради

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви приїхали до Безводова 10 років тому. До того жили в сусідньому регіоні. Ви створили компанію «Центр працевлаштування», яка виконує функції посередника на ринку праці між роботодавцями й шукачами роботи, надає послуги з пошуку роботи та підбору персоналу на вакансії, і успішно керуєте нею. Ви розлучені, колишня дружина з двома дітьми живе в Безводові. Діти ходять до початкової школи. Ви з дружиною домовились, що діти живуть два тижні з вами, два – з матір'ю. У вас достатньо грошей, щоб купувати воду, і ваші діти не ходять до джерела.

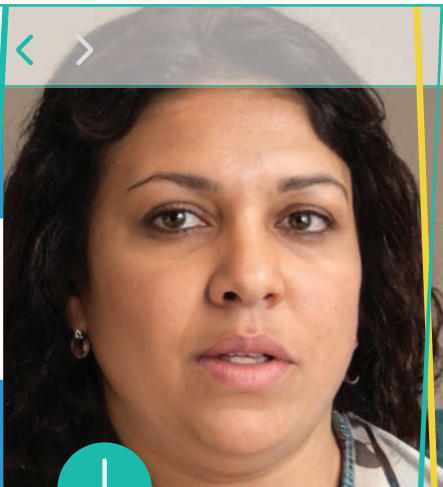
Редагувати

Інтереси

Вам байдуже, звідки візьмуться гроші на водогін: з розробки кар'єру чи місцеві фермерські та інші виробництва проспонсорують його побудову. Головне – вирішити катастрофічну ситуацію з освітою в школі. Ви понад 7 років керуєте «Центром працевлаштування» і знаєте, що ситуація з професійними кадрами в Безводові сумна. По-перше, багато випускників Безводівської школи не можуть продовжити навчання далі (не вступають до вишів), аби отримати хорошу професію. Деякі знаходять роботу, що не потребує кваліфікації, а деякі так і не можуть отримати роботу й стають на облік у місцевий Центр зайнятості або звертаються до вашої компанії за допомогою. По-друге, нестача професійних кадрів створює проблеми роботодавцям: вони мусять шукати й залучати фахівців поза межами Безводова, і тоді ваша компанія шукає фахівців з області та всієї Ляндії 😊. Для того ви й пішли в депутати, аби спільно з місцевою владою змінити цю сумну статистику.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Офелія**

Редагувати

Прізвище: **Когут**

Вік: 33 роки

Посада: **Учителька фізики**

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви народились у Безводіві. Після навчання в столичному університеті повернулись до рідних місць 😊. Живете в будинку, який отримали в спадок, разом із 12-річним сином, якого виховуєте сама. Робота й домашні клопоти забирають весь ваш час. Ваше захоплення – вишивання 😊. Ви залюбки оздоблюєте традиційний народний одяг, скатертини та серветки для родини й на замовлення.

Редагувати

Інтереси

Вважаєте, що влада має забезпечити й санітарно-технічні умови в школах, і водопостачання в будинки містян. Кожна і кожний мають займатися своєю справою. Ви гарна працівниця, сумлінно виконуєте свою роботу, навчаєте дітей. А влада має зі свого боку виконувати свою роботу, а саме вирішувати проблеми міста й забезпечити побудову водогону до школи й у будинки.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Лура**

Редагувати

Прізвище: **Ітон**

Вік: 57 років

Посада: **Учитель ляндської мови**

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви оселились у Безводів після закінчення університету. Усе життя працюєте в місцевій школі. У студентські роки ви побралися, але дружина не змогла адаптуватись до життя в маленькому містечку. Проживши 5 років у Безводів, вона ініціювала розлучення, переїхала до столиці разом з вашою донькою й створила нову сім'ю. Нині доросла донька живе та працює в столиці, раз на рік вона відвідує Безводів, щоб побачитися з батьком. Ви віддані школі й творчості. З юності ви пишете вірші, які публікуєте в місцевій газеті та у власному блозі. Ваші вірші подобаються містянам – вашим ровесникам 😊. Міська рада неодноразово нагороджувала вас грамотами й подарунками за внесок у культурний розвиток громади. Нещодавно ви видали новий цикл віршів, у якому метафорично описуєте проблеми з водою в Безводів. Найбільше вподобань і коментарів у вашому блозі отримав вірш «Змілілі душі». Він починається словами: «Наші ріки всохли, криниці пустились берега, і ніхто з нас не помолодшав».

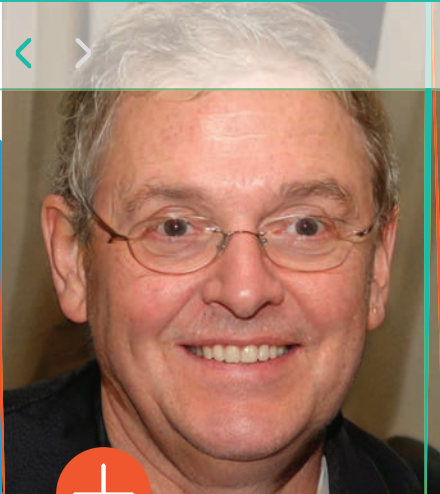
Редагувати

Інтереси

Ви нейтрально ставитесь до ситуації невідвідування школи ледарями. Вважаєте, що хто хоче вчитися, той знайде можливості. А хто не хоче – шукає причини ухилитися 😞. При цьому вам шкода талановитих дітей, які хочуть учитися, але батьки залишають їх удома для роботи по господарству через відсутність водопостачання в домівки. Тож місту потрібен водовід, адже й працювати в школі без комфортних санітарно-технічних умов нелегко. Тож державна й місцева влада має терміново вирішити це питання!

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Костянтин**

Редагувати

Прізвище: **Кляйн**

Вік: 67 років

Посада: Пенсіонер

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви народились і все життя мешкаєте в Безводіві. Тут закінчили школу й працювали поштарем. Одружилися з однокласницею й живете в невеликому власному будиночку. У вас троє дітей і шестеро онуків 😊, четверо з них ходять до школи, а двоє – дошкільнята. Діти й онуки живуть у Безводіві, але окремо від вас. Ви любите читати, переважно детективи, і зібрали велику бібліотеку. Книжки, домашні справи й спілкування з онуками – ваші основні заняття.

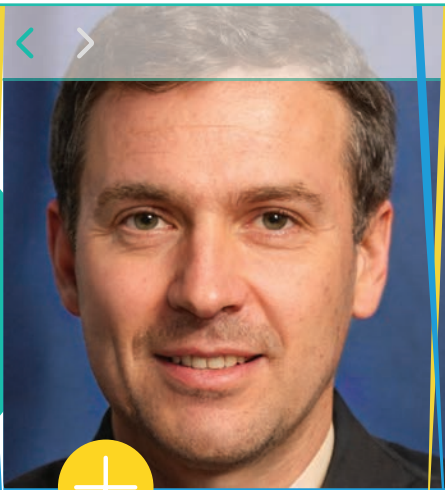
Редагувати

Інтереси

Вам у такому віці важко забезпечувати себе водою. Ви й дітей своїх сварите, коли вони замість того, аби онуків до школи відправити, посилають їх по воду. І самі відмовляєтесь, коли ті пропонують ще й вам допомогти. Діти мають учитися – ось їх головна справа. А забезпечити постачання води в будинки і школу має держава! Тож ви виступаєте проти місцевої влади, бо вважаєте, що місту не потрібні були міст і дороги, які прокладено за ініціативи голови міськради, а краще б витратили ці гроші на побудову очисної станції для води й водогону 😊.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Петро**

Редагувати

Прізвище: **Ліменес**

Вік: 33 роки

Посада: **Учитель математики**

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви закінчили столичний Ляндський університет з відзнакою і працюєте за контрактом 7 років. Ви одружений і маєте двійко дітей дошкільного віку. Ви з родиною живете в орендованому будинку. В університеті ви захопились шаховим спортом, але в громаді Безводова небагато партнерів для гри. А якість інтернету не дозволяє грати онлайн👎. Ви пробували організувати шаховий гурток у школі, але через те, що діти пропускають заняття, вам не вдалося залучити учнівство до гри.

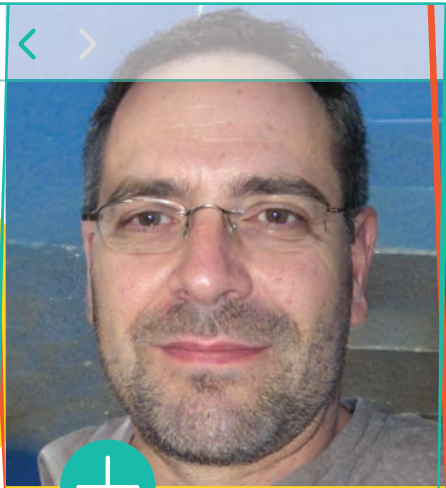
Редагувати

Інтереси

Ви хотіли б перевестись до іншої школи в більш розвиненому місті. Ви також хочете кращих умов для життя своїй родині. Наступного року старша дитина має піти в перший клас, а в Безводівській школі не забезпечені нормальні санітарно-епідемічні умови😞. Ви вважаєте, що школи в такому стані повинні бути закриті. Крім того, якщо школу в Безводіві закриють, вас із родиною переведуть працювати в інше місце. Ви ретельно ставитесь до своїх обов'язків учителя, але не вважаєте, що треба змушувати дітей ходити до школи, якщо родини цього не прагнуть.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Васко**

Редагувати

Прізвище: **Бругер**

Вік: 42 роки

Посада: Підприємець, родинна майстерня з виготовлення кошиків

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви займаєтесь виробництвом кошиків для фруктів, які продаєте фермерам. Лозу для кошиків збираєте на пасовищі. Це дає вам невеликий дохід. Разом з вами працює дружина та двоє дочок, 14 і 16 років. Ваша робота повністю ручна, без механізації. Але в громаді є ще кілька людей, які роблять кошики, і ціна на них падає 😞. Останнім часом фермери почали купувати кошики оптом у великої компанії й у вас зменшилась кількість замовлень.

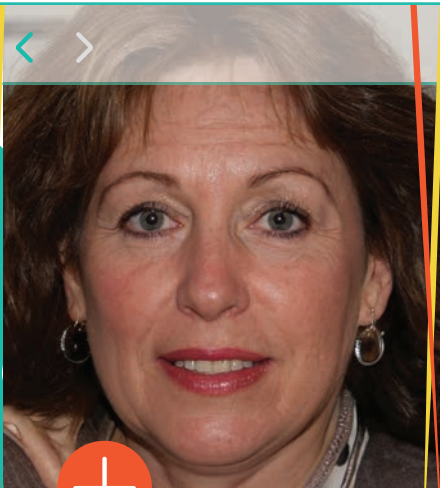
Редагувати

Інтереси

Ви шукаєте стабільну роботу, бо ваш бізнес занепадає. Якщо кар'єр збудують, ви зможете там працювати, а дружина й дочки займатимуться кошиками. Отже, дохід сім'ї збільшиться і родина зможе купувати воду, яку доставляють до містечка водовози. Наразі приносити воду з джерела й нарізати лозу на пасовищі – обов'язок доньок, хоч через це вони й пропускають навчання, іноді цілі тижні. Але ви не переймаєтесь, бо вважаєте, що заради сімейних справ та фінансових доходів діти можуть пропускати школу. Також, на вашу думку, для дівчат освіта менш важлива, ніж для хлопців 😞.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Вікторія**

Редагувати

Прізвище: **Самійло**

Вік: 43 роки

Посада: Голова міської ради

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви народилися в Безводіві, але після завершення школи поїхали звідси та все доросле життя провели в інших містах і навіть за кордоном. Ви навчалися в столичному Ляндському університеті, певний час працювали за кордоном у великій будівельній компанії. Проте коли почули, що в рідній країні відбуваються реформи, вирішили повернутися й допомогти своїм співгромадянам у розвитку економіки. Спільно з громадою ви домоглися будівництва мосту, замість старого й небезпечного, ремонту доріг, лікарні, заохочуєте місцевих фермерів до вирощування сільськогосподарської продукції. За час перебування при владі ваша родина теж змогла відкрити декілька невеликих магазинів. Ви маєте дві автівки, а ваші діти мають квартири в столиці та вчаться в тамтешніх вишах 😊.

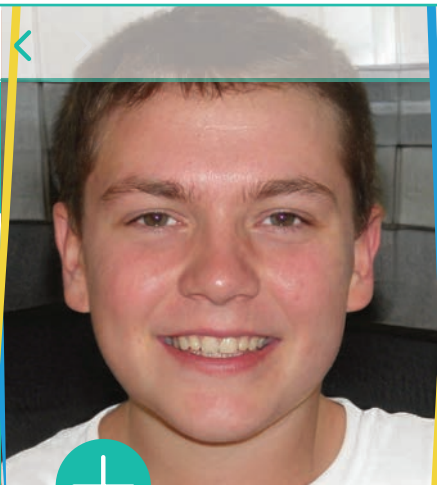
Редагувати

Інтереси

Насамперед, ви прагнете залишитися при владі 😊. Особливе занепокоєння напередодні виборів у вас викликало обурення щодо ситуації з невідвідуванням школярами школи. Ви завжди публічно заявляєте про те, що відстоюєте інтереси громади. Саме тому в дискусії щодо кар'єру хочете почути думки всіх. Залежно від того, що захоче більшість, ви підтримуєте або не підтримуєте розробку кар'єру. Водночас ви готові піти на компроміс, якщо такий запропонують. Власної принципової позиції не маєте, проте зацікавлені в розвитку місцевості. У разі відсутності більшості, яка б проголосувала за те чи те рішення, можете запропонувати певний компроміс: кар'єр усе ж таки буде розроблений на місці пасовища, водогін до кар'єру прокладений, а за рік-два за кошт від податків з кар'єру буде прокладено водогін і до школи. Що ж до фермерів, то їм будуть шукати землі під пасовище десь в інших місцях.

Редагувати

Профіль

Редагувати

Ім'я: **Олександр**

Прізвище: **Співак**

Вік: 13 років

Посада: Учень 8 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Ваша родина кілька поколінь живе в Ляндії в м. Безводів. Ви ходите до місцевої школи. Ви єдина дитина в родині. Батьки – фермери, часто залучають вас до забезпечення водою родини та фермерського господарства. Ви любите математику. І торік навіть посіли 3 місце на олімпіаді обласного рівня з математики 😊. У вільний час любите вирішувати японські кросворди, вишивати та гратися з друзями.

Редагувати

Інтереси

Ваша родина не може купувати воду, яку привозить водовіз, бо ця послуга досить дорога для вашої сім'ї. Тож у дні, коли ви мусите допомагати батькам і приносити воду, пропускаєте заняття в школі, тому що це займає майже весь день. А в періоди засухи буває, що пропускаєте кілька днів або навіть тиждень 😊. Ви вмієте навчатися самостійно. Але з кожним наступним класом самостійно опанувати новий навчальний матеріал стає важче. Таким чином, ви підтримуєте будівництво водопроводу в Ляндії, аби мати можливість здобути повноцінну освіту в школі.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Джоанна**

Редагувати

Прізвище: **Балич**

Вік: 51 рік

Посада: Підприємиця, виробництво дизайнерських предметів побуту

Більше про користувача ▼

Біографія

Ваші діти виросли й поїхали до столиці працювати. Ви з чоловіком маєте свій бізнес, виготовляєте дизайнерські предмети побуту. Ваше виробництво дозволяє людям додати індивідуальності й краси у власні оселі 😊.

Редагувати

Інтереси

Ви імпортуєте свій товар, оскільки місцеві жителі не в змозі дозволити собі предмети вашого виробництва. Вам подобається відповідати тренду на екоматеріали. Зараз ви виготовляєте екомеблі з лози, яку збираєте на луках. Але бачите позитивні перспективи й у відкритті кар'єру – тоді зможете закуповувати глину для керамічного посуду за більш вигідною ціною. Ви, звісно, будете не проти, якщо побудують водогін. Але й зараз заробляєте достатньо, аби забезпечити себе привозною водою.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Софія**

Редагувати

Прізвище: **Ньюман**

Вік: 12 років

Посада: Учениця 7 класу

Більше про користувача ▼

Біографія

Батьки – власники магазину. Захоплюється комп'ютерними іграми.

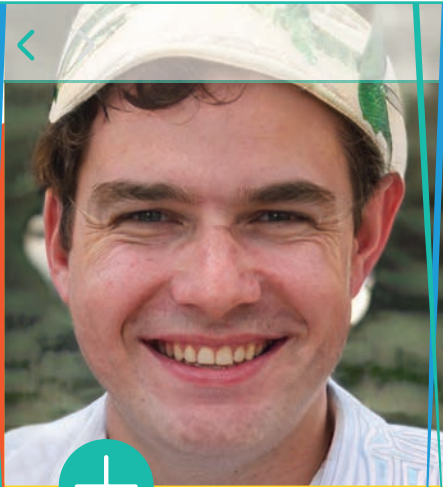
Редагувати

Інтереси

Усе, в принципі, влаштовує. Батьки іноді купують воду, іноді залучають вас до забезпечення водою родини 😊. Тоді ви пропускаєте шкільні заняття. Але загалом ситуація не дуже переймає, адже для вас головне – мати змогу працювати за комп'ютером. Можливо, саме це і є вашим покликанням – комп'ютерні ігри та програми.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Ріккі**

Редагувати

Прізвище: **Левків**

Вік: 27 років

Посада: Програміст

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви народились і виросли в Бігії, другим за величиною містом Ляндії. Коли були студентом, познайомились зі своєю майбутньою дружиною, мешканкою Безводова. Після закінчення університету ви одружились. Якийсь час жили в орендованих квартирах. Але перед пологами дружини ви переїхали до її батьків до Безводова, аби вони допомогли вам з немовлям. Дочці вже 4 роки, а ви так і лишились жити всі разом 😊. Усе-таки в меншому містечку повітря й природа кращі, ніж у мегаполісі.

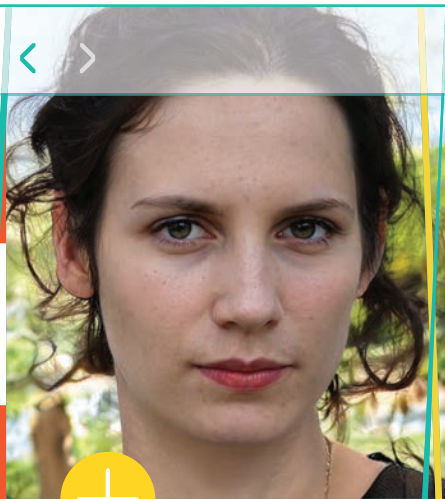
Редагувати

Інтереси

До вашого переїзду батьки дружини самі носили воду з джерела для потреб господарства. Тепер ви купуєте воду у водовозів. Тож зараз ситуація з водою не дуже турбує вашу родину. До того ж ви впевнені в якості води, яку купуєте. А яку якість води забезпечить побудований водогін, це ще не відомо. При цьому ви з дружиною обговорювали, що незабаром і донька піде до школи. Тож замислюєтесь про невеселі перспективи дочки навчатися в Безводівській школі 😊. Наскільки ви знаєте, зараз там не найкращі санітарні умови.

Редагувати

Профіль

Ім'я: **Віолетта**

Редагувати

Прізвище: **Голуб**

Вік: 20 років

Посада: Відеоблогерка

Більше про користувача ▼

Біографія

Ви живете з батьками-фермерами, які вирощують агрокультури. Ще в школі почали знімати перші відео. Спочатку ви приховували, що мешкаєте в маленькому містечку 🏡, навіть в інформації для блогу написали, що зі столиці й навчаєтесь в університеті. Ваша мрія – стати режисеркою та знімати фільми. Перші відео про Безводів, представлені від імені столичної туристки, виявились популярними, і поступово ви почали знімати й монтувати сюжети про життя в маленькому місті.

Редагувати

Інтереси

Ви ще не маєте достатнього доходу від блогу, але вас надихає ця справа 😊. Ви допомагаєте батькам по господарству. Але вам потрібно цілком присвятити себе блогерству, не відволікаючись на інше. І ви наполегливо продовжуєте крокувати до своєї мети. Тож ви підтримаєте будь-яку ідею будівництва водогону в місті, аби тільки він забезпечував водою жителів.

Редагувати

Бейджі

**Олена
Берта**

Посада: Очільниця місцевого
відділу економіки і підприємництва

Група _____

**Варфоломій
Перес**

Посада: Директор компанії
«Інвест-ін»

Група _____

**Верена
Кравчук**

Посада: Директорка відділу зв'язку
з громадськістю компанії «Інвест-ін»

Група _____

**Анна-Марія
Велес**

Посада: Учениця
випускного класу

Група _____

**Ніна
Василевська**

Посада: Не працює

Група _____

**Ольга
Гессен**

Посада: Голова
молодіжної ради Безводова

Група _____

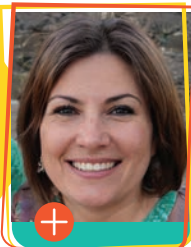
Бейджі

**Олесь
Паш**

Посада: Учитель хімії

Група _____

**Деррі
Гарднер**

Посада: Професорка екології

Група _____

**Дем'ян
Соколовський**

Посада: Очільник міського
відділу освіти

Група _____

**Керрі
Коваль**

Посада: Місцева фермерка

Група _____

**Остап
Ріттер**

Посада: Учень 5 класу

Група _____

**Кельвін
Сейко**

Посада: Учень 10 класу

Група _____

Бейджі

**Лілія
Коу**

Посада: Депутатка
міської ради

Група _____

>CRISP

**Андреа
Гамільтон**

Посада: Учителька фізкультури
та тренерка секції з футболу

Група _____

>CRISP

**Галина
Карпович**

Посада: Учителька
природничих наук,
волонтерка з гуманітарної місії

Група _____

>CRISP

**Мартин
Плойко**

Посада: Найманий працівник
на фермі

Група _____

>CRISP

**Віктор
Галайчук**

Посада: Підприємець,
доставка води

Група _____

>CRISP

**Беатріс
Матвіїв**

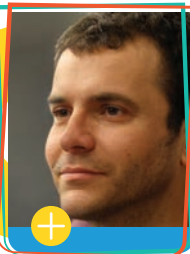
Посада: Учениця 6 класу

Група _____

>CRISP

Бейджі

**Стів
Ємцов**

Посада: Депутат міської ради

Група _____

>CRISP

**Лура
Ітон**

Посада: Учитель
ляндської мови

Група _____

>CRISP

**Петро
Ліменес**

Посада: Учитель математики

Група _____

>CRISP

**Офелія
Когут**

Посада: Учителька фізики

Група _____

>CRISP

**Костянтин
Кляйн**

Посада: Пенсіонер

Група _____

>CRISP

**Васко
Бругер**

Посада: Підприємець,
родинна майстерня
з виготовлення кошків

Група _____

>CRISP

Бейджі

**Вікторія
Самійло**

Посада: Голова міської ради

Група _____

>CRISP

**Олександр
Співак**

Посада: Учень 8 класу

Група _____

>CRISP

**Джоанна
Балич**

Посада: Підприємиця,
виробництво дизайнерських
предметів побуту

Група _____

>CRISP

**Софія
Ньюман**

Посада: Учениця 7 класу

Група _____

>CRISP

**Ріккі
Левків**

Посада: Програміст

Група _____

>CRISP

**Віолетта
Голуб**

Посада: Відеоблогерка

Група _____

>CRISP

Додатки

ДОДАТОК 1. ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ. СТИСЛИЙ ВИКЛАД

- Стаття 1. Право на рівність
- Стаття 2. Свобода від дискримінації
- Стаття 3. Право на життя, на свободу і на особисту недоторканність
- Стаття 4. Свобода від рабства
- Стаття 5. Свобода від тортур і поведження, що принижує гідність
- Стаття 6. Право людини на визнання її правосуб'єктності
- Стаття 7. Право на рівність перед законом
- Стаття 8. Право на поновлення у правах компетентним судовим органом
- Стаття 9. Свобода від безпідставного арешту і вигнання
- Стаття 10. Право на справедливе публічне слухання справи
- Стаття 11. Право вважатися невинною, доки винність не буде встановлена
- Стаття 12. Свобода від втручання в особисте і сімейне життя, від посягання на недоторканність житла, тайну кореспонденції
- Стаття 13. Право вільно покидати і повертатися в країну
- Стаття 14. Право шукати притулку від переслідувань в інших країнах
- Стаття 15. Право на громадянство й на його зміну
- Стаття 16. Право одружуватися і засновувати сім'ю
- Стаття 17. Право на володіння майном
- Стаття 18. Свобода переконань і релігії
- Стаття 19. Свобода думки та інформації

- Стаття 20. Право на свободу мирних зборів та асоціацій
- Стаття 21. Право брати участь в управлінні і у вільних виборах
- Стаття 22. Право на соціальне забезпечення
- Стаття 23. Право вільно вибирати роботу і входити до професійних спілок
- Стаття 24. Право на відпочинок і дозвілля
- Стаття 25. Право на відповідний життєвий рівень
- Стаття 26. Право на освіту
- Стаття 27. Право на участь у культурному житті громади
- Стаття 28. Право на соціальний порядок, що викладений у цьому Документі
- Стаття 29. Суспільні обов'язки важливі для вільного і повного розвитку
- Стаття 30. Свобода від втручання держави, групи осіб або окремих осіб у викладені вище права

За матеріалами
«КОМПАС: Посібник
з освіти в області
прав людини
за участі молоді»

bit.ly/3joezvM

ДОДАТОК 2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ПРАВА ДИТИНИ. СКОРОЧЕНА ВЕРСІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ

1. Хто є дитиною?
2. Заборона дискримінації
3. Найкращі інтереси дитини
4. Реалізація прав дитини
5. Зростання і виховання в сім'ї
6. Життя, виживання і розвиток
7. Ім'я та громадянство
8. Ідентичність
9. Бути разом із сім'єю
10. Зв'язки з батьками, що перебувають за кордоном
11. Захист від викрадення
12. Повага до поглядів дитини
13. Вільне вираження думок
14. Свобода думки та релігії
15. Створення груп або приєднання до них
16. Захист приватності
17. Доступ до інформації
18. Відповідальність батьків
19. Захист від насильства
20. Діти поза сім'єю
21. Усиновлені та удочерені діти
22. Діти-біженці
23. Діти з інвалідністю
24. Здоров'я, вода, харчування, довкілля
25. Діти в установах догляду
26. Соціально-економічна допомога
27. Їжа, одяг та безпечний дім
28. Доступ до освіти
29. Завдання освіти
30. Культура, мова та релігія меншин

31. Відпочинок, гра, культура, мистецтво
32. Захист від шкідливої праці
33. Захист від шкідливих наркотичних речовин
34. Захист від сексуального насильства
35. Запобігання торгівлі дітьми
36. Захист від експлуатації
37. Діти в місцях позбавлення волі
38. Захист під час війни
39. Відновлення та повернення в суспільство
40. Діти, які порушують закон
41. Застосування найбільш сприятливих для дітей законів
42. Усі мають знати права дитини
- 43-54. Як працює конвенція?

За матеріалами UNICEF:

uni.cf/3pb9BUa

Над
посібником
працювали

Учасниці й учасники проєкту «SIMSCHOOL – СИМУЛЯЦІЙНІ ІГРИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ»

Галина Будейчук,

директорка інклюзивно-ресурсного центру м. Яремче, Івано-Франківська обл.

Олександр Войтенко,

тренер та методист з громадянської освіти та прав людини, ГО МАРТ

Марія Гриньова,

тренерка з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини, методистка кафедри освітньої політики, КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», м. Одеса

Вікторія Заводько,

вчителька основ здоров'я, заступниця директора Бердянської гімназії № 3 «Сузір'я», Запорізька обл.

Наталія Кідалова,

вчителька Мелітопольської спеціалізованої школи № 23, тренерка з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини, Запорізька обл.

Вікторія Князева,

вчителька інформатики Мелітопольської спеціалізованої школи № 23, Запорізька обл.

Олександра Козорог,

експертка та тренерка з освіти для демократичного громадянства та прав людини, координаторка проєктів ГС «Освітній дім прав людини в Чернігові» та УГСПЛ, м. Київ

Андрій Кошельник,

вчитель історії в Kebeta school online, МДЦ «Артек», м. Київ

Надія Кравченко,

директорка НВО № 6,
м. Кропивницький

Ірина Литвин,

фасилітаторка, бізнес-тренерка,
м. Київ

Вячеслав Майорський,

кандидат педагогічних наук,
учитель Чорноморської
загальноосвітньої школи № 1,
тренер освітніх програм,
Одеська обл.

Ярослава Мозгова,

вчителька зарубіжної літератури
приватної школи «Афіни», м. Київ

Яна Петльована,

громадська активістка,
освітянка, юристка ГО
«Альтернатива - Чортків»,
Тернопільська обл.

Наталія Понежа,

заступниця директора
з навчально-виховної роботи,
вчителька історії
Першотравенської
загальноосвітньої школи
I-III ступенів № 2,
Дніпропетровська обл.

Єлизавета Саєвич,

STEM-педагогиня, вчителька
курсу «Я досліджую світ» школи
Inventor school, м. Київ

Оксана Сахно,

вчителька історії
та правознавства,
ліцей «Оріяна», м. Львів

Володимир Селіваненко,

кандидат юридичних наук,
координатор освітніх програм
Amnesty International в Україні,
м. Київ

Анастасія Ярова,

учителька англійської мови,
Маріупольська загальноосвітня
школа I-III ступенів № 51,
Донецька обл.

Марина Ярова,

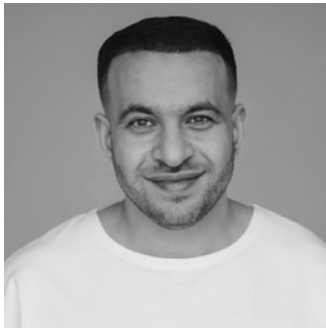
учителька англійської мови,
спеціалізована школа № 211,
м. Київ

Оксана Яцюк,

тренерка Школи інформаційної
безпеки Інформаційного центру
«Майдан Моніторинг», м. Харків,
м. Вінниця

Команда EdCamp Ukraine

Олександр Елькін,

голова Ради ГО «ЕдКемп
Україна», член громадської ради
Міністерства освіти і науки
України, кандидат технічних
наук, м. Харків

Олена Масалітіна,

віце-голова Ради ГО
«ЕдКемп Україна», кандидатка
філологічних наук, доцентка,
м. Харків

Олег Марущенко,

соціолог і координатор
антидискримінаційного напрямку
ГО «ЕдКемп Україна», кандидат
соціологічних наук, доцент,
м. Харків

Міла Захарова,

фахівчиня програмного напрямку
ГО «ЕдКемп Україна», м. Харків

Володимир Карпов,

помічник Голови Ради ГО
«ЕдКемп Україна», м. Харків

Ольга Андрусик,

експертка з недискримінації
в освіті ГО «ЕдКемп Україна»,
м. Харків

Тетяна Дрожжина,

методистка ГО «ЕдКемп
Україна», м. Харків

Команда CRISP

Флоріан Дункель,

директор ГО CRISP, м. Берлін

Катерина Павлова,

координаторка проектів
ГО CRISP, м. Берлін

Анастасія Галико,

асистентка ГО CRISP, м. Берлін

Рекомендовані матеріали

Якщо ви хочете більше дізнатися про права людини:

Онлайн-курс «Права людини в освітньому просторі» в студії онлайн-освіти EdEra

bit.ly/34SJv1d

Онлайн-курс «Недискримінаційний підхід у навчанні» в студії онлайн-освіти EdEra

bit.ly/3rollEi

Онлайн-курс «Права людини в дії» на порталі ВУМ online

bit.ly/2LRmYuK

Онлайн-курс «Усе, що треба знати для забезпечення прав підлітків в Україні» у студії онлайн-освіти EdEra

bit.ly/37EO3d1

Якщо ви працюєте онлайн:

Робота в малих групах та парах:

ми рекомендуємо використовувати Zoom, MS Teams, Jitsi Meet, месенджери.

Розпакування сервісу Zoom

youtu.be/8NWjKMnovsw

Розпакування сервісу MS Teams

youtu.be/nRq-58V4zO8

Розпакування сервісу Jitsi Meet

youtu.be/M5D5VXr_py8

Робота з картками:

ми рекомендуємо використовувати Mural, WordWall.

Малювання, записи на дошці, переміщення особи:

ми рекомендуємо використовувати Mural та Padlet.

Розпакування сервісу
WordWall

youtu.be/CtG5VdPvF0Y

Розпакування сервісу
Mural

youtu.be/QLJdjLgtAk

Розпакування сервісу
Padlet

youtu.be/AO7WTF2bY7c

Презентування:

ми рекомендуємо використовувати Canva, Prezi, Sway.

Розпакування сервісу
Canva

youtu.be/c3i7xukLvmY

Розпакування сервісу
Prezi

youtu.be/DP4ZdcrJCF8

Розпакування сервісу
Sway

youtu.be/_tYYWdPmS84

Робота з відео:

ми рекомендуємо використовувати YouCut та iMovie.

Голосування, рейтингування, групування, брейнстормінг:

ми рекомендуємо використовувати Mentimeter, Kahoot, WordWall.

Розпакування сервісу
YouCut

youtu.be/Y2fRAffJKT4

Розпакування сервісу
iMovie

youtu.be/r0S2xjzoVaU

Розпакування сервісу
Mentimeter

youtu.be/MfJ4O5wrisY

Розпакування сервісу
Kahoot

youtu.be/CTnt1xXTZ0Q

Онлайн-курс
для вчителів та керівництва шкіл
«Про дистанційний та змішаний формати
навчання» в студії онлайн-
освіти EdEra

bit.ly/2ML90el

Онлайн-курс
для вчителів та керівництва шкіл
«Бери й роби. Змішане
та дистанційне навчання»
в студії онлайн-освіти EdEra

bit.ly/3tlKAml

Якщо ви шукаєте цікаві освітні матеріали з теми прав людини і не лише:

Освітні матеріали на сайті Amnesty International Україна

bit.ly/3hbHKkD

Допоміжні матеріали для викладання і навчання на сайті проєкту «Живемо в демократії»

bit.ly/2JaF2z0

КОМПАС: Посібник з освіти в галузі прав людини за участю молоді

bit.ly/3nl9m38

Правопіль: 3D-екскурсія до правоохоронних органів

bit.ly/3mHpdxt

«Здати на права: Що можемо робити ми і що можуть робити з нами» від Інтернет-журналу Platfor.ma

bit.ly/37GQuvJ

Посібник «Динаміка різноманіття: як реалізувати потенціал різноманіття під час тренінгу»

bit.ly/3h8ORKx

Бібліотека Всеукраїнської асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін

bit.ly/2KwptSS

Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини. – Страсбург: Видавництво Ради Європи, 2016. – 36 с.

Беремо участь у демократії: плани уроків з ОДГ/ОПЛ для старших класів середньої школи / Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вайдінгер; пер. з англ. та адапт. Л. І. Парашченко, Ю. О. Молчанової; заг. ред. укр. версії: Н. Г. Протасова. – К.: Основа, 2018. – Т. 4. – 296 с.

Демократичне врядування в школах: Посібник / Е. Бекман, Б. Траффорд; пер. з англ. та адапт.: Л. І. Парашенко; заг. ред. укр. версії: Н. Г. Протасова. – К.: НАДУ, 2009. – 100 с.

Досліджуємо права дітей: Серія уроків для 1 - 9 класів / Р. Голлоб, П. Кропф; пер. з англ. та адапт. В. В. Полторака; заг. ред. укр. версії Н. Г. Протасова. – К.: Основа, 2018. – Т. 5. – 100 с.

Навчання суперечливих питань: Посібник для професійного вдосконалення з питань навчання суперечливих питань. – Страсбург: Рада Європи, 2017. – 66 с.

Рамка компетентностей для культури демократії: Контекст, концепції та модель. – Страсбург: Рада Європи, 2018. – Т. 1. – 84 с.

Закладинки: Посібник з протидії мові ненависті через освіту з прав людини. – Страсбург: Видавництво Ради Європи, 2016. – 212 с.

Зростаємо у демократії: Плани уроків для початкового рівня з питань демократичного громадянства та прав людини / Р. Голлоб, В. Вайдінгер,; ред. Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вайдінгер. – Пер. з англ. та адапт. О. В. Овчарук; заг. ред. укр. версії: Н. Г. Протасова. – К.: Основа, 2012. – Т. 2. – 164 с.

Рамка компетентностей для культури демократії: Дескриптори компетентностей для культури демократії. – Страсбург: Рада Європи, 2018. – Т. 2. – 60 с.

Рамка компетентностей для культури демократії: Рекомендації щодо впровадження – Страсбург: Рада Європи, 2018. – Т. 1. – 130 с.

Компасито: Посobie по обучению детей правам человека / М. Е. Бредероде-Сантос, Д. Клейес, Р. Фазах, А. Шнайдер, Ж. Селени. – Страсбург: Совет Европы, 2008. – 348 с.

Навчаємо демократії: Базові матеріали з освіти для демократичного громадянства та прав людини для вчителів / Р. Голлоб, П. Крапф, О. Олафсдоттір, В. Вайдінгер; ред. Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вайдінгер. Пер. з англ. та адапт. Л. І. Парашенко. – К.: Основа, 2012. – Т. 1. – 164 с.

Скажи своє слово: Посібник з Переглянутої Європейської Хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті. – Страсбург: Видавництво Ради Європи, 2016. – 140 с.

Шкільний календар прав людини: посібник для педагогічних працівників навчальних закладів. – К.: ВАТТЕ, 2016. – 80 с.

Навчання демократії: збірник практичних занять з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини / Р. Голлоб, П. Крапф,; пер. з англ., наук. редактув. та адапт. Н. Г. Протасової. – К.: Основа, 2018. – Т. 6. – 100 с.

Права людини для дітей: посібник для вчителів та тренерів / Л.В.Денисенко, О.А.Дзюбій. – К.: Час Друку, 2011. – 260 с.

Конвенція ООН про права дитини

Скорочена версія для дітей

1. Хто є дитиною?

Діти – це всі люди відомі до 18 років.

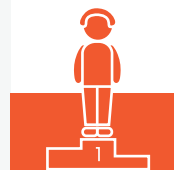
2. Заборона дискримінації

Ці права належать усім дітям – неважливо, хто ці діти, де вони живуть, якою мовою розмовляють, яка їхня релігія, що вони думають, який мають вигляд, чи це дівчата, чи хлопці, чи мають вони інвалідність, чи багаті вони, чи бідні. Також немає різниці, хто є їхніми батьками, в яких сім'ях вони живуть, що роблять чи в що вірять їхні батьки або сім'ї. З жодної причини не можна ставитися до будь-якої дитини несправедливо.

3. Найкращі інтереси дитини

Коли дорослі приймають рішення, вони мають думати про те, як ці рішення вплинуть на дітей. Усі дорослі мають робити те, що є найкращим для дітей. Держави повинні забезпечувати умови, за яких батьки (або інші люди) захищатимуть і піклуватимуться про дітей. Держави також мусять стежити, щоб люди та установи, які опікуються дітьми, робили це добре.

4. Реалізація прав дитини

Уряди держав повинні робити все можливе для того, щоб кожна дитина в їхній країні могла користуватися всіма правами, про які йдеться в цій Конвенції.

5. Зростання і виховання в сім'ї

Уряди держав повинні створювати всі умови для того, щоб сім'ї та громади виховували своїх дітей, а також щоб діти, зростаючи, навчалися якнайкраще користуватися своїми правами. Що старшими є діти, то менше настанов вони потребують.

6. Життя, виживання і розвиток

Кожна дитина має право на життя. Держави повинні забезпечувати виживання і розвиток дітей у найкращий спосіб із можливих.

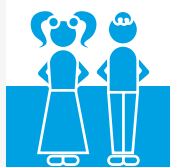
7. Ім'я та громадянство

Одразу після народження всі діти мають бути зареєстровані та отримати ім'я, і це держава повинна офіційно визнати. Також діти мають отримати громадянство (зв'язок із державою). За можливості діти повинні знати своїх батьків і виховуватися ними.

8. Ідентичність

Діти мають право на власну ідентичність – офіційне визнання того, ким вони є, у тому числі імені, громадянства та сімейних зв'язків. Ніхто не може відібрати ідентичність у дитини. Якщо так трапляється, то держави мають допомагати дітям швидко повернути свою ідентичність.

9. Бути разом із сім'єю

Дітей не можна розлучати з їхніми батьками, крім випадків, коли ті не забезпечують належний догляд за дітьми, наприклад, коли вони кривдять їх або не піклуються про них. Діти, чії батьки не живуть із ними, мають підтримувати контакти з обома батьками, якщо тільки це не шкодить дітям.

10. Зв'язки з батьками, що перебувають за кордоном

Якщо дитина та батьки живуть у різних країнах, держави повинні створювати умови для подорожей дитини та батьків, щоб вони могли підтримувати зв'язки та бути разом.

11. Захист від викрадення

Держави не можуть допускати, щоб дітей незаконно вивозили з країни, наприклад, коли хтось викрадає дітей або коли один із батьків утримує дитину за кордоном, тоді як інший з батьків на це не погоджується.

12. Повага до поглядів дитини

Діти мають право вільно висловлювати свої думки з важливих для них питань. Дорослі повинні дослухатися до дітей і сприймати їх серйозно.

13. Вільне вираження думок

Діти мають право вільно ділитися з іншими тим, що вони знають, думають або відчують: у розмові, на малюнку, на письмі або в будь-який інший спосіб, якщо це не шкодить іншим людям.

14. Свобода думки та релігії

Діти можуть обирати релігію та мати власні думки та точку зору, однак це не має заважати іншим людям користуватися їхніми правами. Батьки можуть давати настанови своїм дітям, щоб вони, зростаючи, навчалися користуватися цим правом.

15. Створення груп або приєднання до них

Діти можуть створювати групи чи організації або приєднуватися до наявних, якщо це не шкодить іншим людям.

Конвенція ООН про права дитини

Скорочена версія для дітей

16. Захист приватності

Кожна дитина має право на приватність. Законодавство має захищати недоторканність особистого життя дітей, сім'ї, дому, спілкування та їхню репутацію (добре ім'я) від будь-яких загроз.

17. Доступ до інформації

Діти мають право отримувати інформацію з Інтернету, радіо, телебачення, газет, книжок та інших джерел. Дорослі повинні стежити, щоб інформація, яку отримують діти, не шкодила їм. Держави мають заохочувати засоби масової інформації поширювати повідомлення з різних джерел та різними мовами, щоб усі діти могли її розуміти.

18. Відповідальність батьків

Батьки несуть основну відповідальність за виховання своїх дітей. Якщо в дитині немає батьків, ця відповідальність покладається на інших дорослих, яких називають «опікунами» або «піклувальниками». Батьки та опікуни (піклувальники) завжди мають зважати на те, що є найкращим для дітей, а держави повинні допомагати їм у цьому. Якщо дитина має двох батьків, обидва повинні відповідати за її виховання.

19. Захист від насильства

Держави мають захищати дітей від насильства, зловживань їхніми правами, а також не допускати, щоб ті, хто має піклуватися про дітей, нехтували своїми обов'язками.

20. Діти поза сім'єю

Кожна дитина, про яку не може піклуватися її сім'я, має право на належне піклування з боку осіб, які поважають релігію, культуру, мову та інші аспекти життя цієї дитини.

21. Усиновлені та удочерені діти

Якщо діти є усиновленими або удочереними, найважливіше – робити те, що якнайкраще відповідає їхнім інтересам. Якщо неможливо забезпечити належне піклування про дитину в її рідній країні (наприклад, зробити так, щоб дитина жила в іншій сім'ї в цій країні), її можуть усиновити або удочерити громадяни іншої країни.

22. Діти-біженці

Дітям, переміщеним з рідної країни до іншої як біженці (тому що для них небезпечно залишатися в рідній країні), має надаватися допомога і захист. Вони повинні мати такі самі ж права, що й діти, народжені в країні переміщення.

23. Діти з інвалідністю

Кожна дитина з інвалідністю повинна мати можливість жити в суспільстві якомога кращим життям. Держави повинні усувати всі перешкоди для дітей з інвалідністю, щоб вони могли жити самостійно та брати активну участь у житті громади.

24. Здоров'я, вода, харчування, довкілля

Діти мають право на охорону здоров'я якомога вищої якості, на чисту питну воду, здорову їжу та чисте та безпечне навколишнє середовище для життя. Усі дорослі та діти повинні отримувати інформацію про те, як жити в безпеці та підтримувати своє здоров'я.

25. Діти в установах догляду

Необхідно регулярно здійснювати перегляд становища кожної дитини, яку помістили будь-куди поза її домом, наприклад, щоб забезпечити її захист, здоров'я або піклування про неї. Зокрема слід перевіряти, чи все добре з цією дитиною і чи залишається це місце найкращим для дитини.

26. Соціально-економічна допомога

Уряди держав мають надавати грошову допомогу або інші види підтримки для дітей із бідних сімей.

27. Їжа, одяг та безпечний дім

Діти мають право на їжу, одяг та безпечне місце для життя для того, щоб розвиватися в найкращий спосіб. Держави повинні допомагати сім'ям і дітям, які самі не можуть досягти цього.

28. Доступ до освіти

Кожна дитина має право на освіту. Початкова освіта мусить бути безкоштовною. Середня та вища освіта повинні бути доступними для кожної дитини. Дітей слід заохочувати ходити до школи і продовжувати навчання до найвищого рівня з можливих. Правила дисципліни в школах мають формуватися з огляду на повагу до прав дитини і в жодному разі не передбачати використання насильства.

29. Завдання освіти

Освіта дітей має допомагати їм розвивати їхні особисті якості, таланти та вміння. Їх потрібно навчати розуміти власні права та поважати права, культуру та відмінності інших людей. Освіта має допомагати дітям жити в мирі та захищати довкілля.

30. Культура, мова та релігія меншин

Діти мають право використовувати власну мову, дотримуватися культурних та релігійних приписів, навіть якщо ними не користується більшість людей у країні, у якій діти живуть.

Конвенція ООН про права дитини

Скорочена версія для дітей

31.

Відпочинок, гра, культура, мистецтво

Кожна дитина має право на відпочинок, відновлення сил, гри та участь у культурній чи творчій діяльності.

32.

Захист від шкідливої праці

Діти мають право бути захищеними від виконання роботи, що є небезпечною або шкодить їхньому навчанню, здоров'ю або розвитку. Якщо діти працюють, вони мають право на безпечні умови праці та справедливий її оплату.

33.

Захист від шкідливих наркотичних речовин

Діти мають право бути захищеними від уживання, виробництва, перевезення або продажу шкідливих наркотичних речовин.

34.

Захист від сексуального насильства

Держави повинні захищати дітей від сексуальної експлуатації (використання) та сексуального насильства, у тому числі з боку тих людей, які примушують дітей до сексу за гроші або роблять за їхньою участю фото чи відео сексуального характеру.

35.

Запобігання торгівлі дітьми

Держави мають забезпечувати, щоб дітей не викрадали і не продавали, не перевозили до інших країн або місць із метою експлуатації (використання).

36.

Захист від експлуатації

Діти мають право бути захищеними від усіх інших видів експлуатації (використання), навіть якщо ці види праці не вказані в цій Конвенції.

37.

Діти в місцях позбавлення волі

Дітей, яких звинувачують у порушенні закону, заборонено вбивати, катувати, ставитися до них жорстоко, засуджувати до довічного ув'язнення або поміщати у в'язницю разом із дорослими. Ув'язнення має бути крайнім видом покарання і застосовуватися на якомога короткий строк. Діти, що перебувають у в'язницях, повинні отримувати правову допомогу та мати можливість підтримувати контакти зі своєю сім'єю.

38.

Захист під час війни

Діти мають право бути захищеними від війни. Неприпустимо, щоб діти віком до 15 років залучалися до збройних сил або брали участь у війні.

39.

Відновлення та повернення у суспільство

Діти мають право на отримання допомоги, у разі якщо їх скривдили, про них не піклувалися, ставилися до них погано або вони постраждали від війни, для того щоб вони могли відновити своє здоров'я та гідність.

40.

Діти, які порушують закон

Діти, яких звинувачують у порушенні закону, мають право на правову допомогу та справедливе ставлення. Має бути передбачена низка рішень, які б допомогли таким дітям стати достойними членами своїх громад. Ув'язнення завжди має застосовуватися в останню чергу.

41.

Застосування найбільш сприятливих для дітей законів

Якщо закони держави захищають права дитини краще, ніж ця Конвенція, у такому разі мають використовуватися саме ці закони.

42.

Усі мають знати права дитини

Держави повинні активно поширювати серед дітей і дорослих інформацію про цю Конвенцію, щоб усі знали про права дитини.

43-54.

Як працює конвенція?

Ці статті пояснюють, як уряди держав та Організація Об'єднаних Націй, Комітет ООН з прав дитини, а також ЮНІСЕФ спільно з іншими організаціями працюють задля реалізації всіх прав усіх дітей.

За матеріалами UNICEF:

uni.cf/3pc43bX

Повний текст:

bit.ly/2Z6v5al

МЕТОДИЧНА ЗБІРКА

Доступ до електронної
версії видання
за покликанням:

bit.ly/simschoollinks

К 90 Над методичною збіркою працювали:

Учасниці й учасники проєкту «SIMSCHOOL – СИМУЛЯЦІЙНІ ІГРИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ»:

Галина Будейчук, Олександр Войтенко, Марія Гриньова, Вікторія Заводько, Наталя Кідалова, Вікторія Князева, Олександра Козорог, Андрій Кошельник, Надія Кравченко, Ірина Литвин, Вячеслав Майорський, Ярослава Мозгова, Яна Петльована, Наталія Понежа, Єлизавета Саєвич, Оксана Сахно, Володимир Селіваненко, Марина Ярова, Анастасія Ярова, Оксана Яцюк.

Команда EdCamp Ukraine:

Олександр Елькін, Олена Масалітіна, Олег Марущенко, Міла Захарова, Володимир Карпов, Ольга Андрусик, Тетяна Дрожжина.

Команда CRISP:

Флоріан Дункель, Катерина Павлова, Анастасія Галико.

КУЛЬТУРА Й ПРАКТИКА ВИКЛАДАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: ПОРАДИ, ВПРАВИ, СИМУЛЯЦІЙНІ ІГРИ

Методична збірка для використання в освітньому процесі для 5–11 класів за результатами проєкту «SIMSchool – симуляційні ігри для вивчення прав людини», що реалізується ГО «CRISP» і ГО «ЕдКемп Україна» у партнерстві з Європейським Союзом

Умови використання й посилання на матеріали

Повне або часткове використання матеріалів збірки дозволяється виключно за умови посилання на повну назву видання:

«КУЛЬТУРА Й ПРАКТИКА ВИКЛАДАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: ПОРАДИ, ВПРАВИ, СИМУЛЯЦІЙНІ ІГРИ. Методична збірка для використання в освітньому процесі для 5–11 класів за результатами проєкту «SIMSchool – симуляційні ігри для вивчення прав людини», що реалізується ГО «CRISP» і ГО «ЕдКемп Україна» у партнерстві з Європейським Союзом»

Ця публікація була створена у партнерстві з Європейським Союзом. За зміст публікації відповідальність несуть ГО «ЕдКемп Україна» та ГО «CRISP-Crisis Simulation for Peace e.V.». Зміст публікації не обов'язково є відображенням офіційної позиції Європейського Союзу.

>CRISP

Дизайн і верстка – Наталії Гурові та Яни Новоселової, Novoselova&You studio
Літературне редагування – Юлії Лебеденко